

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Programul Operațional Capital Uman (POCU) 2014-2020

Obiectiv Tematic 9. Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare

Axa Prioritară 6. Educație și competențe

Prioritatea de investiții: 10.ii. "Îmbunătățirea calității și eficienței și accesul la învățământul terțiar și a celui echivalent în vederea creșterii participării și a nivelului de educație, în special pentru grupurile defavorizate"

Obiective specifice: (O.S.) 6.7, 6.9, 6.10.

Numărul de identificare al Contractului: POCU/379/6/21/124388

Titlul proiectului: "MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE Antre_S"

Beneficiar: Universitatea pentru Științele Vieții "Ion Ionescu de la Brad" Iași

Parteneri: P1 - Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului „Regele Mihai I al României” din Timișoara; P2 – Universitatea „Dunărea de Jos” Galați

**Manuela Dora ORBOI, Nicoleta Lenuța MATEOC-SÎRB,
Tabita Cornelia ADAMOV, Elena Claudia SÎRBULESCU,
Diana Veronica DOGARU, Giancarla VELICEVICI,
Lucian Dumitru NIȚĂ**

Ghid - Dezvoltarea durabilă - utilizarea eficientă a resurselor

***Editura EUROBIT
Timișoara, 2022***

ISBN 978-973-132-919-2

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Programul Operațional Capital Uman (POCU) 2014-2020

Obiectiv Tematic 9. Promovarea incluziunii sociale, combaterea sărăciei și a oricărei forme de discriminare

Axa Prioritară 6. Educație și competențe

Prioritatea de investiții: 10.ii. "Îmbunătățirea calității și eficienței și accesul la învățământul terțiar și a celui echivalent în vederea creșterii participării și a nivelului de educație, în special pentru grupurile defavorizate"

Obiective specifice: (O.S.) 6.7, 6.9, 6.10.

Numărul de identificare al Contractului: POCU/379/6/21/124388

Titlul proiectului: "MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE Antre_S"

Beneficiar: Universitatea pentru Științele Vieții "Ion Ionescu de la Brad" Iași

Parteneri: P1 - Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului „Regele Mihai I al României” din Timișoara; P2 – Universitatea „Dunărea de Jos” Galați

**Manuela Dora ORBOI, Nicoleta Lenuța MATEOC-SÎRB,
Tabita Cornelia ADAMOV, Elena Claudia SÎRBULESCU,
Diana Veronica DOGARU, Giancarla VELICEVICI,
Lucian Dumitru NIȚĂ**

Ghid - Dezvoltarea durabilă - utilizarea eficientă a resurselor

***Editura EUROBIT
Timișoara, 2022***

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Referenți științifici:

- Tiberiu Iancu
- Carmen Olguța Brezuleanu
- Irina Olimpia Susanu

Editura EUROBIT

Timișoara - Str. Maior Titus Mureșan
Nr. 8, Cam. 2, Tel.: 0744.515.656
e-mail: eurobit91@yahoo.com
www.edituraeurobit.ro

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Numărul de identificare al Contractului: POCU/379/6/21/124388

Titlul proiectului: "MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE Antre_S"

Lider: Universitatea pentru Științele Vieții "Ion Ionescu de la Brad" Iași

Parteneri: P1 - Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului "Regele Mihai I al României" din Timișoara; P2 - Universitatea „Dunărea de Jos” Galați

Editorul materialului: Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului "Regele Mihai I al României" din Timișoara

Data publicării: Aprilie 2022

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Proiectul POCU: MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE_Antre_S, cod proiect MySmis +2014 – 124388, cu valoarea de 7.865.382 lei.

Proiectul POCU 124388 Antre_S se derulează în parteneriat, cu o perioadă de implementare de 30 de luni, începând cu 27 iulie 2019 până în data de 15 aprilie 2022, astfel:

- ▶ **UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE AGRICOLE ȘI MEDICINĂ VETERINARĂ "ION IONESCU DE LA BRAD" IASI**- Lider de parteneriat,
- ▶ **UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE AGRICOLE ȘI MEDICINĂ VETERINARĂ A BANATULUI "REGELE MIHAI I AL ROMÂNIEI" DIN TIMIȘOARA**- Partener 1,
- ▶ **UNIVERSITATEA "DUNĂREA DE JOS" GALAȚI**- Partener 2.

Proiectul este finanțat prin programul POCU, Axa prioritară nr. 6 - Educație și competențe, Prioritatea de investiții – 10. ii. Îmbunătățirea calității și eficienței și accesul la învățământul terțiar și a celui echivalent în vederea creșterii participării și a nivelului de educație, în special pentru grupurile defavorizate;

Obiective Specifice: S.6.7. - Creșterea participării la învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate în special pentru cei care provin din grupuri vulnerabile;

O.S.6.9. - Îmbunătățirea nivelului de competențe al personalului didactic din învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate în ceea ce privește conținutul educațional inovator și resursele de învățare moderne și flexibile;

O.S.6.10. - Diversificarea ofertelor educaționale în învățământul terțiar universitar și non-universitar tehnic organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate corelate cu nevoile pieței muncii din sectoarele economice/ domeniile identificate prin SNC și SNCDI,

Componentă 1 - Apel: POCU/379/6/21/Operațiune compozită OS. 6.7, 6.9, 6.10/21/Operațiune compozită OS. 6.7, 6.9, 6.10.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Obiectivul general al proiectului/Scopul proiectului

Obiectivul general al proiectului este:

1. Asistența și sprijin prin cofinanțare fonduri nerambursabile FSE pentru o rată de cuprindere îmbunătățită în învățământul terțiar la minim 3 universități acreditate din Regiunea de Nord-Est, Regiunea Vest și Regiunea de Sud-Est din centrele universitare Iași, Timișoara și Galați, pentru un grup țintă eligibil total de minim 840 de persoane, cod 4S100 și 4S106 în aplicarea unor măsuri integrate, pentru creșterea ratei de acces și participare la învățământul terțiar inclusiv antreprenorial și creșterea atractivității a 6 oferte educaționale (cod 4S105) cu componente aplicative la 3 universități acreditate, cu pachete integrate de măsuri de asistență educațională pentru minim 450 de Studenți și 300 de Elevi (cod 4S100), din care minim 350 de studenți persoane din categorii defavorizate (netradiționali, rural, roma, CES), cu intervenții pentru îmbunătățirea competențelor a minim 90 de cadre didactice universitare (cod 4S106), inclusiv prin programe cu credite transferabile din învățământul postuniversitar de formare, pentru a proiecta și oferi programe de studii bazate pe nevoile beneficiarilor direcți (studenți) și indirecti (angajatori) pe o piață a locurilor de muncă în schimbare.

Proiectul are o abordare combinată și va cuprinde, în mod obligatoriu, activități relevante cu rezultate și indicatori prevăzuți în Ghidul Solicitantului Condiții Specifice "BURSA STUDENT ANTREPRENOR", Apel: POCU/379/6/21/Operațiune compozita OS. 6.7, 6.9, 6.10 /21/Operațiune compozita OS. 6.7, 6.9, 6.10.

Scopul măsurabil și imediat al proiectului este: Creșterea cu 500 a numărului de persoane ce beneficiază de sprijin și asistență pentru creșterea participării în educația terțiară a persoanelor din GT Persoane (elevi, studenți) – indicator 4S95, în special pentru cei care provin din grupuri vulnerabile – cod 4S100, corelat cu O.S. 6.7; sprijinirea a 78 de persoane din GT eligibil – personal didactic din învățământul superior, cod 4S98, corelat cu O.S. 6.9 - ce beneficiază de programe de formare / schimb de bune practici etc. pentru îmbunătățirea nivelului de competență profesională pentru inovarea conținuturilor și resurselor de învățare, cu sprijinirea pentru frecventarea unui program de formare post-universitar cu minim 50% ore cu aplicații practice; dezvoltarea / înființarea a 6 programe de învățământ terțiar universitar de licență, cu planuri antreprenoriale propuse – cod 4S105 și 4S99, corelate cu O.S. 10 - pentru creșterea atractivității ofertelor educaționale și îmbunătățirea componentei aplicative adresate studenților în vederea creșterii angajabilității absolvenților, cu servicii de facilitare a învățării și competențelor transversale, cu implicarea profesionistilor din afara universităților.

Pe termen lung, proiectul va genera efecte pozitive în direcția participării la învățământul terțiar în cadrul universităților acreditate cu oferte educaționale universitare cu conținut aplicativ și inovator, cu resurse de învățare flexibile inclusiv prin îmbunătățirea nivelului de competențe al personalului didactic, prin componentele:

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- dezvoltarea de 6 programe universitare de licență relevante pentru piața muncii identificate conform SNC și corelate cu domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI;
- dezvoltarea competențelor psiho-pedagogice și științifice la minim 90 de persoane din GT eligibil în vederea proiectării și revizuirii curriculare;
- pachete integrate de sprijin corelate cu nevoile reale ale minim 180 de persoane din GT Studenți din ultimele 3 semestre care vor părăsi învățământul superior cu competențe relevante inclusiv în domeniul antreprenorial.

Beneficiile evaluabile în timp pentru grupurile țintă, definite conform Ghid specific pag.13 și pag.16 sunt:

- **Pentru grupul ținta - Studenți:** pachete de sprijin și măsuri de sustenabilitate în vederea creșterii participării și accesului la învățământ terțiar universitar, în special pentru cei care provin din grupuri vulnerabile, cu accent pe **netradiționali, rural și roma, care vor reprezenta minim 75%** din GT al proiectului;
- **Pentru grupul ținta - Personal didactic din învățământul superior și terțiar non-universitar:** dezvoltarea nivelului de competențe în ceea ce privește conținuturile științifice și competențele transversale – psiho-pedagogice, inovative, de evaluare – necesare în oferte educaționale aplicative și corelate prin stagii și mobilități cu piața muncii.
- **Pentru toate categoriile de persoane din GT și beneficiari indirecti (angajatori)** ai programelor de educație terțiară: furnizarea de programe cu implicarea partenerilor privați, potențiali angajatori în special, pentru ca absolvenții care parasesc învățământul superior să aibă competențe antreprenoriale relevante.

Proiectul contribuie la **realizarea indicatorilor de realizare și de rezultat imediat** prin valorile proprii cuprinse la indicatorii de monitorizare și evaluare, conform cu Logica intervenției POCU 6, inclusiv la nivelul temelor secundare și obiectivelor orizontale. Proiectul contribuie direct prin activități și rezultate la atingerea Priorității de investiții 10.ii: „Îmbunătățirea calității și eficienței și accesului la învățământul terțiar din Axa prioritară 6. Educație și competențe, prin implementarea de măsuri integrate”, Apel de proiecte nr. 379 – „Bursa Student antreprenor – măsură activă pentru creșterea participării studenților din categorii vulnerabile la programe de licență”. Aceste contribuții sunt inserate în secțiunea INDICATORI PRESTABILII.

Corolarul proiectului constă în aplicarea unei abordări integrate în sensul că acesta va cuprinde în mod obligatoriu acțiuni corelate și unitare din cadrul O.S.6.7, O.S. 6.9 și O.S. 6.10, conform cu Ghidul Solicitantului, Condiții specifice Apel 379 (pag. 4), cu promovarea temelor secundare FSE (pag. 10) și a unor Teme orizontale (pag. 11), promovarea principiului ne-segregării în comunitatea educațională.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE ȘI", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Obiectivele specifice ale proiectului

OBIECTIV SPECIFIC nr. 1 - Ob. sp. 1

Dezvoltarea unor acțiuni inovative și implementarea de măsuri de asistență educațională pentru minim 450 de persoane din GT cod 4S100. Studenți și minim 300 de persoane din GT cod 4S100. Elevi, din care minim 600 persoane care provin din grupuri vulnerabile / defavorizate (netradiționali, cu domiciliul / reședința în mediul rural, roma, CES), care beneficiază de sprijin FSE pentru informare, participare și acces la învățământul terțiar de nivel 5, inclusiv prin dezvoltarea competențelor antreprenoriale.

Se corelează în mod direct cu ACTIVITATEA 1 și ACTIVITATEA 3, cu rezultatele principale ale acestora: **750 de persoane din GT Studenți și Cursanți** care beneficiază în mod direct de asistență și sprijin – stimulente, subvenții, premii, servicii de consiliere și orientare profesională și participare la programe de studii terțiare, de nivel ISCED-5 - pentru creșterea ratei de acces și cuprindere în învățământul terțiar și de diminuare a ratei de abandon a studiilor terțiare, în special pentru categoriile dezavantajate de persoane (studenții și cursanții netradiționali, cu domiciliul sau reședința în mediul rural, roma, CES). **Se acordă Burse Student Antreprenor în valoare de 300 lei / luna în ultimele 3 semestre din ciclul de studii de licență.** Se asigură și măsurile specifice de informare și promovare a proiectului precum și condițiile privind temele secundare FSE prevăzute în documentul "Orientări privind accesarea finanțării în cadrul POCU 2014-2020".

Obiectivul specific 1 contribuie la îndeplinirea Obiectivului Specific O.S. 6.7. și a indicatorilor corelați asumați în secțiunea INDICATORI PRESTABILIȚI, respectiv:

INDICATORI PRESTABILIȚI DE REZULTAT: Persoane (elevi, studenți), din care: - Învățământ terțiar universitar = 450 studenți; Persoane (elevi, studenți), din care: - Învățământ terțiar universitar, din care: - Din zona rurală = 350 studenți din zona rurală.; Persoane (elevi, studenți), din care: - Învățământ terțiar universitar, din care: - Roma = 6, Persoane (elevi, studenți), din care: - Învățământ terțiar universitar, din care: - CES = 3; Persoane (elevi, studenți) 4S100, care beneficiază de sprijin în vederea participării la învățământ terțiar = 750; Persoane (elevi, studenți), din care: - Învățământ terțiar universitar, din care: - Netradiționali = 30.

INDICATORI PRESTABILIȚI DE REALIZARE - Persoane (elevi, studenți) 4 S100, care beneficiază de sprijin pentru participare la învățământ terțiar = 750. Se face distincția între categoriile de persoane Studenți (participanți la învățământ terțiar universitar) și Elevi (persoane care beneficiază de sprijin pentru educație terțiară).

OBIECTIV SPECIFIC nr. 2 – Ob. sp. 2

Dezvoltarea și îmbunătățirea a 6 oferte educaționale terțiare universitare – cod

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

4S105 si 4S99 pentru învățământ terțiar universitar, la 3 universități acreditate prin îmbunătățirea cu conținuturi inovatoare a 6 programe universitare de licență cu componenta antreprenorială corelate cu piața muncii pentru minim 450 de persoane din GT Studenți - cod 4S100.1 si 4S95.1. - din care cel puțin 75% din grupuri vulnerabile / persoane defavorizate.

Se corelează în mod direct cu ACTIVITATEA 2 și rezultatele acesteia: 6 oferte educaționale terțiare universitare – cod 4S105 și 4S99 pentru învățământ terțiar universitar - dezvoltate și îmbunătățite, validate / implementate prin sprijin și asistența FSE în beneficiul direct a 450 persoane GT eligibile Studenți la programe de licență, dar și în beneficiul angajatorilor din sectoare economice identificate prin SNC și SNCDI care vor avea absolvenți cu competențe relevante pentru piața muncii.

Acțiunile principale se focalizează pe: proiectarea executivă și dezvoltarea a 6 oferte educaționale de învățământ terțiar universitar, dezvoltarea de competențe antreprenoriale, socio-emoționale și educație non formală antreprenorială prin mentorat pentru 180 studenți, acțiuni pentru promovarea inovării sociale prin cursuri atractive de formare/dezvoltare a competențelor digitale, monitorizarea și evaluarea studenților din ultimele 3 semestre. Se asigură și măsurile specifice de informare și promovare a proiectului precum și condițiile privind temele secundare FSE prevăzute în documentul "Orientări privind accesarea finanțării în cadrul POCU 2014-2020".

Obiectivul specific 2 contribuie la îndeplinirea Obiectivului Specific O.S.6.10. și a indicatorilor corelați asumați în secțiunea INDICATORI PRESTABILIȚI, respectiv:

INDICATORI PRESTABILIȚI DE REZULTAT Oferte educaționale validate / autorizate / implementate în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate = 6; Oferte educaționale validate / autorizate / implementate în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate, din care: - Învățământul terțiar universitar = 6;

OBIECTIV SPECIFIC nr. 3 - Ob. sp. 3

Dezvoltarea de activități de formare specifică atestată pentru 90 de persoane din GT cod 4S106, inclusiv 1 program cu credite transferabile prin programe post-universitare, de formare și dezvoltare profesională continuă, pentru îmbunătățirea conținuturilor educaționale inovative și a resurselor de învățare flexibilă la 6 oferte educaționale din minim 3 universități.

Se corelează în mod direct cu ACTIVITATEA 4 și cu rezultatele acesteia:

- 90 de persoane eligibile A.P.6 / OS 6.9 identificate, selectate și înscrise în GT al proiectului, după o procedură transparentă, cu instrumente de motivare, menținere și implicare în activitățile proiectului elaborată;

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- o evaluare actualizată a nevoilor specifice pentru 90 de persoane din GT, realizată prin metode inovative și participative;
- schimburi de experiență universități – angajatori realizate cu finanțare FSE;
- 90 de persoane din GT specific A.P.6 / OS 6.9 perfecționate cu atestare și credite transferabile, cu competențe didactice dezvoltate prin programe de tip mentor, dezvoltator e-learning, specialist coaching etc.
- organizarea de stagii practice scurte și mobilități pentru dezvoltarea contextelor de învățare ce vizează creșterea capacității profesionale la GT 4S106.

Se asigură și măsurile specifice de informare și promovare a proiectului precum și condițiile privind temele secundare FSE prevăzute în documentul "Orientări privind accesarea finanțării în cadrul POCU 2014-2020".

Obiectivul specific 3 contribuie la îndeplinirea Obiectivului Specific O.S. 6.9 și O.S. 6.10 și a indicatorilor corelați asumați în secțiunea INDICATORI PRESTABILITI, respectiv:

INDICATORI PRESTABILITI DE REZULTAT

- Personal didactic certificate urmare a sprijinului primit = 85;

Personal didactic certificat urmare a sprijinului primit, din care: - Învățământul terțiar universitar = 85;

INDICATOR PRESTABILIT DE REALIZARE - Personal didactic care beneficiază de programe de formare / schimb de bune practici etc., organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate, din care: - Învățământul terțiar universitar = 90.

OBIECTIV SPECIFIC nr 4 – Ob. sp. 4

Organizarea și furnizarea de măsuri de informare a comunităților și valorificare a rezultatelor proiectului după finalizarea acestuia pentru transferabilitatea rezultatelor și sustenabilitatea activităților sprijinite prin finanțare FSE.

Se corelează în mod direct cu ACTIVITATEA 5 și cu rezultatele acesteia:

- 1 platformă on-line pentru cursuri complementare și planuri antreprenoriale dezvoltată și menținută cu un număr de 3 cursuri complementare antreprenoriale implementate în curriculum ca discipline opționale;
- 3 planuri pentru continuarea ofertelor dezvoltate aprobate prin Senate la 3 universități;
- 3 parteneriate cu piața muncii (parteneriatele "PRIVAT_TERȚIAR"; "PUBLIC_TERȚIAR", "PROF_CONSULT") la 3 universități, cu clauze de menținere măsuri de asistență educațională pentru educație terțiară timp de 3 ani post implementare semnate.

Contribuie la îndeplinirea indicatorilor OS 6.7, 6.9 și 6.10 asumați în secțiunea INDICATORI PRESTABILITI. Susține îndeplinirea tuturor valorilor INDICATORI PRESTABILITI DE REZULTAT și INDICATORI PRESTABILITI DE REALIZARE.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

OBIECTIV SPECIFIC nr. 5 - Ob. sp. 5

Asigurarea unui management performant pentru gestionarea resurselor proiectului, inclusiv promovarea și publicitatea proiectului în conformitate deplină cu Manualul de identitate vizuala POCU.

Cheltuielile indirecte sunt stabilite ca rata forfetara de 15% din costurile directe eligibile cu personalul. Rata de cofinanțare pentru fiecare instituție din parteneriat este stabilita conform Ghidului general "Orientari privind" **la 2,00%** din bugetul propriu.

Pentru toate categoriile de grup ținta și, conform principiului ne-segregarii, pentru membrii comunităților implicate în proiect: informare și promovare a valorilor specifice FSE, inclusiv a temelor secundare și obiectivelor orizontale, cu sub-temele: Protecția biodiversității, Poluatorul platește, Utilizarea eficienta a resurselor, Adaptarea la schimbarea climatica, Reziliența la dezastre, Egalitatea de gen, Nediscriminarea, Accesibilitatea pentru persoane cu dizabilitați.

ACTIVITĂȚILE PROIECTULUI

Activitatea 1 - PROIECTAREA DE ACȚIUNI INOVATIVE ȘI IMPLEMENTAREA DE MĂSURI DE ASISTENȚĂ EDUCAȚIONALĂ PENTRU MINIM 300 DE PERSOANE DIN GT ELEVI (COD 4S100) ȘI MINIM 450 DE PERSOANE DIN GT STUDENȚI (COD 4S100) DIN MINIM 3 UNIVERSITĂȚI, ÎNDEOSEBI A PERSOANELOR DIN MEDIUL RURAL.

SA 1.1 - Proiectarea executivă și metodologică a acțiunilor inovative de asistență și dezvoltarea resurselor de învățare/ infrastructură educațională la 3 universități, pentru creșterea participării grupurilor defavorizate la învățământ superior, inclusiv a studenților netradiționali.

SA 1.2 - Organizarea de acțiuni în 3 centre universitare pentru identificarea și evaluarea nevoilor de formare profesională specifice și selectarea și înscrierea în proiect a 450 persoane din GT cod 4S100.Studenți și a 300 persoane din GT cod 4S100.Elevi.

SA.1.3 - Organizarea a 12 evenimente in 6 localitati relevante din 3 regiuni cu metode inovative pentru promovovarea invatamantului superior la nivelul grupurilor defavorizate: mese rotunde, seminarii, conferinte, cu promovarea a minim o tema orizontala FSE la fiecare eveniment: Egalitatea de sanse si tratament; Dezvoltarea durabila, Schimbări demografice..

SA.1.4 - Proiectarea executivă și operaționalizarea unor măsuri integrate de actualizarea resurselor de învățare (organizare comunitate virtuală, mobilitati interuniversitare) și pachete de servicii specializate de asistență educațională și sprijin financiar pentru studenți la programe de licență, cu acordarea de subvenții, burse, premii.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

SA 1.5 - Dezvoltarea și furnizarea, inclusiv prin servicii externalizate, a 2 oferte / programe de consiliere și informare profesională pentru 750 persoane din GT (elevi și studenți) și antreprenariat inovativ cu subvenții pentru 180 studenți aflați în ultimele 3 semestre ale programului de studiu. Total = 750 persoane beneficiare de programe de consiliere.

SA 1.6 - Desfășurarea a 6 acțiuni de promovare a temelor secundare FSE în 3 univ. pentru îmbunătățirea accesibilității și utilizării TIC și a competențelor digitale la persoane din GT preponderent din medii defavorizate cu un program non-formal de dezvoltare a competențelor TIC / digitale la minim 180 de persoane din GT.

SA 1.7 - Derularea unei campanii în mediul on-line cu privire la promovarea educației terțiare și a resurselor moderne de studiu în domeniul antreprenoratului // Platforma PROGRAM PILOT ON LINE " STUDENT ANTREPRENOR"

Activitatea 2 - DEZVOLTAREA OFERTELOR EDUCAȚIONALE UNIVERSITARE LA 3 UNIVERSITĂȚI ACREDITATE PRIN ÎMBUNĂȚĂȚIREA CU CONȚINUTURI INOVATOARE A 6 PROGRAME DE LICENȚĂ CU PROPUNEREA UNUI PROGRAM ANTREPRENORIAL LA FIECARE PARTENER, ADECVAT PROGRAMULUI DE LICENȚĂ, CORELATE CU PIAȚA MUNCII PENTRU MINIM 450 STUDENȚI (COD 4S100), DIN CARE CEL PUȚIN 25 % DIN CATEGORIA DE GRUPURI VULNERABILE / PERSOANE DEFAVORIZATE.

SA 2.1 - Proiectarea metodologică și realizarea a 3 studii practice de analiză a pieței muncii din 3 regiuni de dezvoltare pentru identificarea și analiza sectoarelor cu potențial competitiv antreprenorial în 3 centre universitare.

SA.2.2 - Analiza ofertelor de învățământ universitar existente la universități din 3 centre universitare și relevanța competențelor absolvenților/beneficiarilor pentru piața muncii și spiritul de antreprenorial SA.2.3 - Analiza nevoilor beneficiarilor (studenți și angajatori) pentru creșterea participării și angajabilității prin calificări și ocupații cu potențial antreprenorial în învățământul terțiar..

SA 2.4 - Proiectarea executivă și dezvoltarea a 6 oferte educaționale de învățământ universitar pentru diversificarea ofertelor de studii licență din sectoarele economice / domenii identificate prin SNC și SNCDI și cu activități de mentorat pentru 180 de studenți sprijiniți din ultimul an de licență pentru creșterea angajabilității în domeniile identificate.

SA 2.5 - Dezvoltarea de abordări inovatoare timp de 12 luni privind formarea de competențe socio-emoționale și educație non-formală antreprenorială prin mentorat pentru 150 de studenți în vederea creșterii angajabilității în domenii identificate prin SNC și SNCDI.

SA 2.6 - Dezvoltarea a 3 acțiuni pentru inovarea socială prin cursuri atractive de formare / dezvoltare a competențelor digitale în vederea creșterii antreprenoriatului și angajabilității la

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

450 de studenți în domenii antreprenoriale identificate prin SNC și SNCDI, organizarea a 3 concursuri privind inovarea socială, TIC, competențe digitale avansate SA 2.7 - Propunerea, dezvoltarea și evaluarea unui program antreprenorial complementar la 3 universități cu obiective și tematici specifice specializărilor de licență dezvoltate cu metode inovative de tipul tutoriat-ului, coaching, simularea ocupațională, comunități on-line etc.

SA 2.8 - Activități de certificare a sprijinului acordat prin subvenții, burse, premii pentru minim 80 % din persoanele din Grupul Țintă cod 4S100 studenți, din care minim 75 % din categoria rural și netradiționali.

Activitatea 3 - DEZVOLTAREA DE ACTIVITĂȚI ȘI FURNIZAREA DE SERVICII SPECIALIZATE DE INFORMARE ȘI CONSILIERE ANTREPRENORIALĂ, INFORMARE ȘI ORIENTARE PRIN STAGII PRACTICE ȘI MOBILITĂȚI PRECUM ȘI DERULAREA DE CAMPANII DE CONȘTIENȚIZARE PENTRU SPRIJINIREA ACCESULUI ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ADRESATE LA MINIM 300 DE ELEVİ, 450 DE STUDENȚI ȘI 90 DE PERSOANE DIN GRUPUL ȚINTĂ PERSONAL DIDACTIC DIN 3 UNIVERSITĂȚI ACREDITATE.

SA 3.1 - Proiectarea și realizarea unui studiu de oportunitate în 18 unități școlare ISCED-04 / licee din 3 regiuni și analize locale pentru evaluarea nevoii reale de programe antreprenoriale și calificări de nivel 6 SA 3.2 - Pregătirea operațională și administrativă la 3 universități de programe de "Burse student antreprenor" pentru studenți defavorizați, preponderent din mediul rural și netradiționali, mobilizarea și actualizarea resurselor materiale / infrastructurii specifice.

SA 3.3 - Înscrierea participanților și întocmirea de dosare individuale pentru minim 180 de membri ai Grupului Țintă studenți, din care minim 75 % netradiționali, din mediul rural, din medii defavorizate, aparținând unor grupuri vulnerabile

SA 3.4 - Proiectarea și desfășurarea acțiunilor de informare și consiliere antreprenorială, informare și orientare pentru elevi și studenți precum și prin stagii practice corelate cu nevoile pieței muncii regionale / locale pentru studenți defavorizați, conform studiului de oportunitate.

SA 3.5 - Elaborarea documentației interne și dezvoltarea programului de "Burse student antreprenor" la 3 universități cu participarea la cursuri antreprenoriale complementare a minim 180 de studenți înscriși la cursuri de licență.

SA 3.6 - Dezvoltarea la parteneri de parteneriate între universități și medii publice și/sau private pentru susținerea programelor antreprenoriale și sustenabilitatea învățământului superior de licență /Parteneriatul PRIVAT TERȚIAR. Parteneriatul PUBLIC TERȚIAR

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Activitatea 4 - DEZVOLTAREA DE ACTIVITĂȚI DE FORMARE SPECIFICĂ ATESTATĂ PENTRU 90 DE PERSOANE DIN GRUPUL ȚINTĂ, COD 4S106, INCLUSIV PROGRAM DEZVOLTARE COMPETENȚE DIDACTICE ANTREPRENORIALE PRIN PROGRAME POSTUNIVERSITARE, DE FORMARE ȘI DEZVOLTARE PROFESIONALĂ CONTINUĂM PENTRU ÎMBUNĂȚĂȚIREA CONȚINUTURILOR EDUCAȚIONALE INOVATIVE ȘI A RESURSELOR DE ÎNVĂȚARE MODERNĂ ȘI FLEXIBILĂ, DIN MINIM 3 UNIVERSITĂȚI

SA 4.1 - Definierea metodologiei de aplicare unitară, transparentă și nediscriminatorie, a măsurilor de sprijin direct pentru 90 de persoane din Grupul Țintă, incluzând și procedurile de organizare concursuri de proiecte educaționale cu actori privați, cu actualizarea resurselor și a materialelor necesare derulării cursurilor / stagiilor practice.

SA 4.2 - Evaluarea mixtă a nevoii de perfecționare specifică la 90 de persoane din Grupul Țintă, prin 30 de schimburi de experiență cu agenți economici / angajatori și selectarea persoanelor din Grupul Țintă specific.

SA 4.3 - Proiectarea și desfășurarea de programe de dezvoltare a competențelor didactice pt 90 de membri ai GT cu minim 3 programe focalizate pe resurse educaționale flexibile și conținuturi inovative (de ex., medii noi de învățare., proiect. cursuri complementare, monitorizarea și dezvoltare de competențe antreprenoriale la studenți, coaching, dezvoltarea competențelor emoționale etc.

SA 4.4 - Organizarea de acțiuni, stagii practice și mobilități pentru 90 de persoane din Grupul Țintă cod 4S98 în vederea elaborării de programe educaționale terțiare antreprenoriale corelate cu nevoile de pe piața muncii și în domenii identificate prin SNC și SNCDI, cu promovarea obiectivelor orizontale FSE - Egalitate de șanse și tratament, Dezvoltare durabilă, Schimbări demografice.

SA 4.5 - Proiectarea, elaborarea și operaționalizarea de Curriculum complementar la programe antreprenoriale universitare pentru obiective, tematici și metode adecvate domeniilor de licență vizate cu implicarea unor actori non-universitari cu promovarea temelor secundare FSE: inovarea socială, îmbunătățirea accesibilității, a utilizării și a calității TIC.

ACTIVITATEA 5. PROIECTAREA, ELABORAREA ȘI OPERAȚIONALIZAREA DE CURRICULUM COMPLEMENTAR LA PROGRAME ANTREPRENORIALE UNIVERSITARE PENTRU OBIECTIVE, TEMATICI ȘI METODE ADECVATE DOMENIILOR DE LICENȚĂ VIZATE CU IMPLICAREA UNOR ACTORI NON-UNIVERSITARI SI PROMOVAREA TEMELOR SECUNDARE FSE: INOVAREA SOCIALĂ, ÎMBUNĂȚĂȚIREA ACCESIBILITĂȚII, A UTILIZĂRII ȘI A CALITĂȚII TIC.

SA.5.1 - Proiectarea, elaborarea și operaționalizarea de Curriculum complementar la programe antreprenoriale universitare pentru obiective, tematici și metode adecvate domeniilor de

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

licență vizate cu implicarea unor actori non-universitari cu promovarea temelor secundare FSE: inovarea socială, îmbunătățirea accesibilității, a utilizării și a calității TIC

SA 5.2 - Prezentarea angajatorilor în vederea obținerii de feedback din partea acestora pentru adaptarea ofertei educaționale, oferte de job-uri, internship-uri, stagii de practică

SA 5.3 - Planuri de menținere a minim 3 ani a programelor de studiu dezvoltate prin proiect; susținerea ofertei educaționale prin micro-politici instituționale la cele 3 universități - programe anuale de burse, subvenții, ajutoare pentru studenții din grupuri defavorizate.

SA 5.4 - Organizarea măsurilor de transferabilitate la nivel local și regional a rezultatelor relevante: întâlniri tematice periodice bi-anuale, inclusiv post-implementare, la parteneri cu reprezentanți ai mediului privat.

SA 5.5 - Organizarea unor măsuri de menținere timp de 3 ani a parteneriatelor cu piața muncii prin resurse instituționale la universități din proiect (parteneriatele "PRIVAT_TERTIAR"; "PUBLIC_TERTIAR", "ANTREPRE_CONSULT").

Activitatea 6 - ACTIVITATEA TRANSVERSALĂ DE MANAGEMENT ȘI INFORMARE / PUBLICITATEA PROIECTULUI.

SA 6.1 - Activități de management referitoare la raportare către finanțator

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

CUPRINS

Capitolul 1. CONSIDERAȚII GENERALE CU PRIVIRE LA DEZVOLTAREA DURABILĂ

- 1.1. Conceptul de dezvoltare durabilă
- 1.2. Obiectivele dezvoltării rurale durabile – Agenda 2020
- 1.3. Perspectivile dezvoltării rurale durabile
 - 1.3.1 Contextul internațional al dezvoltării durabile
 - 1.3.2 Contextul european al dezvoltării durabile
 - 1.3.3 Exigențele naționale și europene în demersul dezvoltării durabile
- 1.4. Dezvoltarea durabilă, un nou tip de dezvoltare economică
- 1.5. Principiile dezvoltării rurale
- 1.6. Factorii dezvoltării durabile
- 1.7. Raportul nevoi-resurse în procesul dezvoltării durabile

Capitolul 2. PROTECȚIA MEDIULUI – NECESITATE ÎN DEZVOLTAREA DURABILĂ

- 2.1 Aspecte generale cu privire la protecția mediului
- 2.2. Lupta împotriva schimbărilor climatice în viziunea Uniunii Europene
 - 2.2.1. Încălzirea globală, gazele cu efect de seră (GES)
 - 2.2.2. Impactul schimbărilor climatice asupra resurselor, mediului și a societății
 - 2.2.3. Adaptarea la schimbările climatice
 - 2.2.4. Principiile realizării în domeniul protecției mediului și schimbărilor climatice
 - 2.2.5. Implicarea UE în combaterea schimbărilor climatice
 - 2.2.6. "Pactul verde european"
 - 2.2.7. Rolul Parlamentului European în utilizarea eficientă a resurselor

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Capitolul 3. RESURSELE ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII DURABILE

- 3.1. Resursele – concept și clasificare
- 3.2. Conceptul de utilizare eficientă a resurselor
- 3.3. Utilizarea rațională a resurselor naturale și adoptarea măsurilor de asigurare a unui mediu curat
- 3.4. Evoluția în dinamică a resurselor
- 3.5. Utilizarea eficientă a resurselor. Strategia Europa 2020
 - 3.5.1. De ce este importantă eficiența din punctul de vedere al utilizării resurselor?
 - 3.5.2. Strategia Europa 2020 și inițiativa emblematică „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”
 - 3.5.3. Utilizarea eficientă a resurselor - un motiv tot mai important de îngrijorare la nivel mondial
 - 3.5.4. Componente necesare pentru îndeplinirea obiectivelor inițiativei emblematică „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”
- 3.6. Eficiență și creștere economică
- 3.7. Utilizarea eficientă a resurselor și economia circulară în viziunea Uniunii Europene
 - 3.7.1. Utilizarea eficientă a resurselor
 - 3.7.2. Gestionarea și prevenirea generării deșeurilor
 - 3.7.3. Legislația specifică producției și fluxului de deșeuri
 - 3.7.4. Tratarea și eliminarea deșeurilor
 - 3.7.5. Pachetul privind economia circulară 2018
 - 3.7.6. Materialele plastice în economia circulară
 - 3.7.7. Noul plan de acțiune pentru economia circulară în cadrul Pactului verde european
 - 3.7.8. Rolul Parlamentului European în implementarea unei economii circulare

Capitolul 4. ASPECTE ALE DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN ROMÂNIA

- 4.1. Corelarea acțiunilor de dezvoltare durabilă din România cu politica Uniunii Europene
- 4.2. Legislația românească cu privire la dezvoltarea durabilă și utilizarea durabilă a resurselor
- 4.3. Obiectivele Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României
- 4.4. Energia regenerabilă și eficiența energetică
- 4.5. Schimbările climatice
- 4.6. Dezvoltarea durabilă a agriculturii

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Capitolul 1. CONSIDERAȚII GENERALE CU PRIVIRE LA DEZVOLTAREA DURABILĂ

- 1.1. Conceptul de dezvoltare durabilă
- 1.2. Obiectivele dezvoltării rurale durabile – Agenda 2020
- 1.3. Perspectivile dezvoltării rurale durabile
 - 1.3.1 Contextul internațional al dezvoltării durabile
 - 1.3.2 Contextul european al dezvoltării durabile
 - 1.3.3 Exigențele naționale și europene în demersul dezvoltării durabile
- 1.4 . Dezvoltarea durabilă, un nou tip de dezvoltare economică
- 1.5. Principiile dezvoltării rurale
- 1.6. Factorii dezvoltării durabile
- 1.7. Raportul nevoi-resurse în procesul dezvoltării durabile

Capitolul 1. CONSIDERAȚII GENERALE CU PRIVIRE LA DEZVOLTAREA DURABILĂ

Dezvoltarea, în general, constituie o categorie filosofică care definește o mișcare complexă, orientată, desfășurată numai pe o linie ascendentă, de la inferior spre superior, de la vechi spre nou, de la retrograd spre democratic. În general dezvoltarea indică un proces evolutiv de la rău spre bine, evoluția fiind bine determinată, mai greu fiind a delimita, ce e bine și ce e rău. Indiferent de opțiuni, dezvoltarea indică un proces de la rău spre bine. Dacă exemplificăm prin rural, atunci dezvoltarea înseamnă trecerea de la un nivel inferior de dezvoltare socio-economică spre unul superior, capabil a asigura în mai mare măsură mijloacele materiale și spirituale de care omul are nevoie. Prin aria de cuprindere, prin populația înglobată dezvoltarea rurală dă conținut în cea mai mare măsură noțiunii de civilizație. Civilizația rurală și-a imprimat paleta asupra civilizației societății în toate epocile de dezvoltare istorică.

Dezvoltarea durabilă este un concept relativ nou. Până pe la mijlocul anilor 70 domina convingerea că societatea trebuie să producă cât mai mult, indiferent de

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

impactul dimensiunilor producției asupra calității mediului în care omul producea dar își ducea și traiul. Mai ales în occidentul Europei predomina „logica productivistă” în cadrul exploatațiilor și nu numai.

Ulterior s-au conturat tot mai multe opinii conform cărora modelele de organizare a producției în agricultură, dar și în alte domenii, trebuie astfel concepute încât să se asigure protecția și prevenirea degradării mediului ambiant.

Multitudinea de informații alarmante cu privire la degradarea mediului ambiant a determinat Secretariatul General al ONU să convoace în 1972 prima conferință a problemelor de mediu la Stockholm, în cadrul căreia s-a pus în discuție necesitatea aplicării măsurilor de stabilire a degradării sistemelor ecologice specifice pentru diversele areale geografico-productive. În 1973 primul raport al Clubului de la Roma „MEADOWS” a ajuns la concluzia că nevoia de hrană a populației, industrializarea și poluarea înregistrează creșteri exponențiale, în timp ce resursele materiale sunt în descreștere exponențială. Concluzia a fost că dacă nu se vor lua măsuri rapide pentru reechilibrare, civilizația va intra într-un declin definitiv și ireversibil.

Din 1973, Comisia Europeană a inițiat programe de acțiune pentru mediu (PAM) multianuale, care stabilesc viitoarele propuneri legislative și viitoarele obiective pentru politica de mediu a UE. În 2013, Consiliul și Parlamentul au adoptat cel de-al șaptelea PAM pentru perioada până în 2020, cu titlul „O viață bună, în limitele planetei noastre.” Bazându-se pe o serie de inițiative strategice, programul stabilește nouă obiective prioritare, printre care se numără: protejarea naturii, o reziliență ecologică sporită, o creștere durabilă, eficiență din punctul de vedere al resurselor și cu emisii reduse de dioxid de carbon și combaterea amenințărilor la adresa sănătății legate de mediu. Programul subliniază, de asemenea, nevoia unei mai bune aplicări a legislației UE în domeniul mediului, a cunoștințelor științifice de vârf, a investițiilor și a integrării aspectelor legate de mediu în cadrul altor politici. (<http://data.europa.eu/eli/dir/2004/35/oj>)

Principiul „poluatorul plătește” este pus în aplicare prin intermediul [Directivei privind răspunderea pentru mediu înconjurător](#), care vizează prevenirea sau remedierea daunelor aduse mediului (și anume, speciilor sau habitatelor naturale protejate, apei și solului). Operatorii care desfășoară anumite activități profesionale, precum transportul de substanțe periculoase sau activități care presupun evacuări în apă, trebuie să ia măsuri preventive în cazul unei amenințări iminente la adresa mediului. Dacă s-au produs deja pagube, operatorii sunt obligați să adopte măsurile adecvate pentru remedierea acestora și să suporte cheltuielile aferente. Domeniul de aplicare al

“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Directivei a fost extins de trei ori pentru a include gestionarea deșeurilor extractive, funcționarea siturilor geologice de stocare și, respectiv, siguranța activităților petroliere și gaziere offshore.

În 1976 s-a organizat la București *Congresul Mondial al Populației*, având ca obiectiv schițarea unei politici demografice mondiale în vederea diminuării creșterii populației și stoparea dezvoltării acelor direcții industriale care s-au dovedit a fi un eșec sub aspectul protecției mediului.

Preocupările în acest sens au continuat cu *Conferința de la Stockholm* din anul 1982, moment la care s-a analizat nivelul de dezvoltare industrială și impactul acestuia asupra mediului înconjurător. La Stockholm s-a constituit Comisia Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare sub conducerea doamnei Gro Harlem Brundtland. Această comisie a prezentat în cadrul Conferinței ONU din 1987 raportul „*Viitorul nostru comun*” cunoscut ulterior în istorie ca raportul Brundtland, raport care a determinat sensibilizarea forumului mondial asupra gravelor probleme cu care se confruntă omenirea.

În consecință s-a hotărât convocarea unei *conferințe mondiale la vârf la Rio de Janeiro pentru anul 1992*, unde s-au întrunit factorii de decizie politică din 172 țări, în cadrul Conferinței ONU, privind mediul și dezvoltarea. Mesajul acestora a fost clar: „schimbările necesare s-ar produce numai prin schimbarea atitudinii și a comportamentului nostru”. Summitul din 1992 a reprezentat un moment crucial pentru a aduce în atenția publicului probleme privind mediul și dezvoltarea. (<https://www.eea.europa.eu/ro/semnale/semnale-de-mediul>)

Firul roșu al raportului Brundtland prezentat în cadrul Conferinței de la Rio a fost reluarea noțiunii de dezvoltare rurală durabilă, arătându-se că prin aceasta trebuie satisfăcută cerințele prezente ale societății fără a compromite posibilitățile generațiilor viitoare de a-și satisface propriile cerințe. O astfel de viziune a reprezentat conceptul de bază pentru evoluția societății umane în viitor.

La Conferința de la Rio „*Summitul Pământului*” a pus bazele multor acorduri internaționale importante privind mediul:cu importanță deosebită în protecția mediului înconjurător, dintre care două au fost recunoscute și elaborate ca documente finale. Acestea au fost:

1. **Declarația de la Rio privind mediul și dezvoltarea**, care sintetizează principiile după care societatea umană trebuie să se conducă în viitor în spațiul relațiilor de interacțiune om-mediul.
2. Un document semnat de o importanță remarcabilă s-a dovedit a fi „**Agenda**

“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

21”- un plan de acțiuni pentru dezvoltare durabilă, document care analizează posibilitățile de aplicare a principiilor cuprinse în declarație, dimensiunile sociale și economice ale problemelor de mediu, conservarea și gestionarea resurselor în scopul dezvoltării sociale etc. În sinteză ideile cuprinse în Agenda 21 pot fi astfel sintetizate (*Mărăcineanu și colab. 2003*):

- o lume prosperă în care dezvoltarea și păstrarea mediului trebuie să se facă după alte scheme de dezvoltare decât cele tradiționale;
- o lume justă, care să ofere locuitorilor săi un trai decent;
- o lume locuibilă, în sensul că, în prezent, cea 3 miliarde de oameni locuiesc în așezări urbane în continuă expansiune. Se prevede ca la începutul mileniului III în orașe vor locui cca. 5 miliarde de oameni. Aceasta va duce la o poluare extremă, la probleme de aprovizionare deosebite, la paralizarea serviciilor urbane, lipsa condițiilor sanitare etc.;
- o lume fertilă, în care problemele legate de agricultură, apă potabilă, energie, păduri, diversitate biologică, biotehnologii, poluare maximă, zone montane sunt abordate sub o concepție ecologică;
- o lume curată, idee care cuprinde preocuparea față de depoluarea cu deșeuri menajere, industriale și radioactive.

Celelalte documente abordate la conferința de la Rio de Janeiro în cadrul Conferinței Organizației Națiunilor sunt:

3. Convenția - cadru a ONU privind schimbările climatice (UNFCCC), prin care se cere reducerea emisiilor de CO₂ în atmosferă pentru stoparea efectului de seră. Obiectivul acesteia este de a stabili emisiile de gaze cu efect de seră care contribuie la schimbările climatice. Succesul multor acorduri internaționale, precum UNFCCC, depinde de angajamentul părților implicate. Din păcate, pentru protecția mediului nu este suficient să se implice doar un număr mic de țări, chiar dacă acestea adoptă în totalitate principiile economiei ecologice.

4. Convenția ONU privind diversitatea biologică care cuprinde prevederi privind amenajarea unor zone de protecție și măsuri pentru protejarea ecosistemelor precum și transferul de tehnologii către țările sărace;

5. Declarația privind principiile în domeniul forestier, asupra conservării și exploatării pădurilor, cu referire specială la pădurile tropicale, exploatate abuziv și care ar putea dispărea în scurt timp. Asupra acestui document nu s-a ajuns la nici un acord, limitarea tăierilor fiind considerată un atentat la dreptul statelor în curs de dezvoltare de a-și folosi resursele.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

6. Convenția Organizației Națiunilor Unite privind combaterea deșertificării

Dezvoltarea durabilă nu este un proces intensiv bazat pe consumuri mari de resurse și pe rezultate corespunzător de mari. Dimpotrivă dezvoltarea durabilă, cel puțin sub aspect conceptual, apare ca un proces lent de schimbări, care permite utilizarea pe termen lung a mediului astfel încât dezvoltarea economică să fie compatibilă cu menținerea calității mediului în parametrii care să nu afecteze modul de viață al generațiilor viitoare. Am afirmat că dezvoltarea durabilă este un proces lent, nu unul intensiv.

Diminuarea intensității dezvoltării economice se impune din cel puțin **două motive majore**:

a. cu cât gradul de intensitate al unui proces productiv este mai mare cu atât respectivul proces devine mai poluant. Explicația constă în faptul că se consumă cantități mai mari de resurse, de factori de producție și în același timp rezultă cantități mai mari de produși de degradare specifici procesului productiv respectiv produși care alterează progresiv calitatea naturală a mediului înconjurător;

b. ritmurile înalte de consumare tehnologică a input-urilor determină diminuarea rezervelor inițiale ale acestora, astfel că generațiile viitoare ar putea fi puse în situația epuizării acestora, înainte ca societatea în general, cercetarea în special să identifice noi resurse, noi factori de producție care să satisfacă setea de input-uri ale activităților productive.

Pentru eliminarea celor două inconveniente precizate anterior Conferința de la Rio, prin Declarația de la Rio, a sintetizat principiile dezvoltării durabile în condițiile menținerii nealterați a parametrilor ecologici. Aceste principii sunt valabile pentru toate sectoarele de activitate umană, indiferent de caracteristicile și particularitățile procesului productiv specific uneia sau alteia din ramurile economiilor naționale.

În continuare vom prezenta principiile dezvoltării rurale durabile, principii prelucrate după Declarația de la Rio, principii valabile întru totul pentru spațiul românesc:

a. promovarea sistemelor de producție agricolă care să conducă la păstrarea stocurilor naturale la nivele acceptabile sau să se asigure regenerarea totală sau parțială a cotelor consumate;

b. eliminarea agenților poluanți sau cel puțin reducerea la „un nivel minim de siguranță” a poluării;

c. mediul înconjurător, în raport de coordonatele geografice, altitudinale etc. se

“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_5”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

caracterizează printr-o mare biodiversitate. Pentru menținerea echilibrului trebuie menținut în principal elementul esențial al echilibrului - biodiversitatea specifică fiecărei zone.

d. evitarea caracterului ireversibil al proceselor economice pe care le solicită dezvoltarea rurală durabilă. Cu alte cuvinte se cere promovarea acelor scenarii de dezvoltare durabilă care nu presupun ireversibilitatea unor procese specifice sistemelor economice, inclusiv celor rurale sau agrare.

La exact douăzeci de ani de la istoricul Summit de la Rio, are loc o nouă întrunire la nivel global pentru a discuta și a decide cum să procedăm în continuare. **Summitul Pământului din 2012** va fi cel de-al patrulea summit de acest fel și reprezintă un nou act reprezentativ al eforturilor internaționale de a realiza o dezvoltare durabilă. Economia ecologică și guvernarea globală de mediu sunt pe prima pagină a agendei.

Noțiunea de dezvoltare rurală cuprinde toate acțiunile îndreptate spre îmbunătățirea calității vieții populației care trăiește în spațiul rural, spre păstrarea peisajului natural și cultural și care asigură dezvoltarea durabilă a spațiilor rurale conform condițiilor și specificului acelor meleaguri. Scopul final al dezvoltării rurale este ca spațiile rurale să fie apte, în mod durabil și să îndeplinească funcțiile care le revin în societate.

Dezvoltarea este un fenomen dinamic, extrem de complex și greu de definit. De-a lungul anilor, accentul s-a deplasat dinspre dezvoltarea economică spre dezvoltarea socială sau umană.

1.1. Conceptul de dezvoltare durabilă

Dezvoltarea durabilă și interdependența dintre economie și mediu sunt subiecte importante pentru agenda de lucru a politicianilor, a societății civile și, nu în ultimul rând, a comunității științifice din întreaga lume. Interesul crescând pentru acest concept a sporit datorită revenirii în actualitate a preocupărilor pentru creșterea producției și a consumului pe termen lung, pe fondul resurselor limitate și a constrângerilor de mediu. De la începutul anilor '70, s-a pus problema acordării unei atenții deosebite corelației dintre economie și mediu.

Noțiunea de durabilitate a căpătat înțelesuri multiple, datorită pătrunderii în sfera de preocupări a economiștilor, ecologiștilor, sociologilor, arhitecților, parlamentarilor, organelor locale ale administrației, organismelor internaționale etc., și

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

de aceea, deși a fost acceptată în mare măsură, sensul ei precis este încă „alunecos”.

Banca Mondială definește dezvoltarea durabilă ca fiind: „*creșterea economică, eradicarea sărăciei și managementul sănătos al mediului*”. Conceptul de dezvoltare durabilă definește un anumit tip de creștere economică și de activitate umană care reunește considerații privind mediul înconjurător și principiul alocărilor și utilizărilor progresive de resurse în vederea realizării unei dezvoltări raționale.

Robert Allen, definește durabilitatea astfel: „*Utilizarea durabilă este o idee simplă; trebuie să utilizăm speciile și ecosistemele la nivelele și în modurile care să le permită să se reînnoiască singure pentru orice scop practic. Pentru o societate de subsistență, utilizarea durabilă a majorității, dacă nu a tuturor resurselor vitale, este esențială. Dezvoltarea durabilă este dezvoltarea ce realizează satisfacerea nevoilor umane pe termen lung și îmbunătățește calitatea vieții*”.

Dezvoltarea durabilă implică utilizarea resurselor naturale reînnoibile în așa fel încât să nu fie epuizate sau degradate sau să nu fie diminuată utilizarea lor pentru generațiile viitoare. ... Dezvoltarea durabilă implică, mai departe, utilizarea resurselor minerale neregenerabile într-o manieră care să nu excludă accesul ușor la ele pentru generațiile viitoare. Dezvoltarea durabilă implică, de asemenea, epuizarea resurselor de energie neregenerabilă la o rată care să asigure o mare probabilitate tranziției spre sursele de energie regenerabile.

În concepția FAO, dezvoltarea durabilă presupune amenajarea și conservarea resurselor naturale și orientarea schimburilor tehnice și instituționale într-o manieră care să satisfacă nevoile generațiilor actuale și viitoare. Se referă, de asemenea, la conservarea terenurilor, apelor și patrimoniului fito și zootehnic și la utilizarea de materiale nepericuloase pentru mediu, bine adaptate tehnic, viabile economic și socialmente acceptabile.

Toate aceste accepțiuni nu se exclud, ci se suprapun și se completează pe orizonturi largi de timp. Aceasta înseamnă de fapt că, în creșterea economică, trebuie să se țină seama de o serie de concepte ecologice cu conotații temporale: incertitudine, prag de deteriorare, grad de epuizare, ireversibilitate, stabilitate, rezistența la șoc a mediului etc. Așadar, mediul se constituie într-o variabilă-cheie a dezvoltării durabile. Prin Acordul internațional exprimat asupra Declarației de la Rio și Agendei 21, dezvoltarea durabilă s-a constituit în alternativa strategică globală pentru secolul următor, nevoia de durabilitate a activității economice sprijinindu-se pe câteva argumente de ordin moral, ecologic și economic. **Moral**, pentru că generația prezentă nu trebuie să prejudicieze șansele generațiilor viitoare nici sub aspectul volumului

“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

resurselor, al procesului de producție și nici al bunăstării; **ecologic**, pentru că activitatea omului nu trebuie să amenințe în vreun fel și cu atât mai puțin să reducă biodiversitatea, stabilitatea ecologică, integritatea sau capacitatea de regenerare biologică; **economic**, pentru că un comportament rațional constant, continuu este mai eficient decât unul inconstant, deoarece maximizează bunăstarea socială în timp.

De multe ori este folosit termenul de **dezvoltare sustenabilă sau durabilă** uneori în contexte potrivite alteori mai puțin. De aceea considerăm necesar a fi clarificată și această noțiune.

Conceptul de dezvoltare sustenabilă promovat de forurile Națiunilor Unite se referă, în principal la:

- dezvoltarea economică echitabilă și echilibrată;
- un nivel ridicat al angajării, al coeziunii sociale și al includerii;
- asumarea răspunderii pentru folosirea resurselor naturale și protecția mediului;
- politici coerente, deschise și transparente;
- cooperare internațională pentru promovarea dezvoltării sustenabile la nivel global.

Cea mai des întâlnită definiție a sustenabilității este aceea a Comisiei Mondiale a Mediului și Dezvoltării. Comisia definește dezvoltarea sustenabilă ca și „*dezvoltarea care găsește și are nevoie de prezent fără compromiterea abilității generațiilor viitoare care trebuie să-și satisfacă propriile lor nevoi*”.

Dezvoltarea sustenabilă trebuie să permită o sporire a standardului de viață al oamenilor cu accent deosebit asupra bunăstării acestora, dar care să permită folosirea pe termen lung a mediului.

Conceptul de dezvoltare rurală durabilă sau sustenabilă (sustainable development) a început să se contureze după *Conferința ONU privind Mediul Înconjurător* (Stockholm, - 1972) și crearea *Comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare* (1985).

„În baza raportului *Brundtland*, dezvoltarea durabilă este definită ca fiind acea dezvoltare care îndeplinește necesitățile prezentului fără a compromite posibilitățile generațiilor viitoare în a-și satisface necesitățile.”¹

Noțiunea de dezvoltare durabilă (legătura dintre dezvoltarea economică și mediul

¹ Gro Harlem Brundtland, *președinta Comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare: Raportul Brundtland, ONU, 1985.*

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

înconjurător) a fost consacrată în 1992, prin introducerea ei la nivelul Uniunii Europene.

1992 - *Tratatul de la Maastricht*, al 5-lea program comunitar ” *Spre o dezvoltare sustenabilă* ” (politica Uniunii Europene pentru mediu) pune accentul pe:

- supraveghere regulată a dezvoltării regionale;
- instrumente financiare, coroborate cu cele legislative, programul integrând probleme de mediu în toate celelalte programe;
- 5 domenii cheie cu componentă de mediu: industrie, energie, transporturi, agricultură și turism;
- 7 teme specifice: schimbări de climă, calitatea aerului, mediu urban, zonele de coastă, gestionarea deșeurilor, gestionarea resurselor de apă, protecția naturii;
- 3 domenii sensibile de risc: risc industrial; securitate nucleară și protecție radioactivă ; protecție civilă și catastrofe naturale.

Conceptul de **dezvoltare durabilă** este definit ca „*un proces de transformare în care exploatarea resurselor, direcția investițiilor, orientarea tehnicilor și schimbarea instituțiilor se desfășoară în mod armonios*” și reprezintă criteriul de selecție a politicii economice și de ajustare a structurii în general, și a politicii de mediu în special.²

Sunt unii economiști, precum Smith (1993), care susțin că dezvoltarea durabilă este un concept nou, ce își are originea în Strategia de Conservare Mondială, elaborată în anul 1980 de Uniunea Internațională pentru Conservarea Resurselor Naturale. Conform autorilor acestor strategii, dezvoltarea durabilă este un concept strategic care implică utilizarea durabilă a resurselor naturale, prezervarea diversității genetice și menținerea ecosistemelor.

O altă definiție spune că „*dezvoltarea durabilă reprezintă o punte de legătură între un deziderat al dezvoltării urmărit patru decenii fără rezultate satisfăcătoare și o mișcare de salvare a naturii și a mediului ambiant*”³. În raportul Brundtland că *dezvoltarea durabilă este definită ca dezvoltarea economică ce asigură satisfacerea necesităților prezente fără a compromite abilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi.*

După cum sublinia Winpenny (1991), se pare că o definiție satisfăcătoare pentru dezvoltarea durabilă a devenit „*un izvor sfânt pentru economia mediului*”; de exemplu,

² Nistoreanu, *Puiu-Ecoturism și turism rural*, Editura ASE, București, 2008, p.12

³ Stănculescu, *Gabriela-Managementul turismului durabil în țările riverane Mării Negre*, Editura Economică, București, 2004, pag.4

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Pezzey (1989) a sugerat 60 de definiții, în timp ce Pearce ș.a. (1989) au avansat 30. După Pearce, „dezvoltarea durabilă este interpretată ca bunăstarea umană stabilă peste timp, adică o dezvoltare care conduce oamenii spre o stare mai bună, iar pe cei de mâine la un standard inferior, în cazul unei dezvoltări nedurabile” (Pearce, 1991).

Se pare că cea mai bună definiție pentru dezvoltarea durabilă este aceea care specifică aspectul integrării interregionale, ca cea sugerată de Raportul Brundtland, deja menționat. Alte câteva exemple ar putea fi următoarele:

– în conformitate cu principiul durabilității, toate resursele naturale ar trebui folosite de o asemenea manieră încât să țină seama de necesitățile viitoarelor generații (Tietenberg, 1992);

– dezvoltarea durabilă este aceea care, pentru o perioadă anumită de timp, lasă intact întregul patrimoniu, inclusiv capitalul natural. Noi ar trebui să lăsăm prin testament generațiilor viitoare același capital, cuprinzând oportunități pentru un potențial standard pe care în mod curent ni-l dorim (Winpenny, 1991);

– dezvoltarea durabilă este o strategie de dezvoltare care antrenează toate bunurile, resursele naturale și resursele umane, precum și resursele financiare și fizice care să determine creșterea pe termen lung a bunăstării.

Nu demult, conceptul de dezvoltare durabilă susținut de economiștii școlii anglo-saxone a fost criticat de cei aparținând școlilor franceze și italiene. După aceștia, în domeniul economiei resurselor naturale și al mediului, ponderea politicului a crescut, justificându-se astfel fundamentele școlii de la Londra. A priori, economiștii londonezi atestă caracterul pluridimensional al dezvoltării durabile, punând accentul pe interdependențele dintre economie și mediu, subliniind specificitatea capitalului natural, ceea ce a condus la viziuni economiciste asupra lumii și la depărtarea aparentă de abordările neoclasice.

La baza concepției de dezvoltare durabilă au stat următoarele idei-forță:

- ❖ abordarea sistemică a activității socio-umane din spațiul național;
- ❖ cuprinderea în calculul economic a tuturor categoriilor de resurse intrate și neintrate în circuitul economic;
- ❖ urmărirea produselor pe ciclul lor de viață; ciclul natură-natură, deci o viziune dinamică.

Abordarea sistemică a activităților social-economice din spațiul național duce la divizarea acestui macrosistem în următoarele subsisteme:

a) subsistemul producției (implică forțele de producție cu dominante tehnico-tehnologice); subsistemul economic cu toate categoriile economice bazate pe valoarea

“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

economică;

b) sistemul suprastructural (politic, juridic, cultural, administrativ, social etc.);

c) mediul ambiant în care se desfășoară toate tipurile de activități social-umane.

Între aceste subsisteme există fluxurile de diferite intensități ce reflectă interdependența dintre ele în efecte cumulative în standardul de viață material și spiritual al populației analizate.

În condițiile actuale, când conservarea și protecția naturii au căpătat o importanță tot mai mare, o semnificație profundă și cuprinzătoare este realizarea unui dublu obiectiv: protecția naturii față de aspectele nefaste ale evoluției societății, care au determinat un proces intens de distrugere a mediului înconjurător, și conservarea aceluiași cadru natural pentru a-l pune la dispoziția oamenilor pentru odihnă și recreare. Dezvoltarea durabilă înseamnă în plan material menținerea posibilităților și condițiilor de viață pentru generațiile viitoare, în special al resurselor naturale regenerabile cel puțin la nivelul celor existente pentru generația actuală precum și redresarea factorilor de mediu afectați de poluare. În plan spiritual dezvoltarea durabilă înseamnă mult mai mult, înseamnă conservarea moștenirii faptelor de cultură realizate de cei din trecut și de cei de azi și dezvoltarea capacității de creație în viitor a elitei celor care ne urmează.

De asemenea, dezvoltarea durabilă reprezintă îmbinarea armonioasă a socialului, economicului și ecologicului, așa cum arată și schema următoare, mai bine zis atractivitatea zonei trebuie privită prin cele trei puncte de vedere. Cele trei domenii se bazează pe sustenabilitate și formează un tot fiind independente dezvoltării durabile.

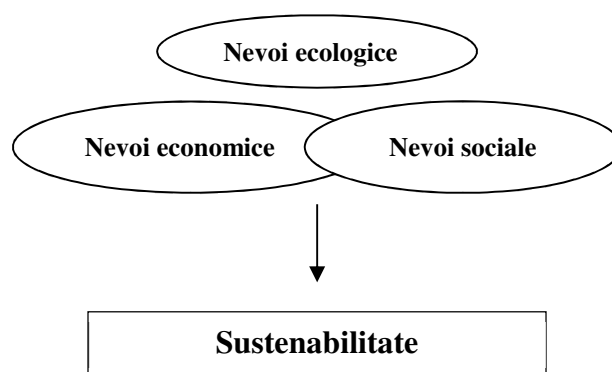

Fig. 1.1. Dezvoltarea durabilă⁴

⁴ Popescu, Delia-Amenajarea turistică durabilă a litoralului, Editura Matrix Rom, București, 2002, pag. 203

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

La Conferința ONU asupra Mediului și Dezvoltării, care a avut loc în 1992 la Rio de Janeiro (Brazilia), unde au participat 178 de țări și peste 100 șefi de state și guverne s-a marcat o nouă etapă în raporturile de clarificare a conceptului și de transpunere a acestuia în practică⁵. La această conferință s-a formulat concluzia că mediul și dezvoltarea economică și socială nu mai pot fi gândite ca domenii izolate. Astfel statele trebuie să-și fundamenteze viitoarele lor decizii și politici ale dezvoltării economice ținând cont de implicațiile lor asupra mediului.

Primele trei principii ale Declarației de la Rio (1992) arată că:

- popoarele au dreptul la o viață sănătoasă și productivă, în armonie cu natura;
- dezvoltarea de azi, nu trebuie să submineze dezvoltarea și necesitățile de mediu ale generațiilor prezente și viitoare;
- națiunile au dreptul suveran de a-și exploata propriile lor resurse, dar fără a provoca prin aceasta daune mediului de dincolo de frontierele lor.

Conceptul de dezvoltare durabilă s-a format în strânsă legătură cu evoluțiile economice și ecologice și reprezintă un proces lung de schimbări lente, care permit folosirea pe termen lung a mediului.

1.2. Obiectivele dezvoltării durabile – Agenda 2030

La 25 septembrie 2015, Adunarea Generală ONU a adoptat **Agenda 2030 pentru Dezvoltarea Durabilă** (UN, 2015). Acest nou cadru global pentru redirecționarea umanității către o cale sustenabilă a fost dezvoltat ca urmare a Conferinței Națiunilor Unite privind dezvoltarea durabilă (Rio+20) din Rio de Janeiro, Brazilia, din iunie 2012, într-un proces de trei ani care implică Statele Membre ONU, studii naționale angajând milioane de oameni și mii de actori din toată lumea.

Esența Agendei 2030 o reprezintă 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD). ODD-urile universale, transformaționale și inclusive descriu provocările majore ale dezvoltării umanității.

1. **Fără sărăcie** - Eradicarea sărăciei în toate formele sale, pretutindeni
2. **Zero Foametei** - Eradicarea foametei, realizarea securității alimentare și a nutriției îmbunătățite și promovarea agriculturii sustenabile
3. **Sănătate și bunăstare** - Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea

⁵ Letiția Zahiu, Dachin Anca - *Politici agroalimentare comparate, Editura Economică, București, 2001*

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

bunăstării pentru toți la toate vârstele

4. **Educație de calitate** - Asigurarea unei educații inclusive și echitabile de calitate și promovarea oportunităților de învățare pentru toți

5. **Egalitatea de gen** - Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și fetelor

6. **Apă curată și salubritate** - Asigurarea disponibilității și administrării sustenabile a apei și salubrității pentru toți

7. **Energie accesibilă și curată** - Asigurarea accesului la energie accesibilă, sigură, sustenabilă și curată pentru toți

8. **Muncă și creștere economică decentă** - Promovarea creșterii economice susținute, inclusivă și sustenabilă, angajare totală și productivă și muncă decentă pentru toți

9. **Industrie, inovație și infrastructură** - Construirea infrastructurii, promovarea industrializării inclusive și sustenabile și dezvoltarea inovației

10. **Inegalități reduse** - Reducerea inegalității în cadrul și între țări

11. **Orașe și comunități sustenabile** - Orașe și așezări umane inclusive, sigure, rezistente și sustenabile

12. **Consum și producție responsabile** - Asigurarea modelelor sustenabile de consum și producție

13. **Acțiuni asupra climei** - Întreprinderea de acțiuni urgente pentru combaterea modificării climatice și a impactelor sale

14. **Viața subacvatică** - Conservarea și folosirea sustenabilă a oceanelor, mărilor și resurselor marine pentru dezvoltarea sustenabilă

15. **Viața terestră** – Protejarea, refacerea și depozitarea și promovarea folosirii sustenabile a ecosistemelor terestre, administrarea sustenabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, și oprirea degradării solurilor și refacerea acestora, oprirea pierderii biodiversității

16. **Pace, justiție și instituții puternice** - Promovarea societăților pașnice și inclusive pentru dezvoltare sustenabilă, asigurarea accesului la justiție pentru toți și clădirea instituțiilor eficiente, responsabile și inclusive, la toate nivelele

17. **Parteneriate pentru obiective** - Întărirea implementării și revitalizarea parteneriatului pentru dezvoltare sustenabilă.

Scopul celor 17 ODD este de a asigura o viață sustenabilă, pașnică, prosperă și echitabilă pe pământ pentru toată lumea, în prezent și în viitor. Obiectivele acoperă provocările globale care sunt cruciale pentru supraviețuirea umanității. Ele stabilesc

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

limite de mediu și praguri critice pentru utilizarea resurselor naturale. Obiectivele recunosc că eradicarea sărăciei trebuie să meargă mână în mână cu strategiile care clădesc dezvoltarea economică. Ele abordează o gamă de nevoi sociale incluzând educația, sănătatea, protecția socială și oportunitățile de locuri de muncă, tratând în același timp schimbările climatice și protecția mediului. ODD-urile abordează barierele sistemice cheie pentru dezvoltarea sustenabilă cum ar fi inegalitatea, modele de consum nesustenabile, capacitatea instituțională slabă și degradarea mediului. Pentru atingerea acestor obiective, fiecare trebuie să-și îndeplinească partea sa: guvernele, sectorul privat, societatea civilă și fiecare om din lume. Se așteaptă din partea guvernelor să își asume răspunderea și să stabilească un cadru național, politici și măsuri pentru implementarea Agendei 2030.

Trăsături cheie ale Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă sunt universalitatea și indivizibilitatea. Ea se adresează tuturor țărilor – de la Sudul Global la Nordul Global – ca țări țintă. Toate țările care subscriu la Agenda 2030 trebuie să-și alinieze propriile lor eforturi de dezvoltare cu scopul de promovare a prosperității, protejând în același timp planeta pentru a realiza o dezvoltare sustenabilă. Astfel, în ceea ce privește ODD, toate țările pot fi considerate în curs de dezvoltare și toate țările trebuie să ia măsuri urgente.

1.3. Perspectivele dezvoltării durabile

1.3.1. Contextul internațional al dezvoltării durabile

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a rezultat în urma unui proces internațional îndelungat de analiză, care recunoaște că problemele globale se pot rezolva doar prin soluții la nivel global. Modificarea percepției și conștientizarea evoluției fără precedent a societății, creșterea natalității la scară globală, a accelerării economiilor țărilor în curs de dezvoltare și a disparităților sociale au pus în evidență limitele creșterii planetare. Creșterea prețurilor la anumite resurse a evidențiat faptul că Pământul își poate epuiza resursele fizice regenerabile și neregenerabile, conducând la un dezechilibru catastrofal⁶.

Bazele progresului în domeniul protecției mediului, corelat cu dezvoltarea, au fost introduse pentru prima dată pe agenda internațională la Conferința de la Stockholm (1972). Rezultatul a fost crearea Programului ONU pentru mediu prin

⁶ Club of Rome (1970), <https://www.clubofrome.org/report/the-limits-to-growth/>

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

adoptarea unei Declarații privind protecția mediului în scopul de „a apăra și îmbunătăți mediul uman pentru generațiile prezente și viitoare”. La această conferință s-a conferit legitimitate conceptului de dezvoltare durabilă cu cei trei piloni: **economic, social și de mediu**⁷.

Cei trei piloni prin care Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă se structurează au fost definiți în Raportul Comisiei Brundtland (1987)⁸:

1. **Echitatea socială** – prin care națiunile în curs de dezvoltare trebuie să aibă posibilitatea de a-și satisface nevoile de bază în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, alimentația, asigurarea energiei, apei și canalizării

2. **Creșterea economică** – la nivelul națiunilor în curs de dezvoltare pentru a se apropia de calitatea vieții din țările dezvoltate

3. **Mediul** – cu nevoia de a conserva și îmbunătăți baza de resurse disponibile prin schimbarea treptată a modului în care trebuie să se dezvolte și să fie folosite tehnologiile.

Această abordare a fost posibilă prin punerea în evidență a conceptului de „depășire a limitelor”. S-a conștientizat că resursele naturale, de care societatea are nevoie și care sunt limitate, au fost depășite, creând în același timp un dezechilibru ecologic la nivel planetar, prin creșterea economică iresponsabilă. Astfel, s-a constatat că numai prin susținerea simultană a celor trei piloni – social, economic și de mediu – se poate ajunge la o dezvoltare durabilă și la un viitor comun la nivel global.

Primul Summit al Națiunilor Unite pentru mediu și dezvoltare de la Rio, în 1992, a abordat reducerea ponderii economice, astfel încât să nu fie afectată capacitatea de menținere a echilibrului biofizic al Pământului, fără a renunța însă la bunăstarea socială. Declarația de la Rio⁹ și Agenda 21 au dezvoltat teme de mediu în beneficiul social și anume: calitatea vieții, utilizarea resurselor naturale, protecția bunurilor globale, managementul comunităților umane și creșterea economică¹⁰.

Summit-ul Mileniului, din 2000, a ratificat Declarația Mileniului, **primul**

⁷ Stockholm Conference (1972), United Nations Conference on the Human Environment, June 5-16, <https://sustainabledevelopment.un.org/milestones/humanenvironment>

⁸ Brundtland Report (1987), <https://www.aren.admin.ch/aren/en/home/sustainable-development/international-cooperation/2030agenda/un-milestones-in-sustainable-development/1987-brundtland-report.html>

⁹ Rio Declaration on Environment and Development (1992), <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>

¹⁰ United Nations Conference on Sustainable Development, Rio 1992 & Agenda 21, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

document cadru la nivel internațional pentru combaterea sărăciei, a foametei, a bolilor și inegalităților la nivel mondial. Pentru a realiza aspirațiile Declarației Mileniului, s-au definit 8 obiective specifice de dezvoltare, cunoscute ca Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, 21 de ținte și 60 de indicatori, cu termen de realizare 2015¹¹.

Conferința ONU privind Dezvoltarea Durabilă Rio+20, din 2012, a elaborat documentul **Viitorul pe care îl dorim**, care a înregistrat progresele în direcția realizării Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului și a făcut trecerea către stabilirea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă pentru Agenda de după 2015. Acest document este o recunoaștere în continuare a importanței celor trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – social, economic și de mediu¹².

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă - Transformarea lumii noastre, adoptată la 25 septembrie 2015 de șefii de stat și guverne din 193 de țări, în cadrul Adunării Generale a ONU, este o versiune, fundamental modificată, a cadrului conceptual al dezvoltării durabile, structurată pe un pachet de 17 obiective de dezvoltare durabilă, susținute prin 169 de ținte subiacente.

Agenda 2030 solicită acțiuni din partea tuturor țărilor, sărace, bogate și cu venituri medii. Recunoaște că încetarea sărăciei trebuie să fie însoțită de un plan care să contribuie la creștere economică și abordează o serie de nevoi sociale, inclusiv educație, sănătate, protecție socială și locuri de muncă, abordând în același timp problemele combaterii schimbărilor climatice și protecția mediului. Aceasta acoperă, de asemenea, aspecte precum inegalitatea, infrastructura, energia, consumul, biodiversitatea, oceanele și industrializarea.

Agenda promovează implicarea tuturor părților interesate, prin democratizarea procesului decizional pe tema dezvoltării durabile. Se subliniază responsabilitatea și rolul generațiilor tinere pentru crearea dezvoltării durabile.

1.3.2. Contextul european al dezvoltării durabile

În cadrul UE, începând cu anul 2006¹³, conceptul de dezvoltare durabilă a fost integrat în **Strategia pentru o Europă Extinsă**, într-o viziune strategică unitară și coerentă, având ca **obiectiv general** îmbunătățirea continuă a calității vieții pentru

¹¹ Millennium Summit (2000), http://www.un.org/en/events/pastevents/millennium_summit.shtml

¹² United Nations Conference on Sustainable Development, Rio+20 (2002), <https://sustainabledevelopment.un.org/rio20.html>

¹³ Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE revizuită – Angajament pentru realizarea dezvoltării durabile, Consiliul UE, Bruxelles, 26 iunie 2006

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

generațiile prezente și viitoare, pentru crearea unor comunități durabile, capabile să gestioneze și să folosească resursele în mod eficient și să valorifice potențialul de inovare ecologică și socială al economiei, în vederea asigurării prosperității, protecției mediului și coeziunii sociale.

În 2010, ca o continuare a dezvoltării durabile a UE, a fost adoptată **Strategia Europa 2020**¹⁴ de promovare a creșterii inteligente (bazată pe: educație, cercetare, inovare), durabile (bazată pe reducerea emisiilor de carbon, eficiență energetică, resurse regenerabile) și incluzive (crearea de noi locuri de muncă, reducerea sărăciei etc.). Alături de statele membre și respectând principiul subsidiarității **UE s-a angajat să devină lider în punerea în aplicare a Agendei 2030 și, implicit, a celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă.**

Comisia Europeană a prezentat în 22 noiembrie 2016 Comunicarea „Pașii următori pentru un viitor european durabil”¹⁵. Documentul prezintă răspunsul Uniunii Europene la Agenda 2030 și confirmă integrarea obiectivelor de dezvoltare durabilă în cadrul politicii europene și în prioritățile actuale ale Comisiei Europene, evaluarea situației și identificarea celor mai relevante preocupări privind durabilitatea. Prin această comunicare, Uniunea Europeană s-a angajat în favoarea unei dezvoltări durabile prin care „să asigure o viață demnă pentru toți respectând limitele planetei, care să reunească prosperitatea și eficiența economică, societăți pașnice, incluziunea socială și responsabilitatea față de mediu”.

Răspunsul UE la Agenda 2030 este de a integra cele 17 ODD în politicile publice ale Uniunii, în scopul sprijinirii efortului global de construire a unui viitor durabil în colaborare cu partenerii săi. Cele 17 ODD sunt deja urmărite de multe dintre politicile Uniunii Europene, iar România, ca membră a acestei comunități, își propune prin această strategie abordarea integrată a obiectivelor din Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

¹⁴ EUROPA 2020, O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, COM(2010) 2020 final,

https://www.mae.ro/sites/default/files/file/Europa2021/Strategia_Europa_2020.pdf

¹⁵ COM (2016)793 - Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social

Committee and the Committee of the Regions "Next steps for a sustainable European future European action for sustainability"

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

1.3.3. Exigențe naționale și europene în domeniul dezvoltării durabile

Viziunea dezvoltării durabile integrează următoarele exigențe majore la nivelul tuturor economiilor naționale și al sistemului global al economiei mondiale:

1. un comportament fundamental, revizuit esențial, ca modalitate directă de luptă cu restricțiile obiective și subiective ale dezvoltării și de colaborare cu mediul natural;
2. îmbunătățirea substanțială, în termeni absoluți și relativi, a dezvoltării din țările în curs de dezvoltare în raport cu statele dezvoltate economic din lume;
3. o planificare strategică, cu elemente specifice și comune, aflate în compatibilitate directă atât pe plan național, cât și internațional;
4. atingerea unei stări raționale și durabile, de echilibru, prin schimbarea fundamentală a valorilor și obiectivelor, la nivel individual, național și mondial;
5. trecerea la realizarea unei dezvoltări durabile în condițiile tradițiilor, educației și activităților curente, ale intereselor imediate, ceea ce face transformarea (tranziția) disputată și lentă, succesul fiind asigurat de reala înțelegere a condiției umane în acest context de schimbări radicale.

Prin trecerea la dezvoltarea durabilă se speră să se realizeze un prezent pentru un viitor din ce în ce mai sigur. De aici rezultă că dezvoltarea durabilă este un gen nou de strategie umană ce răspunde necesităților prezentului, fără a compromite posibilitățile de satisfacere a trebuințelor generațiilor viitoare.

Spre deosebire de modelele de dezvoltare economică aplicate până în prezent, noua viziune a dezvoltării durabile cunoaște o serie de caracteristici, cum ar fi:

- îmbunătățirea metodelor de dezvoltare în țările cu economie slabă, diferită de metodele aplicate în țările cu o economie dezvoltată;
- contopirea la nivel mondial a planificărilor de dezvoltare și compatibilitatea acestora cu mediul natural;
- încercarea de atingere și păstrare a stărilor de relativ echilibru prin schimbarea fundamentală a valorilor și obiectivelor actuale.

Din aceste caracteristici prezentate mai sus rezultă că procesul de dezvoltare durabilă reprezintă o strategie nouă ce vine ca răspuns la problemele de satisfacere a trebuințelor în viitor.

Obiective și acțiuni europene

Dezvoltarea durabilă înseamnă calitate mai bună a vieții acum și pentru generațiile viitoare. Conform viziunii dezvoltării durabile, progresul integrează obiective imediate și pe termen lung, acțiuni locale și globale, probleme economice și de mediu,

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

toate fiind inseparabile. O astfel de viziune asupra societății nu va putea fi impusă doar prin politici, societatea în ansamblu trebuind să adopte anumite principii (politice, economice, sociale, de gândire). UE are o Strategie de Dezvoltare Durabilă, care își propune obiective și acțiuni clare, legate de șapte priorități, majoritatea de mediu (*Ilie Budică, Silvia Puiu, Dezvoltarea durabilă o temă perenă, „Tribuna economică”, nr. 10/2009.*), dintre care amintim:

1. Schimbarea climatică și energia curată;
2. Transportul durabil;
3. Consumul și producția durabile;
4. Conservarea și managementul resurselor naturale;
5. Sănătatea publică.

Deși toate privirile sunt îndreptate spre identificarea unor răspunsuri eficiente la provocările pe care le lansează neîncetat criza economică (îndeosebi în spațiul european), problemele schimbării modelului economic mondial, în profunzimea sa, rămân aceleași.

Pentru că, iată, nu știm încă bine dacă omenirea a realizat o autentică echilibrare a economiei de consum cu necesitatea stringentă a protejării mediului, a utilizării cu atenție și înțelepciune a resurselor naturale – particularizate prin caracterul finit și imposibilitatea refacerii acestora prin regenerare.

Un moment hotărâtor în această abordare ce angajează comunitatea mondială în ansamblul său ținând seama de adevărul simplu că globul pământesc este casa tuturor și că, dincolo de el, nu avem alte resurse ce pot fi utilizate economic – l-a constituit închegarea conceptului de dezvoltare durabilă.

Această consacrare internațională de model mondo-economic a avut loc în urmă cu două decenii, la Conferința la nivel înalt de la Rio de Janeiro (Brazilia). După două decenii, mediile politice și cercetătorii din domeniu consideră utilă o evaluare a progreselor înregistrate în consolidarea teoretică, pe de o parte, și în sporirea capacității operaționale, pe de altă parte, a conceptului dezvoltării durabile.

Omenirea, prin intermediul celor peste o sută de șefi de stat și al celor 30 000 de reprezentanți ai societății civile și mass-media, a făcut dovada publică a înțelegerii unor stări grave ce îi afectează prezentul și viitorul; în primul rând persistența unor severe inegalități de dezvoltare și degradarea rapidă a stocului de resurse naturale al planetei. S-au elaborat lucrări științifice care pun în evidență caracterul limitat, epuizabil al resurselor terestre și caracterul nesustenabil al modelului de creștere dominant în economia mondială.

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

1.3.4. *Perspectiva României asupra dezvoltării durabile*

Pornind de la ideea că beneficiile dezvoltării economice trebuie să fie mai mari decât costurile, inclusiv cele legate de conservarea și îmbunătățirea mediului, prima strategie de dezvoltare durabilă a României din 1999 a avut ca obiectiv îmbunătățirea progresivă și menținerea bunăstării populației în corelare cu cerințele folosirii raționale a resurselor naturale și ale conservării ecosistemelor. Aderarea la Uniunea Europeană în 2007 a ajustat prioritățile naționale, prin *Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă. Orizonturi 2013-2020-2030* (SNDD), aprobată de Guvernul României la 12 noiembrie 2008, vizând reducerea decalajului socio-economic față de cel al statelor membre ale Uniunii Europene.

Pentru ca dezvoltarea durabilă să reușească în România și, prin urmare Agenda 2030, împreună cu angajamentele Uniunii Europene, această strategie este construită în jurul cetățeanului și nevoilor generațiilor viitoare.

Strategia pleacă de la premisa că, dezvoltarea durabilă prezintă un cadru de gândire care, odată însușit de către cetățean, va ajuta la crearea unei societăți mai echitabile, definită prin echilibru și solidaritate și care să poată face față schimbărilor aduse de probleme actuale globale, regionale și naționale, inclusiv scăderea demografică. Grijă statului față de cetățean și respectul cetățeanului față de instituții, față de aproapele său, de valorile morale și diversitatea culturală și etnică vor duce la o societate durabilă.

Pe plan economic este nevoie de garantarea unei creșteri economice pe termen lung de care să beneficieze cetățenii României. Deși economia unei țări adeseori se măsoară prin cifre, care nu iau în considerare potențialul cetățeanului, transformarea economiei într-una durabilă și competitivă necesită un nou mod de acțiune care să se centreze pe inovație, optimism și reziliența cetățenilor. O asemenea abordare va crea o cultură a antreprenoriatului în care cetățeanul se poate realiza material și aspirațional.

Sub aspect social este nevoie de o societate coezivă, care să beneficieze de îmbunătățirea sistemului de educație și sănătate, de reducerea inegalităților dintre bărbați și femei, dintre mediul urban și rural, care să conducă la promovarea unei societăți deschise, în care cetățenii se pot simți apreciați și sprijiniți. E nevoie de cultivarea rezilienței populației, în așa fel încât cetățeanul, într-un cadru instituțional echitabil, să își poată realiza visurile acasă. În același timp, statul trebuie să ajute la sporirea potențialului cetățeanului prin abordarea problemelor legate de sănătate, de educație și de limitele pieței libere, probleme la care se poate răspunde prin politici

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

publice, rezultatul fiind un nivel de trai cât mai ridicat pentru toți cetățenii. Sporirea capitalului social – crearea unui simț civic definit prin încredere între cetățeni - va conduce la deblocarea potențialului cetățenilor români pentru a se realiza prin forțe proprii, asigurând totodată și dezvoltarea durabilă a comunităților lor.

Conștientizarea importanței mediului a crescut semnificativ în ultimii ani, atât în ceea ce privește mediul natural, cât și la cel antropic. Protejarea naturii este responsabilitatea tuturor datorită impactului biunivoc om – mediu, dar și o oportunitate a cetățenilor de a se uni într-un scop nobil, prin conștientizarea acestei responsabilități. Realizarea unui mediu antropic durabil poate fi atins prin cultivarea unui sentiment de apartenență și de comunitate, care să elimine simțul singurătății cetățeanului, factor de risc în realizarea potențialului personal și, în ultimă instanță, a funcționării comunitare.

Ca membră a comunității internaționale, dar mai ales ca membră a Uniunii Europene, România are interesul de a implementa principiile dezvoltării durabile pe plan național. Strategia susține ca România să fie în 2030 o țară membră a unei Uniunii Europene puternice, în care decalajele dintre țări vor fi reduse, iar cetățenii României vor putea trăi într-o țară în care statul servește nevoile fiecărui cetățean într-un mod echitabil, eficient și cu preocupări crescute și constante pentru un mediu curat.

1.4. Dezvoltarea durabilă – un nou tip de dezvoltare economică

Introducerea sintagmei „dezvoltare durabilă”, în vocabularul uzual al științei economice a reprezentat o necesitate obiectivă, ca răspuns la criza economică și ecologică pe care lumea a parcurs-o la sfârșit de secol XX și continuă să o parcurgă la început de mileniu.

Dezvoltarea durabilă se distinge prin următoarele atribute¹⁶:

- dezvoltarea durabilă are trei dimensiuni: economică, socială și ecologică:
 - *dimensiunea economică* se delimitează de dezvoltarea tradițională prin caracterul nefactorilor care o susțin: investiții în cercetarea științifică și tehnologia informației și stimularea capacităților inovatoare ale capitalului uman;
 - *dimensiunea socială* a dezvoltării durabile vizează reducerea sensibilă a disparităților dintre diferitele grupuri sociale, asigurarea egalității șanselor generațiilor

¹⁶ C. Angelescu, I. Stănescu – „Politica de creștere economică”, Editura Economică, București, 2004, pag. 19

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- care se succed, a accesului la bunăstare materială, educație, cultură și informație;
- *dimensiunea ecologică* a dezvoltării durabile contribuie la refacerea echilibrului dintre societate și natură prin utilizarea resurselor într-un mod mai rațional, prin cultivarea unui comportament al oamenilor responsabil față de mediul ambiant;
 - asigură dezvoltarea societății umane în armonie cu natura pe perioade lungi și foarte lungi, având drept principal suport sectorul quaternar, producător de servicii informatice și științifice care nu poluează mediul și utilizează preponderent resurse inepuizabile – inteligența umană;
 - este centrată pe om, acesta fiind subiectul, dar și beneficiarul efectelor sale, neputându-se face abstracție de cerințele prosperității generale și ale echității sociale;
 - este modalitatea principală de creștere a potențialului economiei și a bunăstării populației, fiind considerată ca remediu esențial contra sărăciei;
 - reflectă relația directă dintre input-ul de resurse și output-ul concretizat în producție și PIB.
 - diferența dintre ieșiri și intrări ilustrează eficiența procesului de dezvoltare, consumul de resurse cu care se realizează;
 - dezvoltarea durabilă nu este o problemă strict națională, ea tinde să se internaționalizeze, să atragă în sfera ei spații tot mai ample și obiective care nu pot fi atinse decât prin conlucrarea mai multor state la nivel zonal, regional sau chiar mondial;
 - extinderea procesului de dezvoltare durabilă la zone mai întinse deschide perspective și căi pentru formarea economiei globale;
 - interrelația dintre dezvoltare durabilă și economia globală având efecte pozitive, marcate de difuzarea mai amplă a progresului tehnic, creșterea producției și a schimburilor comerciale de bunuri, ameliorarea ocupării forței de muncă, mobilizarea unor resurse financiare și mai buna lor orientare sau efecte adverse, cum sunt migrația necontrolată a forței de muncă, decalaje economice, sociale, educaționale, inechități în alocarea resurselor;

Măsurarea dezvoltării durabile este greu sau chiar imposibil de realizat, ținând seama de marea diversitate a elementelor sale. Indicatorii macroeconomici agregați utilizați în modelul tradițional de creștere sunt total inadecvați. Trebuie găsite modalitățile de evaluare și aproximare a procesului real de dezvoltare, apelând la analize globale și indicatori complecși.

Comisia Mondială de Mediu și Dezvoltare definește dezvoltarea durabilă ca fiind „un proces de transformare în care exploatarea resurselor, direcția investițiilor,

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

orientarea tehnicilor și schimbările instituționale se desfășoară în mod armonios”, subliniind faptul că, realizarea acestor obiective va contribui la întărirea potențialului economic prezent și viitor, astfel încât să se poată răspunde mai bine nevoilor și aspirațiilor umanității. Pentru ca dezvoltarea durabilă să se poată îndeplini trebuie adoptat un mod de viață care să respecte limitele ecologice ale planetei, adică să nu prejudicieze ecosistemele naturale datorită cărora existăm: atmosfera, apa, solul, subsolul, flora și fauna, sănătatea umană, etc.

Creșterea economică și dezvoltarea implică inevitabil modificări în ecosisteme, politica economică de dezvoltare trebuind să fie astfel concepută încât exploatarea resurselor regenerabile și neregenerabile să fie condusă și gestionată rațional, respectiv să nu prejudicieze mediul natural și factorul uman nici în prezent, nici în viitor.

Indiferent de analizele mai mult sau mai puțin savante formate asupra sintagmei dezvoltare rurală durabilă și integrată considerăm că acest concept răspunde pe deplin cerințelor actuale de evoluție a vieții economico-sociale în consonanță totală cu nevoia unanimă și realistă a protecției mediului.

1.5. Principiile dezvoltării rurale durabile

Dezvoltarea durabilă este un proces lent și complex, care nu se desfășoară la întâmplare, ci în baza unor principii bine fundamentate, atât pe experiență socială anterioară cât și pe capacitatea de predicție a managerilor și decidenților din domeniul dezvoltării spațiului rural.

Principiile constituie chintesența logică și etică în baza cărora trebuie să se desfășoare un proces. Respectarea constituie argumentul deontologic privind promovarea și continuarea, în cazul de față, a dezvoltării rurale:

Dezvoltarea durabilă este un proces lent, care presupune adaptarea societății omenești la schimbări care permit utilizarea pe termen lung a mediului, chiar nedefinit în timp în așa fel încât dezvoltarea economică să fie posibilă chiar în condițiile menținerii sau a îmbunătățirii calității mediului ambiant.

Dezvoltarea durabilă, ca orice proces dialectic se derulează în baza unor principii, care justifică ritmurile și direcțiile de promovare ale acestui proces, concretizate în finalități anteprecizate, în folosul societății omenești.

Dezvoltarea durabilă este un proces de lungă durată, care în afara respectării riguroase a principiilor în baza cărora trebuie să se deruleze, ar putea conduce la

“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

consecințe grave, greu de eradicat, cu costuri mai mari chiar decât costul prevenirii acestor consecințe. De fapt dezvoltarea de ansamblu a economiei trebuie să respecte aceste reguli cu rang de principii și nu numai dezvoltarea rurală durabilă. În continuare prezentăm, într-o formă cât se poate de laconică, principalele principii care guvernează sau care ar trebui să guverneze dezvoltarea rurală durabilă, conform **Declarației de la Cork**, elaborată în anul 1996 :

1. *Conceptul de dezvoltare rurală durabilă trebuie să pună în prim-plan interesele ruralului.* Ruralul trebuie să aibă prioritate în cadrul programelor și proiectelor de dezvoltare rurală, iar amplul proces de dezvoltare rurală durabilă trebuie să aibă prioritate în cadrul politicilor generale de dezvoltarea economico-socială a zonelor și regiunilor Uniunii Europene.

Date fiind diferențele de dotare infrastructurală și nu numai, diferențe care, în fond, au condus la apariția conceptului de dezvoltare rurală durabilă, între mediul rural și cel urban, este imperios necesar ca proiectele și programele de dezvoltare rurală să beneficieze de fonduri sporite din partea statului, necesare pentru tinderea spre egalizare a nivelurilor de dezvoltare a învățământului, culturii, ocrotirii sănătății, sportului, turismului, etc.

2. *Dezvoltarea rurală durabilă trebuie abordată într-un concept unitar integrat.* Este bine știut că o comunitate, o structură rurală nu poate funcționa optim în ansamblul ei decât dacă fiecare componentă este optimizată sub aspectul structurii și a funcționalității acesteia. De altfel, o astfel de afirmație derivă din concepția cibernetică de studiere a sistemelor economice, sau de oricare altă natură, potrivit căreia abordarea sistemică a spațiului rural constă în prioritatea acordată întregului, dar în același timp și elementelor sale componente.

Programele și proiectele de dezvoltare rurală durabilă trebuie să cuprindă întreaga gamă a activităților sociale, economice, culturale etc., de la gospodărirea resurselor locale, la activități de diversificare economică, prin dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii și până la acțiunile cu caracter ecologic. Elementul final urmărit este o nouă calitate a vieții individuale și sociale a zonei sau regiunii luată în studiu.

3. *Necesitatea cererii diversității și a varietății.* Acest principiu are ca obiectiv necesitatea dezvoltării diversificate a zonei sau regiunii, întrucât numai un astfel de mod de dezvoltare va fi capabil de a găsi soluția autoîntreținerii.

Printr-o dezvoltare rurală diversificată se asigură folosirea tuturor resurselor economice existente în teritoriu și ocuparea integrală a forței de muncă existente.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

O atenție specială trebuie acordată în cadrul programelor și proiectelor de dezvoltare rurală spațiului silvic. Dacă spațiul agrar își manifestă influența cu precădere asupra populației din interiorul lui, atunci spațiul silvic are o arie de influență mult mai largă, chiar sub aspect geografic. Spațiul silvic prin prezența sau absența lui poate genera modificări climatice de anvergură largă, putând conduce la modificări climatice de ansamblu pe spații geografice mult mai largi. De aici decurge caracterul universal al programelor și proiectelor de dezvoltare rurală durabilă. Faptul că aceste programe au fost declanșate prin acțiuni comandate de ONU, vine să confirme afirmația anterioară.

4. Din cele afirmate anterior derivă *principiul universalității programelor și proiectelor de dezvoltare rurală durabilă*.

În contextul extinderii Uniunii Europene la scara întregului continent european programele și proiectele de dezvoltare rurală durabilă vor deveni obiectivul organelor macrodecizionale de la nivelul Uniunii Europene.

Dezvoltarea durabilă este o componentă esențială a conceptelor ecologice care guvernează procesele productive din toate ramurile economice. Dezvoltarea rurală este un instrument esențial de protecția mediului ambiant. Cum protecția mediului este un obiectiv universal se înțelege că și activitățile care dau conținut dezvoltării rurale durabile au un caracter universal. Faptul că problemele de mediu au fost abordate într-o manieră globală la Conferința ONU asupra mediului și Dezvoltării din 1992 de la Rio de Janeiro, unde au participat 178 de țări, dintre care 100 au fost reprezentate de șefi de stat sau de guverne, reprezintă o nouă etapă, un nou mod de abordare a problemelor de mediu, mod care decurge tocmai din interesul general, mondial, pe care problemele de mediu îl generează în spațiul intereselor economico-sociale a fiecărui stat în parte, precum și a comunității mondiale, considerată ca sistem unitar.

5. *Principiul durabilității dezvoltării*. Evident, în primul rând durabilitatea se referă la orizontul de timp pentru care soluțiile de dezvoltare rurală sunt valabile. Dacă ne-am referi numai la acest aspect care concretizează durabilitatea, atunci am face dovada unei viziuni înguste asupra procesului. După opinia noastră și a diverșilor alți autori citați de literatura de specialitate, caracterul durabil al dezvoltării rurale vizează orizonturile de timp, dar în aceeași măsură vizează gama problemelor de dezvoltare rurală a mijloacelor și a instrumentelor pe care comunitățile rurale le au la îndemână pentru atingerea obiectivelor programelor de dezvoltare rurală durabilă. Cu alte cuvinte un program de dezvoltare rurală răspunde nevoilor comunității rurale numai dacă are ca reper un orizont temporal suficient de îndepărtat, dacă cuprinde totalitatea

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

componentelor sferelor economice și sociale ale zonei sau regiunii și numai dacă oferă soluții concrete tuturor nevoilor economice, sociale, culturale, spirituale, religioase etc. pe care le are populația din teritoriul abordat. Iată deci că universalitatea teritorială a programelor de dezvoltare rurală trebuie să fie secundată strâns de universalitatea de conținut a acestor programe.

6. *Principiul conservabilității resurselor naturale din teritoriu.* Este binecunoscut că dezvoltarea economico-socială nu poate avea loc în afara utilizării resurselor de producție. Pe de altă parte este arhicunoscut faptul că aceste resurse prin caracterul lor limitat, în condițiile anumitor ritmuri de exploatare s-ar epuiza într-un timp mai lung sau mai scurt. Nu se știe dacă ritmul noilor descoperiri științifice în domeniul resurselor de producție va putea ține pasul cu ritmul utilizării resurselor clasice, cunoscute. Discrepanța între cele două ritmuri ar putea crea mari hiatus în aprovizionarea comunităților umane cu resurse de producție și mari neajunsuri în asigurarea nevoilor lor materiale, etc.

Pentru exemplificare prezentăm resursele potențiale energetice ale României, ca procent din resursele totale de energie primară:

- hidrocarburi..... 59,0%, din care:
 - gaze naturale.....37,9%
 - țiței.....21,1%
 - cărbune.....21,1% (din care lihnit 21,1%)
- energie hidroelectrică și nucleară electrică.....9,3%
- lemne de foc și resurse neconvenționale....10,7%.

Specialiștii preconizează că rezervele naturale pe teritoriul României se vor epuiza la următoarele intervale:

- la cărbune în 75-100 ani;
- la țiței și gaze naturale în 25-30 ani;
- la minereu de fier, mangan și minerale neferoase în 15-20 ani;
- la uraniu în circa 20 de ani.

Iată deci că caracteristica de durabilitate ar putea fi serios afectată de posibilitatea epuizării resurselor de producție, dacă nu se aplică politici raționale de utilizare și conservare a acestora.

De regulă, resursele amintite se extrag în prezent în cantități sub consumul intern, astfel că importul diferențelor se impune de la sine. Însă importul presupune disponibilitatea resurselor financiare necesare achiziționării la import a diferențelor menționate. Aceasta înseamnă că zona, regiunea sau țara trebuie să dispună de

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

resurse financiare produse în celelalte zone ale economiei. Cu aceasta ajungem la necesitatea asigurării multilateralității programelor de dezvoltare rurală durabilă, la caracterul integrat al acestora stipulat în principiul de la punctul 2.

7. *Principiul subsidiarității.* Dacă principiile enunțate și analizate anterior au un puternic sau chiar unic caracter obiectiv, atunci principiul subsidiarității are puternică nuanță subiectivă. Subiectivismul acestui principiu se referă nu atât la necesitatea lui, care nu poate fi pusă la îndoială, cât mai ales la maniera în care este privit de organele de macrodecizie politico-economică.

Subsidiaritatea în primul rând presupune și propune descentralizarea centrelor decizionale, transferul competențelor decizionale în teritoriu și în consecință, creșterea gradului de parteneriat între nivelurile locale, zonale, naționale, regionale și europene. În contextul subsidiarității trebuie pus un accent deosebit pe rolul și rațiunea inițiativelor venite de jos, pe participarea largă a resurselor umane locale la elaborarea, realizarea și controlul proiectelor și programelor de dezvoltare rurală durabilă. Numai în acest mod poate fi pusă în valoare creativitatea comunităților locale.

Evident subsidiaritatea implică transferul competențelor decizionale de la nivelul central la nivelul regional, zonal sau local. Or, un astfel de transfer de competențe nu convine organelor de decizie macroeconomică, chiar actuale, obișnuite cu maniera autarhică de abordare și soluționare a problemelor majore cu care se confruntă comunitățile regionale, zonale și locale. În aceasta constă caracterul subiectiv al acestui principiu, sau mai exact spus caracterul subiectiv al piedicilor care apar în calea promovării acestui principiu.

Așa cum am mai precizat, dacă subsidiaritatea presupune transferul de competențe decizionale, atunci în aceeași măsură trebuie să presupună transferul de responsabilitate a consecințelor deciziilor adoptate de organele locale sau zonale de decizie. Aici considerăm că trebuie aplicat un principiu subsidiar: nici competențe decizionale fără responsabilitate, nici responsabilitatea efectului deciziilor formulate și adaptate fără competență decizională. Acesta este, de fapt, un principiu fundamental al managementului modern.

Principiul subsidiarității pare să domine managementul macroeconomic, dovada fiind numeroasele dezbateri la nivelul instituțional al Uniunii Europene, care au decis să recomande statelor membre și celor candidate la integrare să aplice cu fermitate acest principiu.

Jacques Pelkmans în cartea sa „*Integrarea europeană. Metode și Analiză Economică*” ediția a doua, apărută sub egida Institutului European din România, în

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

capitolul 4 arată, cităm: „O abordare economică a subsidiarității poate fi găsită în teoria economică a federalismului sau mai precis a guvernării multistratificate....Ar fi o greșeală gravă să presupunem că procesul integrării economice trebuie să ducă, în final, la centralizarea completă a tuturor funcțiilor economice publice la nivelul guvernului. Centralizarea totală ar fi suboptimală din punct de vedere al bunăstării economice.”

Autorul consideră că întodeauna conducerile centrale au o capacitate și o disponibilitate mai restrânse de a aplica replica ideală a soluțiilor descentralizate. De aceea, ele sunt ineficiente, cu excepția cazului în care, din motive speciale, sunt reduse sau eliminate avantajele relative ale alocării funcțiilor economice la nivelul regional. Principiul subsidiarității afirmă că strânsa corespondență dintre politica și preferințele alegătorilor, ale contribuabililor necesită alocarea unor componente publice conducerii comunităților locale.

În esență subsidiaritatea presupune transferul de competențe la nivelul decizional al comunităților rurale. Pentru ca principiul subsidiarității să conducă la succes este necesar ca compartimentul decizional al comunităților rurale locale să dispună nu numai de competența sau autoritatea legală sau formală ci și de cea autentică. În continuare vom încerca să definim cele două concepte ale managementului modern.

Competența sau autoritatea formală sau legală se referă la prerogativele cu care conducătorul sau organul colectiv de conducere este investit, ca urmare a poziției ierarhice pe care se situează funcția pe care o deține.

Competența sau autoritatea autentică, sau profesională cum se mai numește, este dată de calitățile profesionale ale conducătorului sau componentelor personale ale organului colectiv de conducere și în aceiași măsură de experiența pe care respectivele organe de conducere au dobândit-o de-a lungul activității desfășurate.

Cele două forme ale autorității sau competenței se completează reciproc. În timp ce autoritatea autentică sau profesională are un caracter permanent pe întreaga perioadă activă din punct de vedere social, autoritatea formală sau legală are un caracter temporar, tranzitoriu, caracterizând organul de conducere doar pe perioada în care ocupă funcția respectivă.

Autoritatea formală și cea autentică cumulate dau amprenta, nota, caracteristica activității de conducere, a persuasiunii, a puterii de convingere a încrederii de care conducătorul, organul de conducere sau conceptul în care se manifestă actul conducerii dau dovadă. Toate acestea creează ceea ce în literatura economică

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

occidentală, în practica economică, în actul de management poartă denumirea de leadership. Leadershipul este un proces complex prin care o persoană influențează alte persoane să îndeplinească o misiune, sarcini sau obiective și direcționează organizația într-un mod care o face mai coezivă, mai coerentă.

8. *Principiul finanțării complexe a programelor de dezvoltare rurală durabilă.* În baza acestui principiu realizarea în fapt a unui program sau proiect de dezvoltare rurală durabilă trebuie să aibă la bază atât resursele financiare oferite de macrosistemele regionale sau naționale, cât și resursele financiare locale și unele și altele bazate pe utilizarea atât a fondurilor financiare, private cât și a celor bugetare. Participarea fondurilor bugetare se justifică prin caracterul universal al programelor de dezvoltare rurală durabilă.

9. *Principiul unicității de îndrumare, evaluare și control a programelor de dezvoltare rurală durabilă.* Toate cele trei atribute, îndrumare, evaluare și control trebuie să cadă conform principiului subsidiarității atât în sarcina administrațiilor locale și regionale, cât și a celor centrale.

Conferința ONU privind dezvoltarea rurală cere organelor decizionale naționale să orienteze atenția opiniei publice spre necesitatea dezvoltării rurale pe baze noi, să realizeze un mediu rural mai atractiv atât pentru muncă cât și pentru distracție pentru toate categoriile de vârstă, să-și asume pe plan internațional un rol mai activ în dezvoltarea rurală durabilă.

Principiile formulate prin declarația de la Cork sunt valabile atât pentru dezvoltarea rurală în Uniunea Europeană, cât și pentru țările care urmează să adere în perioada următoare.

Dezvoltarea rurală, în special cea durabilă, înseamnă acel model de evoluție cantitativă și calitativă în plan social, care să aducă beneficii majore generațiilor actuale, fără, însă, a prejudicia calitatea vieții generațiilor viitoare. Deci, dezvoltarea economică și socială nu pot fi gândite în afara conceptului de protecția mediului. Orice soluție de moment, care asigură creșterea economică care nu garantează menținerea purității mediului înconjurător, nu este de natură să satisfacă nevoile sociale nici ale generațiilor actuale și mai ales a generațiilor viitoare. De aceea, în prim-planul oricăror proiecte care vizează dezvoltarea durabilă trebuie să stea coordonatele protecției mediului înconjurător.

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

1.6. Factorii dezvoltării durabile

Persoanele care pot influența mersul vieții și al economiei și care pot participa la o dezvoltare durabilă a comunităților se regăsesc la nivelul tuturor structurilor după cum urmează:

- fiecare membru al comunității;
- alesul comunității locale (primarul, consiliul local);
- guvernul;
- parlamentul;
- societatea civilă.

Toți au un rol esențial în crearea și implementarea unui mecanism de dezvoltare durabilă a oricărei comunități. Sunt necesare politici de dezvoltare, stabilirea unor strategii care să țină seama de diagnoza locală, evaluarea reală a vieții economico-sociale a individului și a comunității, a programelor guvernamentale și a orientărilor politice.

Pentru o dezvoltare durabilă, primul factor responsabil este „parlamentul” care trebuie să trateze în modul cel mai serios problema, prin emiterea unor legi stabile, izvorâte din realitățile actuale, în vederea asigurării unui cadru instituțional care să susțină economia rurală, protejarea producătorilor și a activităților acestora. Legislația trebuie să asigure continuitatea programelor inițiale.

Al doilea factor important al dezvoltării durabile este „guvernul” atât la nivel național cât și prin reprezentanții regionali și locali.

Guvernul dispune de toate pârghiile economico-financiare care intervin în economie și de inițiativă legislativă care poate completa cadrul legislativ. Politica guvernamentală în domeniul dezvoltării durabile poate avea efecte de progres, regres sau stagnare.

Programele guvernamentale trebuiesc elaborate pe termen lung și mai ales să fie finalizate, indiferent de „culoarea” politică a guvernanților care se succed la putere.

Al treilea factor care „joacă” un rol important în dezvoltarea rurală este „alesul comunității” (primarul, consiliul local).

Acesta trebuie să reprezinte interesele membrilor comunității și să acționeze în spiritul comunității. El are un rol determinant în procesul de dezvoltare al comunității deoarece este persoana care administrează comunitatea. Trebuie să devină inițiatorul și susținătorul programelor de dezvoltare și să vină în sprijinul inițiativelor locale. Scopul final al acestuia trebuie să conducă la consolidarea dezvoltării comunității.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Al patrulea factor responsabil al dezvoltării rurale dar nu ultimul este „individul și comunitatea”.

Comportamentul individului, contribuie atât la definirea comunității, la evoluția și prosperitatea individuală, cât și la progresul comunității.

Într-un stat democratic, „societatea civilă” este un partener activ în elaborarea și implementarea programelor de dezvoltare durabilă.

Locul acestora se regăsește la nivelul fiecărui factor (guvern, parlament, comunitate, individ) în dezvoltarea durabilă și joacă rol de feed-back în activitatea fiecăruia, în scopul concentrării atenției spre programe care să asigure creșterea progresului în economia rurală.

Societatea civilă are posibilitatea de a se organiza în multiple forme ca: asociații, fundații, federații pentru a acționa în scopul dezvoltării comunității, prin programe, manifestându-se sub diferite forme de luptă și protest față de politicile guvernamentale, care pot conduce la regres sau stagnare a vieții economice și sociale. (Mateoc-Sîrb Nicoleta, 2002)

1.7. Raportul nevoi – resurse în procesul de dezvoltare durabilă

Accentuarea pe un tip de creștere extensiv a dus, în ultimele decenii, la o creștere impresionantă a consumului de resurse naturale, energetice și de materii prime, precum și la o creștere a poluării și dezechilibrelor ecologice.

Folosirea excesivă s-a materializat într-un volum mare de resurse consumate, determinând contradicția dintre rezervele de substanțe existente și folosirea nerațională cu randamente nesatisfăcătoare în prezent. Exploatarea nelimitată a resurselor naturale, fără luarea în considerare a factorilor de mediu, a echilibrului ecologic a provocat efecte negative asupra solului, aerului, apei, faunei, florei, etc., cu mari pierderi în economie. A apărut astfel necesitatea reconsiderării problemelor reproducției condițiilor de mediu și a resurselor naturale, a redimensionării raportului nevoi - resurse prin combinarea optimă a factorilor cantitativi cu cei calitativi.

Se poate spune că omenirea nu este amenințată de lipsa de resurse, ci de irosirea fondurilor în alte direcții decât cele necesare rezolvării problemelor reale pe care le pun existența și dezvoltarea ei. Este necesară îmbinarea armonioasă, în funcție de condițiile fiecărei țări, fiecărei zone sau fiecărei perioade, a mai multe surse: petrol, cărbune, energie nucleară, geotermică, a mării, solară, etc. „optimizând de fiecare dată

“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

evantaiul opțiunilor atât din punct de vedere tehnic și economic cât și din cel al duratei resurselor și protecției mediului”¹⁷. Una din cele mai ieftine resurse de care dispune omenirea și, în același timp, modalitatea de combatere a poluării termice este înlăturarea risipei de energie.

Dezvoltarea economică durabilă presupune găsirea unui echilibru al raportului nevoi – resurse, prin încercarea unei valorificări superioare a resurselor naturale, reducerea consumurilor de materii prime și energie, restructurarea și modernizarea producției, generalizarea recuperării și refolosirii tuturor materialelor rezultate din procesul de producție și consum. Recuperarea și reciclarea constituie una dintre metodele cele mai eficiente și mai avantajoase pentru economisirea resurselor neregenerabile, deoarece prin aceasta se realizează o economisire de energie și materii prime.

Evoluția raportului nevoi – resurse pune în evidență contradicția dintre nevoile sociale în creștere și resursele naturale într-un cadru național dat. Dinamica contradicției depinde de nivelul factorilor de producție atrași, nivel capabil să asigure satisfacerea optimă a nevoilor de consum. Nevoile de resurse naturale și de menținere a unui mediu natural sănătos trebuie corelate cu rezervele cunoscute exploatabile, iar ca perspectivă cu cele probabile.

În concluzie, pe măsura dezvoltării economice, trebuie trecut la o creștere calitativă structurată în care factorii eficienței economice să aibă o pondere importantă, care să contribuie la realizarea unei dezvoltări economice durabile.

¹⁷ N.N. Constantinescu – „Economia protecției mediului natural”, Editura Politică, București, 1976, pag. 186

Capitolul 2. PROTECȚIA MEDIULUI – NECESITATE ÎN DEZVOLTAREA DURABILĂ

- 2.1. Aspecte generale cu privire la protecția mediului
- 2.2. Lupta împotriva schimbărilor climatice în viziunea Uniunii Europene
 - 2.2.1. Încălzirea globală, gazele cu efect de seră (GES)
 - 2.2.2. Impactul schimbărilor climatice asupra resurselor, mediului și a societății
 - 2.2.3. Adaptarea la schimbările climatice
 - 2.2.4. Principalele realizări în domeniul protecției mediului și schimbărilor climatice
 - 2.2.5. Implicarea UE în combaterea schimbărilor climatice
 - 2.2.6. "Pactul verde european"
 - 2.2.7. Rolul Parlamentului European în utilizarea eficientă a resurselor

Capitolul 2. PROTECȚIA MEDIULUI – NECESITATE ÎN DEZVOLTAREA DURABILĂ

2.1. Aspecte generale cu privire la protecția mediului și a resurselor

Relația dintre om și mediul înconjurător este una de intercondiționare. Dezvoltarea economică durabilă depinde de condițiile de mediu, iar mediul este supus condițiilor create de om în acțiunile sale către dezvoltare. Principiile economice și cele ecologice trebuie împletite pentru a asigura capacitatea individului de a se dezvolta durabil, în condiții bune ale mediului, ale sănătății, ale stării economice. Dezvoltarea durabilă asigură premisele generației viitoare de a beneficia de capital natural, factor decisiv al creșterii economice.

Din cea mai cunoscută definiție a conceptului dezvoltare durabilă emisă în anul 1987 în cadrul Raportului Brundtland reiese clar că noi, generația prezentă, trebuie să asigurăm satisfacerea nevoilor generațiilor viitoare, ghidându-ne după sintagma

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

„Pământul este moștenit de la copiii noștri”.

Dezvoltarea durabilă se ghidează după principiile echității intra și inter-generații. În fața dezvoltării toți suntem egali, avem aceleași drepturi la o viață sănătoasă, condiții de mediu, economice și sociale benefice. Echitatea cu generațiile viitoare presupune planificarea resurselor naturale cu foarte mare grijă și în timp îndelungat. Însă, este necesară găsirea unui punct de echilibru între conservarea totală și renunțarea la interesele generației prezente și o exploatare irațională a tuturor resurselor.

Mediul înconjurător este liantul dintre creșterea economică și asigurarea calității vieții. Omul și mediul se află într-o relație de interconținere din care rezultă afectarea echilibrului ecologic și a condițiilor de viață. Pe termen lung, aceste efecte nedorite au repercusiuni asupra dezvoltării societății viitoare. Din păcate, târziu s-a remarcat faptul că individual este doar o componentă a sistemului numit natură. O perturbare a unui singur element natural produce urmări grave în întregul circuit.

Anterior anilor '70, **noțiunea de protecție a mediului și cea de politică a mediului, de dreptul mediului**, ca să nu mai vorbim de cea de **securitate a mediului**, erau noțiuni necunoscute.

În timp, guvernele statelor, organizațiile și organismele internaționale au fost nevoite să acorde atenție acestui domeniu extrem de important. Pornind de la premiza că însăși viața pe Pământ este dependentă de calitatea mediului, protejarea și dezvoltarea mediului, deci securitatea acestuia, constituie o preocupare contemporană prioritară.

Legislația UE în domeniul mediului a fost elaborată începând cu anii 1970. În prezent, există câteva sute de directive, regulamente și decizii în vigoare în acest domeniu. Totuși, eficacitatea politicii europene de mediu este determinată, în mare parte, de punerea în aplicare a acestora la nivel național, regional și local, iar punerea în aplicare și executarea defectuoasă rămân o problemă majoră. Monitorizarea - atât a stării mediului, cât și a nivelului de aplicare a legislației UE în domeniul mediului - este fundamentală.

Protocolul de la Kyoto este un acord internațional privind mediul, al cărui scop este reducerea efectului de seră. Evitarea unei catastrofe ecologice impune cooperarea tuturor statelor din lume, mai ales a celor ce poluează cel mai mult (Statele Unite este cel mai mare producător de GEF pe cap de locuitor, adică gaze cu efecte de seră; China întrece Statele Unite la capitolul emisii totale de GEF, chiar dacă nu și la capitolul cantității de GEF pe cap de locuitor). (*Protocolul de la Kyoto și Summit-ul*

“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

de la Copenhaga, 2019)

La 11 decembrie 1997, protocolul era elaborat în orașul japonez Kyoto. Documentul trebuia să intre în vigoare imediat după ce minimum 55 de state, care emit peste 55 la sută din totalul noxelor la nivel mondial ar fi ratificat textul. (*Protocolul de la Kyoto, 1997*)

Protocolul a fost negociat de către 160 de țări. Unul dintre scopurile protocolului era ca statele semnatare să ajungă împreună, până în 2012, la un nivel de emisii de GEF cu 5,2 % mai mic decât cel din 1990. Reducerile negociate pentru fiecare stat variază de la 8% pentru Uniunea Europeană, 7% pentru Statele Unite, 6% pentru Japonia și 0% pentru Rusia. Tratatul permite o creștere cu 8% a nivelului emisiilor pentru Australia și cu 10% pentru Islanda. (*Protocolul de la Kyoto, 1997*)

Pentru a intra în vigoare, protocolul trebuia: 1) să fie ratificat de cel puțin 55 de națiuni (condiție deja îndeplinită) și 2) care să producă 55% din emisiile globale de dioxid de carbon. În octombrie 2004, Rusia, stat responsabil pentru 17,4% din emisiile de gaze de seră, a ratificat acordul, lucru care a asigurat îndeplinirea cvorumului necesar pentru intrarea în vigoare a protocolului. (*Tratatul de la Kyoto- lungul drum de la ratificare la aplicare, 2007*)

În noiembrie 2004 erau 127 de țări participante, inclusiv Canada, China, India, Japonia, Noua Zeelandă, Rusia, cei 25 de membri ai Uniunii Europene împreună cu România și Bulgaria, precum și Republica Moldova. Printre țările care nu au ratificat acest protocol, cu cea mai mare importanță din punct de vedere strategic, economic și totodată ca pondere în poluarea mediului, sunt și Statele Unite. Acestea sunt responsabile pentru mai mult de 40% din totalul emisiilor de gaze de seră. Protocolul a fost semnat în până în 2009 de 183 de state. (*Protocolul de la Kyoto, 1997*)

A fost necesară o dezbateră lungă și dificilă, înainte ca Uniunea Europeană și statele membre să ratifice Tratatul de la Kyoto, la 31 mai 2002.

În 2002 la 23 mai, cerința a fost îndeplinită, odată cu semnătura Islandei. Totuși, cel mai mare poluant stat din lume, dacă ne referim la emisiile de dioxid de carbon, nu a ratificat Tratatul, situație regreatată și de ministrul german al mediului de la acea vreme, Siegmund Gabriel.

„Țelul nostru este ca până în 2020, să reducem cu 40 de procente emisiile de gaze nocive, dar vrem ca acest lucru să fie acceptat și de restul țărilor, mai ales de cele industrializate. Per total, este nevoie de o reducere cu 30 la sută a noxelor, până 2020 și cu 50 de procente până în 2050. Statele industrializate trebuie să fie un exemplu, pentru a convinge și guvernele țărilor în curs de dezvoltare”, amintea

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Siegmar Gabriel, ministrul german al mediului, înaintea summitului G8 din 2002. (*Tratatul de la Kyoto- lungul drum de la ratificare la aplicare, 2007*)

Situația cea mai gravă consta în faptul că Statele Unite ale Americii, în timpul președenției lui Clinton a semnat protocolul însă, sub conducerea lui Bush, ratificarea Tratatului de la Kyoto a fost vehement respinsă, deși Statele Unite, cum am arătat anterior, emit cele mai multe noxe la nivel mondial.

Protocolul a fost în pericol cât timp guvernul Bush a refuzat să accepte scopul inițial al documentului însă, după ce, în noiembrie 2004, Rusia a semnat, nimic nu a mai putut opri legalizarea Tratatului de la Kyoto. (*Protocolul de la Kyoto, 1997*)

Semnătura Rusiei nu a fost problematică. Cifrele din 1990 nu sunt nici pe departe semnificative iar ulterior s-au închis multe uzine poluante, din motive de rentabilitate, așa încât Rusia chiar poate vinde drepturi de emisie altor state, fără a face investiții directe în tehnologia de protecție a mediului.

Se pare însă că și Statele Unite ale Americii începuseră să facă progrese în adoptarea protocolului, conform afirmațiilor din 2002 ale fostului ministru federal al mediului, Siegmar Gabriel: „Actuala administrație Bush este un partener de negociere extrem de dificil. Dar constatați că în Statele Unite există deja primii guvernatori și primele state care devin active – primarul din New York a pus bazele unui parteneriat interstatal care să vegheze la protecția mediului, pe aceleași baze ca și în Europa, printr-un sistem de comerț cu drepturi de emisii. Există în Statele Unite giganți, ca și Bursa de altfel, care au trimis președintelui o scrisoare, cerându-i să acționeze. Asistăm deci la acțiuni în Statele Unite ale Americii”. (*Tratatul de la Kyoto- lungul drum de la ratificare la aplicare, 2007*)

Din păcate, doar cu acțiuni ca cele menționate mai sus, nu se pot obține realizări semnificative. Țări cu economii tot mai ambițioase, precum China și India, sunt direct responsabile de distrugerea mediului înconjurător.

Nu putem să nu observăm cum state cu politici și forme de guvernare atât de diferite cum sunt SUA, China și India, au în comun, din nefericire, o atitudine absolut ostilă față de mediu și de strategiile internaționale care vizează securitatea acestuia, având în vedere că și Președintele Donald Trump a adoptat în această chestiune, aceeași atitudine necooperantă ca a administrației Bush.

La început de mandat, președintele Joe Biden promite măsuri menite să îndrepte erorile făcute de antecesorul său și se declară deschis cooperării internaționale în problemele legate de securitatea mediului. La conducerea Agenției Americane de Protecție a Mediului este propus Michael Regan, care în timpul

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

administrațiilor Bill Clinton și George W. Bush a fost responsabil de verificarea calității aerului, în cadrul aceleiași agenții.

Fără putință de tăgadă este faptul că oamenii sunt direct implicați în menținerea sau distrugerea climei. Încălzirea globală, topirea ghețarilor, tornadele care se manifestă în tot mai multe locuri din lume, uraganele și multitudinea de catastrofe climatice sunt provocate de efectul de seră, **după cum susțin și experții Națiunilor Unite în rapoartele din ultimul deceniu.** (<http://www.mediu.gov.md/ro/content/daunele-cauzate-de-schimb>)

Și, ceea ce e mai grav, consecințele imediate se răsfrâng asupra celor mai săraci: urmările secetei, ale inundațiilor sau ale capriciilor naturii îi afectează pe locuitorii statelor în care compensațiile sau despăgubirile sunt inexistente iar eliberarea de lipsuri este tema centrală vieții pentru majoritatea cetățenilor.

Pentru a contracara diferențele mari dintre statele membre în ceea ce privește punerea în aplicare, Parlamentul European și Consiliul au adoptat în 2001 [criterii minime \(neobligatorii\) pentru inspecțiile de mediu](#). În vederea îmbunătățirii aplicării legislației UE în domeniul mediului, statele membre trebuie să prevadă [sanțiuni penale](#) eficace, proporționale și cu efect de descurajare pentru cele mai grave infracțiuni în domeniul mediului. Printre acestea se numără, de exemplu: evacuarea sau eliberarea ilegală de substanțe în apă, aer sau sol, comerțul ilegal cu specii ale faunei și florei sălbatice, comerțul ilegal cu substanțe care afectează stratul de ozon și transportul ilicit sau deversarea ilicită de deșeuri. Rețeaua Uniunii Europene pentru punerea în aplicare și respectarea legislației din domeniul mediului (IMPEL) este o rețea internațională a autorităților din domeniul mediului din statele membre ale UE, statele în curs de aderare și statele candidate, precum și din Norvegia, creată pentru stimularea punerii în aplicare prin furnizarea unei platforme care facilitează schimbul de idei și de bune practici între factorii de decizie, inspectorii din domeniul mediului și executorii judecătorești.

În mai 2016, Comisia a lansat [Evaluarea punerii în aplicare a politicilor de mediu](#), un nou instrument care are rolul de a contribui la punerea în aplicare pe deplin a legislației UE în domeniul mediului, care este strâns legat de verificarea adecvării (Programul privind o reglementare adecvată și funcțională - REFIT) obligațiilor de monitorizare și raportare în domeniul politicii de mediu, în vederea simplificării sale și a reducerii costurilor.

În 1990, a fost înființată **Agencia Europeană de Mediu (AEM)**, cu sediul în **Copenhaga**, pentru sprijinirea dezvoltării, punerii în aplicare și evaluării politicii de

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

mediu și pentru informarea publicului larg cu privire la această chestiune. Această agenție a UE (deschisă statelor care nu sunt membre ale UE) este responsabilă pentru furnizarea de informații fiabile și independente cu privire la starea și la perspectivele mediului. Prin urmare, aceasta colectează, gestionează și analizează date și coordonează Rețeaua europeană de informare și observare pentru mediu ([Eionet](#)). Pentru a sprijini factorii de decizie în luarea unor decizii informate și în elaborarea legislației și politicilor de mediu, UE desfășoară, de asemenea, Programul european de monitorizare a Pământului ([Copernicus](#)), care abordează, printre altele, probleme legate de sol, mediul marin, atmosferă și schimbările climatice. În ceea ce privește poluanții eliberați în aer, apă sau sol, precum și transferurile de deșeuri în afara amplasamentului și de poluanți în apele uzate, Registrul European al Poluanților Emiși și Transferați ([E-PRTR](#)) furnizează date fundamentale referitoare la mediu de la peste 30 000 de instalații industriale din UE, precum și din Islanda, Liechtenstein, Norvegia, Serbia și Elveția. Registrul este disponibil gratuit publicului, pe internet. (<https://www.europarl.europa.eu/>)

Motivele care au impus protecția mediului au început să apară la începutul anilor '70 prin subțierea stratului de ozon, încălzirea climei, ploii acide, deșetificare, poluarea factorilor de mediu, epuizarea resurselor. Anul 1972 a constituit dezbaterile oficiale a acestor probleme în cadrul primei Conferințe Mondiale a Organizației Națiunilor Unite, la Stockholm.

Grija față de mediu a luat amploare prin crearea în 1973 a Fondului pentru Mediu, a Consiliului Administrativ a ONU, Programul Națiunilor Unite pentru Mediu. Interesul acordat creșterii economice a ocupat mult timp primul loc în detrimentul protecției mediului, considerându-se costisitoare acțiunile de conservare, elaborarea tehnologiilor nepoluante. Din contră, conform principiului acțiunii preventive, este mai puțin costisitor să previi apariția fenomenelor negative decât să te lovești de afectarea iremediabilă a elementelor naturale. Dar încă o dată se dovedește gândirea pe termen scurt în care profitul imediat este singurul scop al dezvoltării fără să se ia în calcul incapacitatea naturii de a ne oferi profituri viitoare.

Pentru a ști ce acțiuni să întreprindem pentru a proteja mediul, trebuie să pornim de la conștientizarea problemelor de mediu și importanța mediului în sistemul dezvoltării.

Pentru a proteja natura, dar în același timp economia să-și parcurgă drumul spre dezvoltare, a fost elaborată politica de mediu. Trăind într-o eră a globalizării, se impune adaptarea unei politici ecologice globale care să înlăture ideile contradictorii

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

privind mediul și globalizarea. Politica de mediu funcționează prin intermediul directivelor, normelor, limitelor, programelor de ajutor financiar. Se cerea adaptarea unei politici care să impună respectarea legilor privind protecția mediului, pentru că relația dintre om și natură s-a concretizat prin consum excesiv de resurse și volum ridicat al emisiilor poluante.

Păstrarea unui mediu nepoluat este cheia dezvoltării societății actuale și viitoare. Activitatea de protecție a mediului prin internalizarea costurilor în prețul final al produselor și serviciilor participă la crearea venitului național. Protecția mediului trebuie să fie o activitate profitabilă.

Împreună - simpli cetățeni, agenți economici - trebuie să ne implicăm în acțiuni de protecție a mediului. Eliminând pe cât posibil acțiunile dăunătoare mediului, contribuim la propria noastră dezvoltare.

Orice activitate care vizează protecția mediului trebuie să răspundă unor imperative ale economiei obligativitatea de a crea necesități individuale, rentabilitatea acțiunilor, capacitatea de a crea valoare nouă. (Soroceanu V., 2000, p. 81).

Protecția mediului este percepută prin intermediul a trei concepte:

- ecocentrică – mediul este în mijlocul tuturor preocupărilor. Protecția mediului este un scop în sine, iar omul este doar un element trecător pe pământ.
- biocentrică – viețuitoarele sunt în centrul atenției
- antropocentrică – omul primează, concepție eronată din punct de vedere ecologic. Omul trebuie să respecte legile naturii, nu trebuie să intervină în scopul satisfacerii trebuințelor sale extreme. Trebuie să se asigure reconcilierea dintre om și natură.

Capitalul natural este unul din factorii esențiali ai creșterii economice. Activitatea omului din perioada industrială considera, din păcate pentru generațiile ce i-au urmat, că natura nu este afectată. Era privită ca un rezervor inepuizabil.

Evoluția conceptului creștere economică a cunoscut trecerea de la analiza indicatorilor macroeconomici la realizarea de modele și scenarii economico-matematice. Aplecarea oamenilor de știință spre descoperirea unor noi tipuri de creștere economică a reieșit din îngrijorările aduse de criza ecologică care începuse să se instaleze. Așa au apărut diferite teorii de creștere economică emise de membrii Clubului de la Roma: creștere zero, creștere organică.

Relația necesară între dezvoltare economică și protecția mediului a fost reliefată printr-un singur termen - eco-dezvoltarea. Abordarea acestui concept presupune acceptarea caracterului limitat al resurselor naturale amintit în rapoartele Clubului de

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

la Roma, Raportul Bruthland și conservarea acestora. Alt element ce trebuie acceptat este efemeritatea omului, pe aceeași planetă trebuie să se dezvolte și generațiile viitoare. Dacă se epuizează capitalul natural, dacă se poluează factorii de mediu, ce viață ar urma pe Pământ? De aceea, se impune o politică a mediului restrictivă și solidă, dar și asigurarea coerenței între cele trei componente ale dezvoltării durabile: creștere economică, coeziune socială, protecția mediului.

Prin conceptul dezvoltare economică încă de la debutul său s-a încercat să se destrame conflictul existent între concepțiile privind creștere economică și afectarea mediului. Mediul poate fi protejat în condițiile creșterii economice? Pentru a fi îndeplinit acest deziderat, economia trebuie să se bazeze pe următoarele criterii: (*Orio G., Sthael W., 1996, p. 117-122*)

- criteriul minimizării cantităților de resurse naturale folosite pe produs. Se impune ca economia să fie eficientă din punct de vedere al utilizării resurselor. Acesta ar putea fi considerat unul din criteriile dezvoltării durabile: consum minim – profit maxim;

- criteriul conservării resurselor naturale prin care se urmărește creșterea economică în condițiile păstrării condițiilor de muncă prin raport echilibrat între resursele naturale extrase din natura și cantitatea folosită;

- criteriul energointensivității producției naționale și a minimizării cheltuielilor antipoluante prin care se măsoară câte unități de energie sunt folosite pentru obținerea unei cantități de produs național;

- criteriul reciclabilității și recuperabilității post consum urmărește anticiparea valorificării materiei utile a bunurilor materiale după scoaterea din uz;

- criteriul biodegradabilității prin care se dorește descompunerea bunurilor materiale fără efecte nocive;

- criteriul optimizării cheltuielilor antipoluante având la bază principiul prin care cheltuielile sunt incluse în prețul final;

- criteriul creșterii bunăstării materiale și spirituale;

- criteriul responsabilității ecologice în toate domeniile productive și neproductive corespunzătoare agenților economici și publicului.

Creșterea economică și mediul se interconditionează prin repercusiuni reciproce. Mediul afectează procesul economic prin internalizarea costurilor, respectarea standardelor în vigoare privind protecția mediului. Acest aspect a stat la baza adoptării unor tehnologii care să participe la protecția mediului, dar și la dezvoltarea economică (energie solară, eoliană).

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Importanța acordată protecției mediului a fost demonstrată de adaptarea principiului integrării prin care toate sectoarele economice s-au supus activității de protecție a mediului, începând cu Programul Comunitar de Acțiune pentru Mediu numărul 6 și adoptarea la Goteborg în 2001 a Strategiei Dezvoltării Durabile a Uniunii Europene.

Cu toate că bazele teoretice există, din păcate dezvoltarea economică exercită încă amenințări la adresa mediului. Probleme de mediu precum încălzirea globală, pierderea biodiversității sunt amenințări grave la adresa dezvoltării economice durabile.

Investițiile ocupă un rol necesar în relația economie-mediu, pentru a deține un mediu curat, nepoluat, tehnologiile de mediu trebuie aplicate.

Dezvoltarea durabilă privită prin prisma relației economie-mediu nu înseamnă cantitate, ci calitate, se urmărește impunerea și respectarea standardelor de mediu, înlăturarea risipei, a impactului nedorit ale activităților antropice asupra mediului, gestionarea deșeurilor, creșterea productivității, reducerea emisiilor de pulberi în suspensie și a gazelor cu efect de seră, reîmpăduririle, trecerea la agricultura durabilă.

Mediul ne poate oferi o calitate bună a factorilor săi – apă, aer, sol în funcție de presiunile pe care le primește în urma activităților antropice și naturale. Starea factorilor de mediu este în strânsă legătură cu presiunile exercitate asupra lor, dar și acțiunile care vin să reducă efectele negative, cuprinse în politica de mediu. Sănătatea oamenilor, asigurarea hranei, implicit aportul forței de muncă contribuie la creșterea economică și sunt condiționate de păstrarea mediului nepoluat, a biodiversității.

Mediul înconjurător este casa noastră, este izvorul de unde obținem resursele necesare creșterii și dezvoltării durabile. Împreună - simpli cetățeni, agenți economici - trebuie să ne implicăm în acțiuni de protecția mediului. Eliminând pe cât posibil acțiunile dăunătoare mediului, contribuim la propria noastră dezvoltare.

Abordarea conceptului dezvoltare durabilă implică acceptarea caracterului limitat al resurselor naturale (menționat în rapoartele Clubului de la Roma și Raportul Brundage) și conservarea lor. Integrarea preocupărilor legate de mediu în cadrul altor domenii de politică ale UE a apărut pentru prima dată în urma unei inițiative a Consiliului European de la Cardiff din 1998 și a devenit un concept important la nivelul politicilor europene. În ultimii ani, integrarea politicii de mediu a înregistrat progrese semnificative, de exemplu, în domeniul politicii energetice, astfel cum s-au reflectat în dezvoltarea în paralel a pachetului energie/climă al UE sau în Foaia de parcurs pentru trecerea la o economie competitivă cu emisii scăzute de dioxid de carbon până în

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

2050. (<https://www.europarl.europa.eu/>).

În 2001, UE a introdus *Strategia de dezvoltare durabilă (SDD)*, venind astfel în completarea Strategiei de la Lisabona adoptate anterior pentru promovarea creșterii și a locurilor de muncă cu o dimensiune de mediu. Reînnoită în 2006 pentru a combina dimensiunea internă a dezvoltării durabile cu cea internațională, *(SDD revizuită a UE)* încearcă să îmbunătățească în mod constant calitatea vieții prin promovarea prosperității, a protecției mediului și a coeziunii sociale. În conformitate cu aceste obiective, *Strategia Europa 2020* pentru creșterea economică vizează „o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii”. Sub egida acestei strategii, inițiativa emblematică „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor” pregătește terenul pentru o creștere durabilă și sprijină trecerea la o economie eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și cu emisii scăzute de carbon.

Nu în ultimul rând, **unul dintre cele mai importante domenii prevăzute de Strategia Europa 2020, este cel al protecției mediului înconjurător, prin combaterea schimbărilor climatice și al asigurării utilizării durabile a energiei.** Problema mediului a depășit demult bariera prezentului, iar fără măsuri concrete, vor fi cu certitudine afectat și generațiile viitoare. În acest domeniu, România a stabilit drept obiective principale **reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră** cu un procent de 19%, comparativ cu nivelurile înregistrate în anul 2005, **creșterea eficienței energetice** cu un procent de 24% și creșterea cu 20% a ponderii **utilizării surselor de energie regenerabilă.**

Dintre documentele europene de bază privind implementarea Strategiei Europa 2020, identificăm următoarele:

- *Agenda Digitală pentru Europa,*
- *Uniunea Inovării,*
- *Politică industrială pentru era globalizării,*
- *Programul Orizont 2020.*

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

2.2. Lupta împotriva schimbărilor climatice în viziunea Uniunii Europene

(www.europarl.europa.eu)

2.2.1. Încălzirea globală, gazele cu efect de seră (GES)

În absența unor politici suplimentare de reducere a emisiilor, se preconizează o creștere a temperaturii medii globale cuprinsă între 1,1°C și 6,4°C în cursul acestui secol. Activitățile umane, cum ar fi arderea de combustibili fosili, despăduririle și agricultura, provoacă emisii de dioxid de carbon (CO₂), metan (CH₄), protoxid de azot (N₂O) și fluorocarburi. Aceste GES înmagazinează căldura radiată de suprafața terestră și o împiedică să se elibereze în spațiu, cauzând, astfel, încălzirea globală.

2.2.2. Impactul schimbărilor climatice asupra resurselor, mediului și a societății

Încălzirea globală a provocat și va provoca un număr tot mai mare de evenimente climatice extreme (inundații, secete, precipitații extreme, valuri de căldură), incendii forestiere, deficit de apă, dispariția ghețarilor și creșterea nivelului mării, modificarea distribuției sau chiar dispariția unei părți a faunei și a florei, bolile și dăunătorii plantelor, penurii de alimente și de apă dulce, precum și migrația populațiilor care încearcă să scape de aceste pericole. Există dovezi științifice care arată că riscurile de schimbări ireversibile și catastrofice ar crește semnificativ în cazul în care încălzirea globală ar depăși cu 2°C – sau chiar cu 1,5°C – nivelurile preindustriale.

Conform raportului Stern, publicat în 2006, lupta împotriva încălzirii globale ar costa în jur de 1 % din PIB-ul mondial în fiecare an, în timp ce lipsa de acțiune ar putea costa cel puțin 5 % și, în cel mai rău caz, până la 20 % din PIB-ul mondial. Astfel, ar fi nevoie doar de o mică parte a PIB-ului mondial total pentru a investi într-o economie cu emisii scăzute de carbon, dar combaterea schimbărilor climatice ar genera, în schimb, beneficii la nivelul sănătății, o siguranță energetică sporită și ar reduce alte daune.

2.2.3. Adaptarea la schimbările climatice

Adaptarea la schimbările climatice variază de la măsuri ușor de realizat și necostisitoare (cum ar fi *raționalizarea apei, rotația culturilor, utilizarea de culturi*

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

rezistente la secetă, planificarea publică și sensibilizarea- educarea populației) până la măsuri costisitoare de protecție și strămutare (creșterea înălțimii digurilor, relocalizarea porturilor, a industriei și a populației din zone de coastă joase sau din câmpii inundabile).

Strategia UE privind adaptarea la schimbările climatice are drept scop construirea unei Europe mai rezistente la schimbările climatice. Aceasta promovează un grad mai mare de coordonare și de schimb de informații între statele membre și favorizează integrarea adaptării în toate politicile relevante ale UE.

2.2.4. Principalele realizări în domeniul protecției mediului și schimbărilor climatice

În decembrie 2015, după mai bine de două decenii de negocieri, guvernele au adoptat primul acord universal pentru combaterea schimbărilor climatice, cu ocazia celei de-a 21-a Conferințe a părților (COP 21) la Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice (CCONUSC), organizată la Paris. *Acordul de la Paris* încearcă să mențină creșterea temperaturii medii la nivel mondial „cu mult sub” 2 °C, cu cel mult 1,5 °C peste nivelurile preindustriale.

Pentru a îndeplini acest obiectiv, părțile urmăresc atingerea nivelului maxim al emisiilor globale de gaze cu efect de seră cât mai curând posibil și realizarea țintei emisiilor nete egale cu zero în a doua jumătate a acestui secol. Fluxurile financiare ar trebui să se ridice la nivelul ambiției acestor obiective. Pentru prima dată, toate părțile trebuie să depună eforturi ambițioase de reducere a emisiilor de GES, după principiul „responsabilităților comune, dar diferențiate și al capacităților aferente”, cu alte cuvinte, în funcție de situațiile și posibilitățile lor individuale.

Din cinci în cinci ani, toate țările trebuie să își reînnoiască și să își îmbunătățească planurile de acțiune privind schimbările climatice („contribuțiile stabilite la nivel național”) și să le comunice în mod transparent, astfel încât să poată fi evaluate progresele colective („bilanț la nivel mondial”).

Vor fi sprijinite, în special, țările cele mai vulnerabile, țările cel mai puțin dezvoltate și statele insulare mici în curs de dezvoltare, atât din punct de vedere financiar, cât și prin consolidarea capacităților.

Adaptarea la schimbările climatice, pusă pe același nivel cu atenuarea efectelor acestora, este recunoscută ca o provocare la nivel global, precum și importanța abordării „pierderilor și daunelor” asociate cu efectele negative ale schimbărilor climatice. Acordul a intrat în vigoare în noiembrie 2016, după ce fusese ratificat de

“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRINORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

numărul minim necesar de 55 de guverne reprezentând cel puțin 55 % din totalul emisiilor de gaze cu efect de seră la nivel mondial. Toate statele membre ale UE au ratificat Acordul de la Paris.

2.2.5. Implicarea UE în combaterea schimbărilor climatice

Prin intermediul cadrului privind clima și energia pentru 2030, care reprezintă totodată angajamentul său în cadrul Acordului de la Paris, UE s-a angajat să atingă următoarele obiective până în 2030:

- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GES) cu cel puțin 40 % față de nivelurile din 1990;
- îmbunătățirea eficienței energetice cu 32,5 % și creșterea procentului energiei din surse regenerabile la 32 % din consumul final.

Cadrul pentru 2030 urmează „obiectivele 20-20-20” hotărâte în 2007 de liderii UE pentru 2020: o reducere cu 20 % a emisiilor de gaze cu efect de seră, creșterea cu 20 % a ponderii energiei din surse regenerabile în consumul final de energie și reducerea cu 20 % a consumului de energie primară al UE (toate în comparație cu nivelurile din 1990), acestea fiind transpuse în măsuri legislative cu caracter juridic obligatoriu.

Sistemul UE de comercializare a certificatelor de emisii (ETS), reprezintă prima și, deocamdată, cea mai mare piață internațională a carbonului și este un instrument esențial de politică al UE pentru combaterea schimbărilor climatice. Acesta se bazează pe principiul „plafonării și comercializării”: se stabilește un „plafon” pentru volumul total de emisii de gaze cu efect de seră care pot fi produse de cele peste 11 000 de instalații (uzine, centrale electrice etc.) incluse în sistem. Fiecare instalație cumpără sau primește „certIFICATE DE EMISII” scoase la licitație de către statele membre. Dacă nu sunt folosite, aceste credite, care corespund, fiecare, unei tone de CO₂, pot fi tranzacționate cu alte instalații. De-a lungul timpului, cantitatea totală de certificate este redusă în mod progresiv.

Două fonduri – un fond de modernizare și unul de inovare – vor contribui la modernizarea sistemelor energetice din statele membre cu venituri mai scăzute și vor încuraja inovarea prin finanțarea energiei din surse regenerabile, a tehnologiei pentru captarea și stocarea dioxidului de carbon (CSC) și a proiectelor cu emisii scăzute de dioxid de carbon.

Emisiile generate de aviație fac și ele obiectul sistemului ETS, deși actuala scutire pentru zborurile intercontinentale a fost prelungită până la sfârșitul

**“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

anului 2023, când se prevede să înceapă prima fază a Schemei de compensare și de reducere a emisiilor de carbon pentru aviația internațională (CORSA) a Organizației Aviației Civile Internaționale (OACI). Elveția și UE au convenit să își conecteze schemele de comercializare a certificatelor de emisii.

Emisiile din sectoarele care nu fac obiectul sistemului ETS, precum transportul rutier, deșeurile, agricultura și construcțiile, intră sub incidența obiectivelor de reducere anuală obligatorie a emisiilor de gaze cu efect de seră pentru fiecare stat membru, astfel cum se prevede în *Regulamentul privind partajarea eforturilor (ESR)*.

Într-o actualizare recentă, Parlamentul și Consiliul au convenit asupra obiectivelor minime pentru 2012-2030 pentru a contribui la atingerea obiectivului UE de reducere cu 30 % a emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din aceste sectoare comparativ cu 2005 și la îndeplinirea obiectivelor din Acordul de la Paris. În plus, pentru prima dată, fiecare stat membru trebuie să se asigure de faptul că emisiile provenite din exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultură (LULUCF) nu depășesc absorbțiile.

Cu alte cuvinte, pădurile, terenurile cultivate și pășunile vor fi gestionate în mod sustenabil, pentru a absorbi cât mai multe GES din atmosferă și cel puțin la fel de multe ca cele emise în cadrul aceluiasi sector („no-debit-rule” – regula bilanțului neutru) și pentru a contribui, astfel, în mod semnificativ la lupta împotriva schimbărilor climatice.

Obiectivul Directivei privind energia din surse regenerabile este să asigure că, până în 2030, energia din surse regenerabile, cum ar fi energia solară, hidroenergia, energia eoliană și biomasa, va reprezenta cel puțin 32 % din consumul total de energie al UE pentru producerea de energie electrică, transport, încălzire și răcire.

Fiecare stat membru își adoptă propriul plan național de acțiune în domeniul energiei din surse regenerabile, care să includă și obiective sectoriale. Pentru a integra utilizarea energiei din surse regenerabile în sectorul transporturilor, statele membre trebuie să impună furnizorilor de combustibili obligația ca cota de energie din surse regenerabile în cadrul consumului final de energie din sectorul transporturilor să fie de cel puțin 14 % până în 2030.

Directiva privind eficiența energetică revizuită stabilește un obiectiv de eficiență energetică de 32,5 % pentru UE până în 2030, cu o clauză de revizuire în sens ascendent până în 2023. Aceasta extinde, de asemenea, obligația anuală de economisire a energiei dincolo de anul 2020.

În plus, în mai 2018 a fost adoptată *Directiva privind performanța energetică a clădirilor* revizuită. Aceasta prevede măsuri care vor accelera ritmul renovării clădirilor

“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

și tranziția către sisteme mai eficiente din punct de vedere energetic și care vor îmbunătăți performanța energetică a clădirilor noi, prin utilizarea unor sisteme inteligente de gestionare a energiei. În plus, pentru prima dată, Regulamentul privind guvernarea implementează un proces de guvernare transparent pentru a urmări progresele înregistrate în atingerea obiectivelor uniunii energetice a UE și ale acțiunilor climatice, ce cuprind norme de monitorizare și de raportare.

Statele membre sunt obligate să adopte planuri naționale integrate privind clima și energia pentru perioada 2021-2030. În septembrie 2020, Comisia a trecut în revistă planurile naționale integrate privind clima și energia finale și a confirmat că respectă în mare măsură obiectivele Uniunii pentru 2030, cu excepția eficienței energetice, domeniu care rămâne sub nivelul obiectivelor stabilite pentru 2030. Procesul de guvernare oferă, de asemenea, ocazia de a actualiza planurile o dată la doi ani, pentru a reflecta experiența acumulată și pentru a profita de noile oportunități până la sfârșitul deceniului.

Tehnologia de *captare și de stocare a carbonului* (CSC) separă CO₂ din emisiile în atmosferă (care rezultă din procesele industriale), îl comprimă și îl transportă într-o locație unde poate fi stocat. Conform IPCC, tehnologia de captare și de stocare a carbonului ar putea duce la eliminarea a 80-90 % din emisiile de CO₂ care provin de la centralele electrice bazate pe combustibili fosili. Totuși, implementarea proiectelor demonstrative prevăzute în Europa s-a dovedit a fi mult mai complicată decât se prevăzuse inițial, în principal din cauza costurilor ridicate.

Autoturismele noi înmatriculate în UE trebuie să respecte *standardele de emisii de CO₂*. Obiectivul pe care parcurile de mașini trebuie să-l atingă în medie este de 130g de CO₂/km până în 2015 și de 95g/km începând din 2021. Pentru a stimula industria să investească în noi tehnologii, pot fi folosite așa-numitele „credite suplimentare”, prin care cele mai ecologice autovehicule din fiecare categorie de autovehicule ale fabricantului contează mai mult decât o singură mașină la calcularea emisiilor medii specifice de CO₂. Un regulament similar este în vigoare pentru camionete. Parlamentul și Consiliul au convenit asupra reducerii în continuare a emisiilor de CO₂ pentru vehicule noi (37,5 %) și camionete noi (31 %) până în 2030. În paralel și pentru prima dată, s-a stabilit un obiectiv de reducere a emisiilor de CO₂ cu 30 % pentru camioanele noi, cu un obiectiv intermediar de 15 % până în 2025.

Calitatea carburanților este, de asemenea, un element important pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. Legislația UE vizează reducerea intensității GES a carburanților cu 6 % până în 2020: acest obiectiv trebuie să fie atins

**“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

prin utilizarea biocarburanților, printre alte măsuri, care trebuie, totuși, să îndeplinească anumite criterii de sustenabilitate.

Emisiile de CO₂ din transportul maritim internațional sunt semnificative și se preconizează că vor crește în mod considerabil. UE a făcut presiuni pentru o abordare globală și a stabilit, în același timp, la nivelul întregii Uniuni, un sistem de monitorizare, raportare și verificare (MRV) a emisiilor de CO₂ generate de nave, ca prim pas către reducerea acestora. Navele mari vor trebui să monitorizeze și să raporteze anual informațiile referitoare la emisiile verificate de CO₂ eliberate în drumul lor către, din și în porturile UE, împreună cu alte informații relevante.

În urma interdicțiilor aplicate în anii 80 în ceea ce privește cloroflorocarburile (CFC) pentru a opri diminuarea stratului de ozon, în prezent sunt folosite gazele fluorurate într-o serie de aplicații industriale, precum aerul condiționat și refrigerarea, deoarece acestea nu dăunează stratului de ozon. Aceste gaze ar putea avea însă un potențial de încălzire globală de până la 23 000 de ori mai mare decât CO₂. UE a luat, prin urmare, măsuri de control al utilizării *gazelor fluorurate* și a interzis folosirea lor în noile dispozitive de aer condiționat și de refrigerare până în 2022-2025, deschizând astfel calea către eliminarea mondială treptată a acestora.

2.2.6.” Pactul verde European”

La 11 decembrie 2019, Comisia a prezentat *Pactul verde european*, un pachet ambițios de măsuri prin care Uniunea Europeană și-a propus neutralitatea carbonului până în 2050. Măsurile, care sunt însoțite de o foaie de parcurs inițială ce cuprinde principalele politici, cuprind reduceri ambițioase ale emisiilor, investiții în cercetarea și inovarea de avangardă și conservarea mediului natural al Europei. Susținut de investiții în tehnologii ecologice, soluții durabile și noi întreprinderi, Pactul verde intenționează să fie și o nouă strategie de creștere pentru UE.

În cadrul Consiliului European din 12 decembrie 2019, toate statele membre au adoptat obiectivul ca UE să devină neutră din punctul de vedere al emisiilor de dioxid de carbon până în 2050, cu excepția Poloniei care, deși a sprijinit obiectivul, nu s-a angajat să-l implementeze.

Pactul verde european prevede *un plan de acțiune* pentru transformarea UE într-o economie sustenabilă și competitivă. Printre măsurile propuse se numără *Legea europeană a climei* pentru a asigura neutralitatea climatică a UE până în 2050. În special, aceasta prevede creșterea obiectivului pentru 2030 de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră la cel puțin 55 %. În plus, propunerile Comisiei din 2020 au inclus

**”MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

o comunicare privind *Planul de investiții pentru o Europă durabilă*, o propunere de regulament de instituire a Fondului pentru o tranziție justă, strategiile UE pentru integrarea sistemului energetic și pentru hidrogen și, în octombrie, o comunicare privind modalitățile de reducere a emisiilor de metan.

2.2.7. Rolul Parlamentului European în utilizarea eficientă a resurselor

Negocierile interinstituționale din următorii ani vor determina modul în care aceste noi propuneri din Pactul verde european sunt transpuse în măsuri concrete. În chestiunile legate de schimbările climatice, în mod tradițional, la astfel de negocieri interinstituționale, Parlamentul a pledat pentru acțiuni ale UE mai ambițioase.

Ca răspuns la propunerea Comisiei privind un cadru pentru 2030 de politici privind clima și energia, Parlamentul a dat un semnal puternic, solicitând stabilirea a trei obiective obligatorii (mai ambițioase decât cele adoptate în cele din urmă):

- o reducere cu cel puțin 40 % a emisiilor naționale de gaze cu efect de seră în raport cu nivelurile din 1990;
- un procent de 35 % din consumul final de energie acoperit din surse de energie regenerabilă;
- creșterea cu 40 % a eficienței energetice.

Înainte de Conferința de la Paris privind schimbările climatice din 2015, Parlamentul a reiterat necesitatea urgentă de a „reglementa în mod eficient și de a plafona emisiile generate de transportul aerian și maritim internațional”. El și-a exprimat dezamăgirea cu privire la faptul că OACI nu a fost de acord cu reducerea emisiilor. Introducerea CORSIA se concentrează însă în principal asupra compensațiilor, fără a garanta calitatea și va avea un caracter obligatoriu din punct de vedere juridic doar începând cu 2027. Principalii membri ai OACI nu s-au angajat încă să participe la faza voluntară.

Parlamentul susține stabilirea de tarife globale pentru emisiile de carbon și alocarea de venituri din schema de comercializare a certificatelor de emisii pentru investițiile care contribuie la protecția climei. De asemenea, a solicitat măsuri concrete, inclusiv stabilirea unui calendar de eliminare progresivă a tuturor subvențiilor în favoarea combustibililor fosili până în 2020.

Pe parcursul negocierilor cu Consiliul privind gazele fluorurate, Parlamentul a susținut eliminarea treptată completă a gazelor fluorurate cu efecte dăunătoare asupra climei în diverse sectoare noi în care sunt disponibile alternative sigure, eficiente energetic și

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

rentabile financiar.

În cadrul unei noi analize anterioare a emisiilor de CO₂ provenite de la autoturisme și camioane, Parlamentul UE a insistat asupra introducerii în cel mai scurt timp a noului ciclu mondial de teste definit de către ONU, pentru a se ține seama de condițiile reale de condus la măsurarea emisiilor de CO₂.

În vederea Conferinței privind schimbările climatice de la Katowice (COP24), Parlamentul a solicitat, pentru prima dată, în rezoluția sa din octombrie 2018, o creștere a obiectivului UE de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră cu 55 % până în 2030. Mai mult, Parlamentul a considerat că este posibil să se evite efectele ireversibile profunde și foarte probabile ale creșterii temperaturii globale cu 2°C dacă se urmărește obiectivul mai ambițios de 1,5°C, ceea ce ar însemna ca emisiile globale de gaze cu efect de seră, acum în creștere, să scadă la zero până cel târziu în 2050. Din acest motiv, Parlamentul a solicitat, de asemenea, Comisiei să propună o strategie pentru UE pe termen lung, pentru jumătate de secol, de eliminare a emisiilor nete de gaze cu efect de seră.

În iulie 2018, Parlamentul a adoptat o *rezoluție referitoare la diplomația UE în domeniul climei*, în care a subliniat responsabilitatea UE de a fi lider în acțiunile climatice, precum și în prevenirea conflictelor. Raportul subliniază că ar trebui consolidate capacitățile diplomatice ale UE pentru a promova acțiunile de combatere a schimbărilor climatice la nivel global, pentru a sprijini punerea în aplicare a Acordului de la Paris și a preveni conflictele legate de schimbările climatice.

În noiembrie 2019, *Parlamentul a declarat o urgență climatică în Europa* și a îndemnat toate țările UE să se angajeze să atingă un nivel net al emisiilor de GES egal cu zero până în 2050.

Parlamentul mai dorește ca Comisia să garanteze că toate propunerile legislative și bugetare relevante sunt pe deplin aliniate cu obiectivul de limitare a încălzirii globale sub 1,5 °C.

La 8 octombrie 2020, Parlamentul a adoptat mandatul său de negociere cu privire la *Legea europeană a climei*, solicitând ca obiectivul de reducere a emisiilor pentru 2030 să crească la 60 %. El a mai invitat Comisia să propună un obiectiv intermediar pentru 2040, după o evaluare a impactului, pentru a garanta că Uniunea se înscrie în parametrii necesari ca să-și atingă obiectivul pentru 2050.

În cele din urmă, solicită ca UE și statele membre să elimine treptat toate subvențiile directe și indirecte pentru combustibilii fosili până cel târziu la 31 decembrie 2025. (*Georgios Amanatidis, 2020- www.europarl.europa.eu*).

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

BIBLIOGRAFIE

1. Grădinaru G., *Economia și mediul, o abordare emergentă*, Revista Informatică Economică, nr. 2 (22)/2002, p.74;
2. Mateoc Sîrb, Nicoleta – *Dezvoltarea rurală și regională în România*. Editura Agroprint, Timișoara, 2002;
3. Mateoc-Sîrb Nicoleta, Camelia Mănescu - *Dezvoltare rurală și organizarea teritoriului*, Editura Mirton, Timișoara, 2012;
4. Mărăcineanu, Fl., Nistreanu, M., Constantin Elena - *Dezvoltarea rurală. Politici și strategii*. Editura Ceres, București, 2003;
5. Neacșu, N. – *Turismul și dezvoltarea rurală durabilă*. Editura Expert, București, 2000;
6. Oțiman, P.I. coordonator, Mateoc-Sîrb Nicoleta și alții - *Dezvoltarea rurală durabilă în România*, Editura Academiei Române, 2006;
7. Orio G., Sthael W., *Limitele certitudinii*, București, Editura Edimpres-Camro, 1996, p. 117-122;
8. Oțiman, I.P. – *Dezvoltarea rurală în România*. Editura Agroprint, Timișoara 1997;
9. Oțiman, I.P. - *Economie rurala*. Editura Agroprint, Timișoara 1999;
10. Rojanschi V., Bran F., *Economia și protecția mediului*, Editura Tribuna Economică, București, 1987, pp. 61-68
11. Soroceanu V., *Creșterea economică și mediul natural*, Editura Economică, București, 2000;
12. Vincze Maria- *Dezvoltarea regională și rurală în România. Idei și practici*. Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca, 2000;
13. XXX – *Agenda 21 privind dezvoltarea durabilă*. Rio de Janeiro, 1992;
14. XXX – *Dezvoltarea rurală în România. Plan de acțiune*. Ministerul Agriculturii și Alimentației. Program Phare, București, 1998;
15. XXX – *Dezvoltarea rurală în România. Carta verde*, Ministerul Agriculturii și Alimentației, București, 1998;
16. XXX – *La charte europeene de l'espace rural – un cadre politique pour le development rural*. Le Conseil de l'Europe, Strasbourg, 1995 ;
17. XXX – *Planul Național pentru agricultură și dezvoltare rurală*. Ministerul

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- Agriculturii și Alimentației, 1999.
18. Helle Jeppesen, Alina Kühnel, 2007, *Tratatul de la Kyoto- lungul drum de la ratificare la aplicare*, <https://www.dw.com/ro/tratatul-de-la-kyoto-lungul-drum-de-la-ratificare-la-ap> [accesat 5.02.2021]
 19. *** <https://www.worldometers.info/ro/>, [accesat 5.02.2021]
 20. *** <https://eur-lex.europa.eu/>, [accesat 5.02.2021]
 21. *** <https://www.europarl.europa.eu/>, [accesat 5.02.2021]
 22. *** *Agenția Europeană de Mediu* [accesat 5.02.2021]
 23. *** <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO> [accesat 5.02.2021]
 24. *** *Legea nr. 251/2015 - acceptarea Amendamentului de la Doha, adoptat la Doha la 8.12.2012, la Protocolul de la Kyoto la Convenția-cadru a ONU e asupra schimbărilor climatice, adoptat la 11.12.1997.* [accesat 5.02.2021]
 25. *** *Acțiuni pregătitoare pentru sporirea nivelului de ambiție pe termen lung Raport intermediar privind politicile climatice ale UE în 2019.*
 26. *** Ministerul Mediului și al pădurilor, 2012, *Strategia Națională a României privind Schimbările Climatice 2013 – 2020.*
 27. *Protocolul de la Kyoto și Summit-ul de la Copenhaga*, <https://administrare.info/domenii/rela%C8%9Bii-interna%C8%9Bionale/7817-protocolul-de-la-kyoto-si-summitul-de-la-copenhaga>. [accesat 5.02.2021]
 28. *** Ministerul Agriculturii, Dezvoltării regionale și Mediului, Agenția de Mediu, 2019,
 29. <http://www.mediu.gov.md/ro/content/daunele-cauzate-de-schimb%C4%83ri-climatice-au-costat-lumea-zeci-de-miliarde-de-dolari-%C3%AEn-2018>, [accesat 5.02.2021]
 30. *** Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, Summitul Pământului Rio+20. [accesat 5.02.2021]
 31. *** <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/dreptul-mediului/capitolul-i-notiuni-fundamentale/>. [accesat 5.02.2021]
 32. *** <https://www.eea.europa.eu/ro/about-us/countries-and-eione>. [accesat 5.02.2021]
 33. *** <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/dreptul-mediului/capitolul-i-notiuni-fundamentale/>. [accesat 5.02.2021]
 34. *** *Strategia Europa 2020*, [accesat 5.02.2021]
 35. *** *Strategia pentru dezvoltare durabilă, (SDD) revizuită a UE.* [accesat 5.02.2021]

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

36. *** <https://www.europarl.europa.eu/>. [accesat 5.02.2021]
37. *** <http://data.europa.eu/eli/dir/2004/35/oj>. [accesat 5.02.2021]
38. *** Directiva 2004/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind răspunderea pentru mediul înconjurător în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului, versiunea: [26/06/2019](#).
39. *** <https://www.europarl.europa.eu/>. [accesat 5.02.2021]
40. *** <https://www.ecotic.ro/wp-content/uploads/2020/03/Final-Manual-de-protectia-mediului.pdf>). [accesat 5.02.2021]
41. *** <https://www.worldometers.info/ro/> [accesat 5.02.2021]

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÎNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Capitolul 3. RESURSELE ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII DURABILE

3.1. Resursele – concept și clasificare

3.2. Conceptul de utilizare eficientă a resurselor

3.3. Utilizarea rațională a resurselor naturale și adoptarea măsurilor de asigurare a unui mediu curat

3.4. Evoluția în dinamică a resurselor

3.5. Utilizarea eficientă a resurselor. Strategia Europa 2020

3.5.1. De ce este importantă eficiența din punctul de vedere al utilizării resurselor?

3.5.2. Strategia Europa 2020 și inițiativa emblematică „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”

3.5.3. Utilizarea eficientă a resurselor - un motiv tot mai important de îngrijorare la nivel mondial

3.5.4. Componente necesare pentru îndeplinirea obiectivelor inițiativei emblematică „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”

3.6. Eficiență și creștere economică

3.7. Utilizarea eficientă a resurselor și economia circulară în viziunea Uniunii Europene

3.7.1. Utilizarea eficientă a resurselor

3.7.2. Gestionarea și prevenirea generării deșeurilor
3.7.3. Legislația specifică producției și fluxului de deșeuri

3.7.3. Legislația specifică producției și fluxului de deșeuri

3.7.4. Tratarea și eliminarea deșeurilor
3.7.5. Pachetul privind economia circulară 2018

3.7.5. Pachetul privind economia circulară 2018

3.7.6. Materialele plastice în economia circulară

3.7.7. Noul plan de acțiune pentru economia circulară în cadrul Pactului verde european

3.7.8. Rolul Parlamentului European în implementarea unei economii circulare

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Capitolul 3. RESURSELE ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII DURABILE

3.1. Resursele – concept și clasificare

Existența societății umane este determinată de apariția și dezvoltarea activității umane. Activitatea umană, așa cum apare ea astăzi este rezultatul progresului tehnic, îmbrăcând diferite forme de la producția de bunuri, la creația artistică sau științifică. Prin activitatea pe care o desfășoară, oamenii își creează propria existență, transformă natura în conformitate cu interesele pe care le au, producând cele necesare traiului.

Activitatea economică privită prin prisma trăsăturii sale principale, ca activitate practică, este circumscrisă raportului *nevoi-resurse*.

Activitatea umană, desfășurată cu scopul de a-și acoperi nevoile, se află în strânsă dependență de mediul natural. Natura este cea care oferă omului elementele necesare vieții, însă nu pe toate în mod direct. Pornind de la acest aspect, omul trebuie să transforme și să adapteze elementele naturale nevoilor sale. Ansamblul de elemente pe care omul le folosește în activitatea sa, pentru satisfacerea nevoilor se constituie în **resurse**, acestea reprezentând suportul consumului. De cantitatea și calitatea resurselor depinde gradul de satisfacere al nevoilor atât la nivel individual cât și social.

Nevoile declanșează, așadar, activitatea umană, care, pentru a avea finalitate presupune atragerea resurselor și transformarea lor în bunuri materiale și servicii. Deci, orice activitate umană presupune utilizarea unor resurse specifice, în cantități diferite și de calitate corespunzătoare.

Resursele sunt definite ca „*potențial material, natural, financiar și uman de care dispune societatea la un moment dat și care exprimă posibilitățile ei de dezvoltare*”. (Dicționarului de economie politică, 1974)

Noțiunea de resurse exprimă în esență starea de disponibilitate a unor bunuri. Prin simpla lor existență, în raport cu procesul de producție, resursele au caracterul unui potențial productiv¹⁸.

¹⁸ Mateoc-Sîrb, Nicoleta - Economie agrară, Editura Agroprint, Timișoara, 2003

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Resursele economice sunt reprezentate de totalitatea elementelor pe care omul le folosește în activitatea sa pentru producerea de bunuri și servicii necesare satisfacerii nevoilor sale.

Între resurse și nevoi trebuie să existe o corelație care să permită desfășurarea normală a vieții. În cele mai multe cazuri relația ce se stabilește între nevoi și resurse este una de inegalitate, în totdeauna nevoile fiind superioare resurselor. Acest lucru scoate în evidență faptul că, în raport cu creșterea și diversificarea nevoilor umane, resursele au fost, sunt și vor fi limitate.

Evoluția societății scoate în evidență tendința de creștere mai rapidă a nevoilor, ca volum și varietate, în comparație cu resursele. Deci, **caracteristica principală a resurselor este raritatea**, în sensul că ele sunt disponibile doar în anumite limite cantitative, comparativ cu trebuințele care tind să fie nelimitate. Raritatea, trăsătură proprie tuturor categoriilor de resurse, are un caracter permanent, scoțând în evidență astfel, insuficiența resurselor în raport cu nevoile.

Raritatea relativă a resurselor este o caracteristică generală a economiei, fiind determinată de o serie de cauze:

- imposibilitatea, din motive tehnice și economice, de a atrage, la un moment dat, în activitatea umană toate resursele necesare;
- existența unor limite în ceea ce privește cunoașterea resurselor, nu toate resurse sunt foarte bine cunoscute;
- caracterul epuizabil, neregenerabil al unor resurse.

Indiferent de gradul de folosire sau refolosire, resursele trebuie interpretate ca fiind limitate. Într-adevăr, dezvoltarea științei și tehnicii oferă posibilitatea unei utilizări mai raționale, dar limita acestora rămâne o problemă a omenirii. Consumul reprezintă o mărime direct proporțională cu gradul de cultură și civilizație, cea ce înseamnă că nevoile vor crește o dată cu dezvoltarea generală a umanității, solicitând tot mai multe resurse, care oricât de diversificate și de bine folosite ar fi, se limitează la potențialul de care dispune planeta noastră, în prezent.

Caracterul limitat al resurselor pune deci în evidență restricțiile existente în activitatea economică și tendința umanității spre realizarea egalității dintre nevoi și resurse, egalitatea reflectată și de corelația dintre *producție și consum*. Producția scoate în evidență gradul de atragere și utilizare a resurselor, capacitatea societății de a veni în întâmpinarea cererii (nevoilor). Astfel, între producție și consum se stabilesc interdependențe și delimitări reciproce, care se reflectă în cadrul corelației *cerere-ofertă*.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

În sinteză, la nivelul fiecărei economii se desprind următoarele trei corelații:

nevoi - resurse
consum - producție
cerere - ofertă

Activitatea economică este, deci, legată de aceste corelații și are ca obiectiv realizarea relației de echilibru între termenii fiecărei relații, stare necesară unei vieți economice normale.

Clasificarea resurselor se face în funcție de mai multe criterii, accentul punându-se însă pe sursa de proveniență și conținutului acestora.

I. După originea lor (sursa de proveniență) resursele se împart în:

1. resurse primare sau originale – reprezentate de potențialul natural și potențialul demografic de care dispune societatea. Mediul natural-geografic asigură principalele resurse necesare existenței omului și progresului societății. La acestea se adaugă resursele umane, care au capacitatea de a pune în valoare resursele naturale.

2. resurse derivate – sunt rezultate ale activității umane, formate pe baza celor dintâi: mașini, utilaje, instalații, stocuri de materii prime, combustibili etc. Această categorie de resurse are calitatea de a ridica eficiența utilizării tuturor resurselor atrase și folosite de oameni.

II. După conținutul (natura) lor resursele se grupează astfel:

1. Resurse naturale – desprinse direct din natură. La rândul lor resurse naturale se clasifică după mai multe criterii:

a. După criteriul repartiției spațiale resursele naturale pot fi grupate în:

- **resurse extraterestre și atmosferice:** energia solară, energia eoliană și diferite elemente componente ale atmosferei folosite ca materii prime;
- **resurse ale hidrosferei** - localizate în cele două unități majore; Oceanul Planetar (cu resurse energetice și substanțe minerale utile) și apele continentale (apele subterane, hidroenergetice și apele de uz industrial, agricol sau menajer);
- **resurse ale litosferei:** combustibilii fosili, substanțe minerale utile, roci de construcții și solul;
- **resurse ale biosferei:** de natură vegetală și animală.

b. După criteriul modului de folosință

- **resurse energetice** - cuprind acele substanțe ce pot produce energie (combustibili fosili, forța apei, lemnul, forța vântului și energia solară).
- **resurse de materii prime industriale:** minereuri feroase și neferoase,

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

lemnul, unele gaze din componența atmosferei, etc.,

- **resurse alimentare:** produse de natură vegetală și animală

c. După criteriul locului de folosință există două categorii;

- **resurse transportabile** - pot fi introduse în producție acolo unde este nevoie (substanțe minerale utile, apa, lemnul, etc.)
- **resurse netransportabile** - nu pot fi utilizate decât în locul în care se găsesc (energia mareelor, a valurilor, solul, etc.).

d. După criteriul gradului de cunoaștere se vorbește de:

- **resurse naturale bine cunoscute:** energie solară, energie eoliană, resursele de apă și săruri ale Oceanului Planetar, etc.;
- **resurse relativ bine cunoscute:** resursele biosferei, ale solului, etc.
- **resurse slab cunoscute:** resursele litosferei.

e. După criteriul duratei de folosință se deosebesc două categorii:

- **resurse neregenerabile sau epuizabile:** zăcăminte de combustibili fosili, minereuri;
- **resurse regenerabile:** pământ, apă, aer etc.

f. După criteriu posibilităților de recuperare sau reutilizare în procesele de producție sau de consum resursele naturale se pot clasifica în:

- **resurse recuperabile și reutilizabile** - cuprind o gamă largă de resurse de materii prime;
- **resurse parțial recuperabile** – se includ resursele biologice care prin refolosiri succesive se degradează în mod treptat;
- **resurse nerecuperabile** – cuprind în special resursele energetice.

Desigur, se pot utiliza și alte criterii de clasificare a resurselor. Ele urmăresc surprinderea particularităților resurselor în vederea unei mai bune cunoașteri și a folosirii lor raționale.

2. Resurse tehnico-materiale - au un caracter material și sunt un rezultat al proceselor de muncă deci purtătoare de muncă materializată, prestată anterior unui proces de producție caracteristică importantă ce le deosebește de resursele naturale.

Din această categorie de resurse fac parte: echipamentele și tehnologiile de fabricație, construcțiile, stocurile de materii prime, mijloacele de transport, baza materială a sectorului prestator de servicii, mijloacele energetice (electrice și termice) etc.

3. Resurse umane. Omul, a fost dintotdeauna și a rămas resursa de muncă (resursa umană) activă și determinantă, ce antrenează și celelalte resurse în vederea

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

obținerii de bunuri materiale și servicii necesare satisfacerii trebuințelor lui imediate și de perspectivă. Este unicul factor productiv, creator de valoare adăugată. Oamenii cu aptitudinile și deprinderile lor, cu experiența și cunoștințele dobândite sunt producătorii tuturor bunurilor economice. Principalele caracteristici ale resurselor umane sunt: cantitatea (numărul), educația, calificarea și productivitatea acestora.

Resursele naturale sunt componente care există fără contribuția oamenilor. Aceste resurse naturale sunt diverse, de la resurse regenerabile la resurse neregenerabile, care trăiesc în resursele nevăzute, tangibile la resursele intangibile. Resursele naturale sunt esențiale pentru supraviețuirea oamenilor și a tuturor celorlalte organisme vii.

Resursele naturale reprezintă totalitatea zăcămintelor de minerale și de minereuri, a terenurilor cultivabile, a pădurilor și apelor de care dispune un teritoriu. Resursele naturale sunt substanțe care apar în mod natural dar care sunt considerate valoroase în forma lor relativ nemodificată. Resursele naturale sunt considerate capital natural ce poate fi convertit în materii prime pentru procesele capitalului infrastructural.

Toate produsele din lume utilizează resursele naturale drept componentă de bază - apă, aer, produse chimice naturale, floră, faună, energie etc. Cererea ridicată de resurse naturale a dus la epuizarea rapidă a acestora.

Cerem de la Pământ mai multe resurse decât acesta poate genera într-un an. Consecințele acestui consum excesiv sunt reprezentate de pierderea biodiversității, defrișări, diminuarea drastică a resurselor piscicole, deficitul de apă, eroziunea solului, poluarea aerului, a resurselor de apă, ceea ce duce la fenomene meteorologice extreme mai frecvente, cum ar fi secetele, inundațiile și incendiile. Aceste amenințări, la rândul lor, provoacă tensiuni și conflicte și agravează inegalitățile socio-economice.

Resursele naturale ale pământului sunt esențiale pentru supraviețuirea și dezvoltarea populației umane. Unele dintre aceste resurse, precum mineralele, speciile și habitatele, sunt finite - odată ce acestea au fost epuizate sau distruse, dispar pentru totdeauna. Altele, cum ar fi aerul, apa și pădurile, sunt regenerabile - deși ne bazăm, în general, pe sistemele naturale ale pământului să le creeze din nou, să le reînnoiască și să le purifice pentru noi. Deși multe efecte ale exploatarei excesive sunt resimțite la nivel local, interdependența în creștere a națiunilor și a comerțului internațional de resurse naturale fac din gestionarea acestora o problemă globală.

Dacă resursele ar fi folosite mai eficient, aproape două trilioane de euro ar putea intra în economia globală în fiecare an. Este concluzia exprimată de niște cercetători în cel mai recent raport al Organizației Națiunilor Unite.

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Toate produsele au o bază naturală. Economia UE depinde într-o mare măsură de resursele naturale. Dacă se mențin modelele actuale, degradarea și epuizarea resurselor naturale vor continua, la fel și generarea de deșeuri. Consumul actual de resurse este de o asemenea amploare, încât pune în pericol șansele generațiilor viitoare – și ale țărilor în curs de dezvoltare – de a avea acces la partea care li se cuvine de resurse limitate. În prezent, se utilizează anual aproximativ 16 tone de resurse pe cap de locuitor în UE, din care 10 tone intră în stocuri materiale (infrastructură, locuințe, bunuri durabile) și 6 tone ies din circuitul economic ca deșeuri. Aproximativ o treime din deșeurile municipale sunt aruncate în depozitele de deșeuri și mai puțin de jumătate sunt reciclate sau transformate în compost, existând diferențe mari între statele membre. Utilizarea rațională a resurselor naturale a fost una dintre primele preocupări legate de mediu aflate la baza primelor tratate europene. Foaia de parcurs către o Europa eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor (COM(2011)0571) este una dintre inițiativele-cheie din cel de-al șaptelea program de acțiune pentru mediu (PAM). Unul dintre obiectivele principale îl constituie deblocarea potențialului economic al UE pentru o productivitate mai bună și cu resurse mai puține, în direcția unei economii circulare. În plus, recentul pachet privind economia circulară cuprinde măsuri care vor contribui la stimularea tranziției UE către o economie circulară prin creșterea nivelului de reciclare și reutilizare, impulsivând, de asemenea, competitivitatea la nivel global, promovând o creștere economică sustenabilă și creând noi locuri de muncă.

3.2. Conceptul de utilizare eficientă a resurselor

Creșterea economiei mondiale și sporirea populației globale (aproape 8 miliarde în 2020 și până la 9 miliarde în 2050) au ca rezultat consumul rapid al resurselor naturale ale Pământului.

Resurse precum apa, solul, aerul curat și serviciile ecosistemice sunt vitale pentru sănătate și pentru calitatea vieții, însă sunt disponibile doar în cantități limitate.

Concurența tot mai mare pentru anumite resurse va duce la deficite și la creșterea prețurilor, ceea ce va afecta economia Europei.

Resursele trebuie să fie gestionate mai eficient pe durata întregului ciclu de viață, de la extracție, transport, prelucrare și consum până la eliminarea deșeurilor. Acesta este motivul pentru care Comisia insistă pe „eficiența utilizării resurselor”. Eficiența utilizării resurselor înseamnă să producem mai multă valoare cu mai puține

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

resurse și să ne schimbăm obiceiurile de consum. Aceasta va limita riscul apariției de deficite și va menține impactul asupra mediului în limitele naturale ale planetei. Este un principiu general care se aplică tuturor resurselor naturale, de la alimente, lemn și biodiversitate până la energie, metale, sol, apă, minerale, atmosferă și pământ.

Creșterea eficienței utilizării resurselor în Europa reprezintă un mijloc prin care obiectivele de politică economică, socială și de mediu se pot atinge mai ușor, mai sigur și cu costuri mai mici.

Este necesar să folosim resursele limitate ale Pământului într-un mod mai sustenabil. Societatea noastră se bazează pe metale, minerale, combustibili, apă, lemn, sol fertil și aer curat, care constituie în egală măsură factori vitali pentru menținerea funcționării economiei noastre. Am folosit aceste resurse limitate mult mai repede decât se pot ele reface, iar dacă nu ne schimbăm modul de abordare, pot apărea penurii semnificative.

În ultimele decenii, modificarea modelelor de utilizare a resurselor a arătat că este perfect posibil să se facă progrese în ceea ce privește eficiența utilizării resurselor. În ultimii 20 de ani, în UE, reciclarea a devenit o practică standard atât pentru companii, cât și pentru gospodării, cu consecințe majore pentru industrii precum cele ale hârtiei, sticlei și extracției de resurse. De asemenea, legislația UE a impus reducerea emisiilor de carbon: din 1990, emisiile de gaze cu efect de seră din UE au scăzut cu peste 10%, în vreme ce economiile europene au crescut cu aproximativ 40% în aceeași perioadă.

Există **cinci reguli** de aur pentru maximizarea creșterii economice, concomitent cu reducerea presiunii asupra rezervelor de resurse:

- **Economisirea:** trebuie să fructificăm oportunitățile de economisire a resurselor oricând este posibil – unele economii ale UE sunt de 16 ori mai eficiente decât altele;

- **Reciclarea:** este necesar să creștem nivelul de reciclare a materialelor și de reutilizare a elementelor din componența produselor (telefoanele mobile sunt un exemplu recent).

- **Substituirea:** trebuie să înlocuim resursele principale cu unele alternative care oferă o eficiență mai mare și care au un impact mai mic asupra mediului pe durata ciclului lor de viață (de exemplu, prin renunțarea la utilizarea mercurului).

- **Reducerea:** este necesar să schimbăm modul în care satisfacem nevoile oamenilor, prin noi modele de afaceri sau prin bunuri și servicii care necesită un aport de resurse mai mic. Exemple: reducerea greutateii vehiculelor sau descărcarea de muzică și de materiale de divertisment de pe internet, în mod legal, în locul cumpărării

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

unui obiect fizic precum DVD-ul.

• **Evaluarea:** factorii de decizie trebuie să găsească modalități de a lua în mod corespunzător în considerare valoarea corectă a resurselor naturale în luarea deciziilor, facilitând astfel o gestionare mai bună a rezervelor de resurse naturale. Învățând să evaluăm serviciile ecosistemice și resursele naturale și să stabilim prețul lor corect, vom reduce presiunea asupra mediului.

În lipsa unei gestionări responsabile, există un risc real să se producă schimbări ireversibile ale ecosistemelor. Un exemplu este reducerea dramatică a rezervelor de cod din Oceanul Atlantic, în largul coastei Canadei, în anii '90. Exploatarea părții mai adânci a rezervelor de către traulere de adâncime a avut ca rezultat o creștere substanțială a capturilor, urmată de o scădere abruptă. Ca urmare a absenței unor decizii de guvernare eficiente și oportune, zeci de mii de persoane și-au pierdut sursa de venit, comunitățile locale confruntându-se cu enorme costuri umane și materiale, iar rezervele de cod nu s-au refăcut nici până în ziua de astăzi.

Utilizarea eficientă a resurselor nu se referă la cantitatea de resurse consumate, aceasta pune în balanță folosirea resurselor naturale în raport cu beneficiile economice și impactul asupra mediului. Strategia UE are un dublu obiectiv, și anume decuplarea utilizării resurselor de creșterea economică, precum și decuplarea impactului asupra mediului de utilizarea resurselor. Trebuie menționat faptul că eficiența este inerent bazată pe relația dintre intrări și ieșiri, iar posibilitățile de eficientizare se pot concretiza în orice îmbunătățire care crește beneficiile obținute pe unitatea de resursă utilizată (de exemplu, productivitatea resurselor). Mai mult eficiența resurselor se poate referi, de asemenea, la orice îmbunătățire care reduce impactul de mediu pe unitate de resursă utilizată (pe întregul ciclu de viață al produsului).

Traducerea conceptului de "eficiență a resurselor" în rezultate economice concrete reale în cadrul întreprinderilor individuale continuă să fie o mare provocare atât pentru sectorul public, cât și pentru cel privat. Însă, ambele sectoare trebuie să lucreze împreună pentru a atinge acest obiectiv ambițios și să pună în aplicare practicile de succes. Pentru companii, utilizarea eficientă a resurselor poate reduce costurile de producție și crește profiturile - așa-numitul scenariu "câștig - câștig". Atunci când acest lucru este extins la întreaga economie, eficiența utilizării resurselor poate contribui la creșterea economică, reducând, în același timp, consumul de materiale neregenerabile, securizând astfel aprovizionarea cu materii-cheie.

Oportunități

Ținând seama de diferențele evidente între întreprinderi, între bunurile și

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

serviciile pe care le furnizează, materialele utilizate și cantitățile de deșeuri generate, rezultă că, în anumite cazuri particulare, resursele se utilizează mai eficient. Aceste diferențe sugerează că există un potențial pentru majoritatea firmelor de a-și îmbunătăți activitatea.

Întreprinderile pun în aplicare deja diverse practici²⁶ pentru a eficientiza modul de utilizare a resurselor, creșterea productivității reprezintă o parte intrinsecă a acestei activități. Reducerea consumului de materiale implică adesea economii din punctul de vedere al costurilor și, prin urmare, este o activitate comună în companii, după cum se arată într-un studiu realizat de Organizația Gallup pentru Eurobarometer²⁷. Rezultatele acestui studiu au arătat că 9 din 10 companii au introdus cel puțin o modificare în modul de organizare a activității, pe parcursul ultimilor 5 ani pentru a reduce cheltuielile cu materia primă (cum ar fi achiziționarea sau dezvoltarea unor tehnologii eficiente de punere în aplicare sau a unor practici de reciclare).

Măsuri

Pentru a evalua măsurile de îmbunătățire a eficienței resurselor, mai întâi este necesar să se definească eficiența resurselor, care depinde de sistem, dar poate fi conceptualizată ca în fig. 3. Astfel, reducerea intrărilor în proces cu păstrarea ieșirilor (substituirea și eficiența) poate fi caracterizată drept o economie de resurse (costurile salvate de la reducerea achiziționării intrărilor); creșterea ieșirilor având aceleași intrări (optimizarea și eficientizarea) poate fi caracterizată prin creșterea veniturilor sau a altor beneficii de cost (de exemplu, o valoare mai mare per element, reducerea costurilor de transport, prelucrare și de producție); minimizarea deșeurilor și a pierderilor (eficiență, îmbunătățirea gestionării deșeurilor și închiderea buclelor ciclului de viață) se caracterizează prin diminuarea volumului de deșeuri și reutilizarea produselor secundare. În realitate creșterea eficienței utilizării resurselor este adesea pusă în practică printr-o combinație de una sau mai multe măsuri.

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

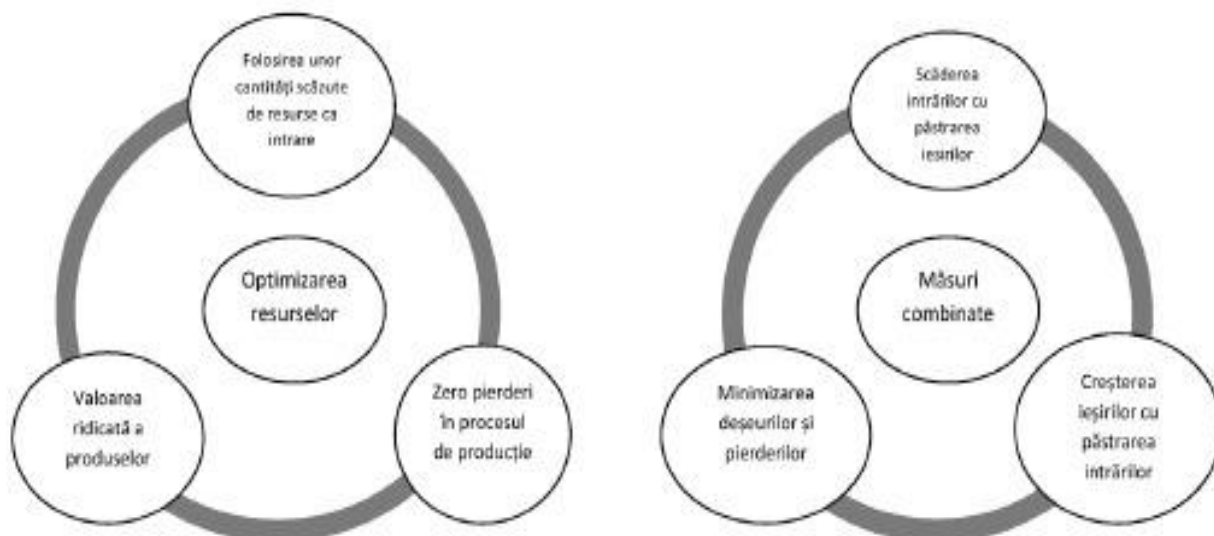

Fig.3.1. - Elementele-cheie pentru utilizarea optimă a resurselor și măsuri de îmbunătățire (The opportunities to business of improving efficiency, European Commission February 2013)

Prin studiile de specialitate au fost identificate 4 categorii cu măsuri orientate pentru a eficientiza o activitate economică:

- ❖ Proiectarea ecologică (ecodesign) - integrarea aspectelor de mediu în proiectarea unui produs, cu scopul de a-i îmbunătăți performanța de mediu pe toată durata ciclului său de viață;
- ❖ Cele mai bune practici în domeniul achizițiilor pot ajuta companiile să economisească materiale și bani. Pe lângă posibilitatea de a negocia prețurile, cumpărătorii pot influența furnizorii în a oferi produse și servicii într-o manieră eficientă din punctul de vedere al resurselor;
- ❖ Prevenirea generării de deșeuri - măsurile luate înainte ca o substanță, un material sau un produs să devină deșeu care reduc cantitatea de deșeuri;
- ❖ impactul negativ al deșeurilor generate asupra mediului și sănătății umane sau

conținutul de substanțe nocive din materiale și produse.

În contextul mediului de afaceri, măsurile de prevenire a generării deșeurilor sunt atât cantitative, cât și calitative. Din punct de vedere cantitativ, prevenirea producerii deșeurilor poate fi realizată prin optimizarea proceselor de producție care generează deșeuri sau prin reutilizarea materialelor și echipamentelor. Din punct de vedere calitativ prevenirea se poate realiza prin reducerea caracterului de

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

periculozitate a deșeurilor, în special prin minimizarea conținutului de substanțe periculoase și/sau toxice. Ambele perspective, atât cantitative, cât și calitative, conduc la costuri reduse de gestionare a deșeurilor pentru companii și pot chiar reduce cantitatea de resurse necesare producției.

Categoria	Măsura	Exemple	Reducerea intrărilor cu păstrarea ieșirilor	Creșterea ieșirilor cu păstrarea intrărilor	Minimizarea deșeurilor și pierderilor
Achiziții	Achiziții publice eficiente	Manipularea și depozitarea materialelor (pierderi reduse, reducerea spațiului folosit); Selectia materialelor (tip, furnizor, sursă); Schimbarea furnizorilor; Achiziții publice orientate pe eficiența utilizării resurselor (standarde de produs)	X Utilizează mai puține materiale.	X Se reduc costurile de achiziție a materialelor, componentelor și echipamentelor.	(x) Se poate reduce cantitatea de deșeurii generate dacă se utilizează mai puține materiale.
Producția	Prevenirea generării deșeurilor (tehnologie care eficientizează utilizarea resurselor)	Înlocuirea proceselor de producție cu alternative mai curate; Înlocuirea echipamentelor (de exemplu, tehnologia BAT); Reproiectare (de exemplu, eco-design)	X Utilizează mai puține materiale.	-	X Reduce cantitatea de deșeurii generate.
	Prevenirea generării deșeurilor (optimizare)	Producție competitivă (gândirea competitivă); Minimizarea deșeurilor (de exemplu, sortare); Îmbutățirea procesului de control; Optimizarea proceselor (ajustări și upgrade-uri); Mecanisme de plată pentru tratare și/sau eliminare care descurajează generarea deșeurilor (pay as you throw scheme)	X Utilizează mai puține materiale.	-	X Reduce deșeurile generate.
	Reutilizarea materialelor (intern)	Modele de servicii în circuit închis (de exemplu, utilizarea leasing-ului); Repararea produselor;	X Utilizează mai puține	-	X Reduce deșeurile generate.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

		Modele economice circulare ²⁸	materiale.		
Deșeuri	Evitarea depozitării (reciclare și valorificare)	Sortare și reciclare; Descurajarea eliminării deșeurilor prin depozitare (taxa la depozitare)			X Reduce costurile de management al deșeurilor.
	Schimbarea statutului deșeurilor (vânzarea ca subproduse)	Simbioza industrială		(X) Poate crește veniturile.	X Reduce costurile de management al deșeurilor.
Măsuri orizontale		Adaptarea comportamentului și conștientizare; Conduită și mesaje pozitive despre mediu; Cunoaștere și instruire; Monitorizarea eficienței; Folosirea resurselor financiare obținute din materiile prime secundare pentru eficientizarea gestionării deșeurilor; Limitarea daunelor produselor și controlul risipei.	Completează toate măsurile de mai sus.	Completează toate măsurile de mai sus.	Completează toate măsurile de mai sus.

Notă: X - această măsură conduce la atingerea scopului propus.

(X) - această măsură are potențialul de a conduce la scopul propus în funcție de aplicațiile specifice (sectorul de producție sau de afaceri).

Economia circulară este un termen generic folosit pentru a defini o economie care urmărește să refacă și în care fluxurile de materiale sunt de două tipuri, nutrienți biologici destinați a reintra în biosferă în condiții de siguranță și nutrienți tehnici de înaltă calitate concepuți pentru a circula fără a intra în biosferă (*Towards the Circular Economy: an economic and business rationale for an accelerated transition. Ellen MacArthur Foundation. 2012, p. 24*).

Evoluția societății românești din ultimii ani, creșterea nivelului de trai și dezvoltarea tehnologică se caracterizează prin accelerarea consumului și degradarea rapidă a resurselor naturale neregenerabile, concomitent cu mărirea ratei de generare a deșeurilor. Aflați în fața unei iminente crize de materii prime naturale, producătorii trebuie să identifice și să implementeze acele măsuri care pot conduce industria către o economie circulară. Valorificarea energetică a deșeurilor, compostarea, reciclarea metalelor, hârtiei, sticlei și a materialelor plastice, dar și a altor fluxuri de deșeuri

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

(inclusiv transformarea lor în materii prime secundare prin care pot fi substituite resursele naturale) trebuie încurajată cu prioritate în viitorul apropiat având în vedere și faptul că operațiile menționate contribuie în mod semnificativ la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (emisii GES).

Pentru exemplificare au fost selectate din literatura de specialitate următoarele date:

Măsuri de utilizare eficientă a resurselor	Emisii asociate de GES
Tratarea deșeurilor periculoase ²⁹	875 kg CO ₂ - eq. per tona de deșeu
Emisii de GES economisite ca urmare a utilizării metodelor alternative de depozitare a deșeurilor ³⁰	
Valorificarea cu recuperare de energie a deșeurilor organice	90 kg CO ₂ - eq. per tona de deșeu
Valorificarea cu recuperare de energie a hârtiei și cartonului	700 kg CO ₂ - eq. per tona de deșeu
Valorificarea cu recuperare de energie a plasticului	1.290 kg CO ₂ - eq. per tona de deșeu
Reciclarea hârtiei și cartonului	680 kg CO ₂ - eq. per tona de deșeu
Reciclarea sticlei	1.720 kg CO ₂ - eq. per tona de deșeu
Reciclarea metalului	4.110 kg CO ₂ - eq. per tona de deșeu
Compostarea biodeșeurilor	80 kg CO ₂ - eq. per tona de deșeu
Digestia anaerobă a biodeșeurilor	180 kg CO ₂ - eq. per tona de deșeu

Sursa: Ecoinvent Centre (2010) Ecoinvent data v2.2, Swiss Centre for Life Cycle Inventories, Dubendorf, 2007, retrieved from: www.ecoinvent.org.

ETC - SCP (2011) Projections of Municipal Waste Management and Greenhouse Gases.

Luând în considerare cele de mai sus România trebuie să adopte măsuri de dezvoltare a instalațiilor de tratare a deșeurilor, concomitent cu aplicarea unei politici de încurajare a colectării separate și a reciclării deșeurilor în interiorul țării cu respectarea principiului proximității. În același timp importul de deșeuri trebuie să fie orientat spre înlocuirea materiilor prime folosite în procesul de producție.

Este adevărat că la nivel european, cantitățile de deșeuri continuă să crească, în ciuda măsurilor propuse și implementate până în prezent, datorită printre altele și proiectării produselor care presupun o cantitate semnificativă de ambalaje de vânzare și transport, ceea ce indică faptul că nu se pune suficient accent pe reducerea cantităților de deșeuri generate.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Ținta Strategiei	Acțiuni/Măsurile propuse
- reducerea semnificativă a ratei de generare a deșeurilor	- încurajarea prevenirii și reutilizării
- reducerea cantităților de deșeuri care necesită o gestionare ulterioară; - utilizarea eficientă a resurselor; - îmbunătățirea "designului" produselor și utilizării materialelor în scopul creșterii eficienței folosirii resurselor.	- implementarea măsurilor de proiectare ecologică, proiectare care trebuie să considere impactul asupra mediului, inclusiv generarea deșeurilor datorată proceselor de fabricație și utilizare; - îmbunătățirea proiectării produselor pentru reducerea cantității de materiale utilizate în procesul de fabricare și a utilităților (energie, apă etc.) pe durata de viață a produsului; - optimizarea procesului de ambalare a produselor.
- dezvoltarea de strategii care să se axeze pe identificarea sectoarelor relevante și a modalităților de responsabilizare a producătorilor; - identificarea sectoarelor unde este necesară o intervenție și unde se poate implementa reducerea cantităților de deșeuri și identificarea de soluții specifice în funcție de costurile de mediu și beneficii.	- identificarea și concentrarea pe domenii care pot evolua cel mai rapid și din punctul de vedere al protecției mediului, nu numai al rezultatelor economice și încurajarea acestora; - creșterea numărului total de comercianți de produse alimentare și postconsum angajați în acțiuni de diminuare a generării de deșeuri.

3.3. Utilizarea rațională a resurselor naturale și adoptarea măsurilor de asigurare a unui mediu curat

Resursele naturale sunt esențiale pentru funcționarea economiei europene și mondiale, precum și pentru calitatea vieții noastre. Aceste resurse, printre care se numără materii prime precum combustibilii, mineralele și metalele, dar și produsele alimentare, solul, apa, aerul, biomasa și ecosistemele, sunt supuse unor presiuni din ce în ce mai mari. Dacă se mențin tendințele actuale, se preconizează că, până în 2050, populația mondială va crește cu 30 %, ajungând la aproximativ 9 miliarde de persoane, iar locuitorii din țările în curs de dezvoltare și din țările cu economii emergente vor aspira, în mod legitim, la nivelurile de bunăstare și de consum existente în țările dezvoltate.

După cum am văzut în ultimele decenii, utilizarea intensivă a resurselor mondiale exercită presiuni asupra planetei noastre și amenință securitatea aprovizionării. Menținerea modelelor noastre actuale de utilizare a resurselor este

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

exclusă. În contextul acestor schimbări, utilizarea mai eficientă a resurselor va fi esențială pentru asigurarea creșterii și a ocupării forței de muncă în Europa.

Această creștere a eficienței va crea oportunități economice importante, va duce la îmbunătățirea productivității și la reducerea costurilor și va stimula competitivitatea. Trebuie dezvoltate noi produse și servicii și trebuie identificate noi metode de reducere a resurselor utilizate, de reducere la minimum a cantității de deșuri produse, de îmbunătățire a gestionării stocurilor de resurse, de modificare a modelelor de consum, de optimizare a proceselor de producție, a metodelor de gestionare și de derulare a activităților comerciale, precum și de ameliorare a logisticii.

Va fi astfel stimulată inovarea tehnologică, va fi promovată ocuparea forței de muncă în sectorul tehnologiilor ecologice, aflat în expansiune rapidă, vor fi susținute schimburile comerciale ale UE, inclusiv prin deschiderea unor noi piețe de export, iar consumatorii vor beneficia de produse mai durabile.

O utilizare mai eficientă a resurselor ne va permite să îndeplinim multe dintre obiectivele UE și va fi esențială dacă dorim să înregistrăm progrese în lupta împotriva schimbărilor climatice și în îndeplinirea obiectivului nostru de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră din UE de la 80 la 95% până în 2050. Această utilizare mai eficientă a resurselor este necesară pentru protejarea resurselor ecologice prețioase și a serviciilor pe care le oferă, precum și pentru menținerea calității vieții generațiilor prezente și viitoare. Aceasta ne va permite să asigurăm soliditatea și viabilitatea sectorului agricol și a sectorului pescuitului, precum și reducerea insecurității alimentare din țările în curs de dezvoltare.

Prin reducerea dependenței Europei de combustibilii și de materiile prime care sunt din ce în ce mai puține, utilizarea mai eficientă a resurselor poate contribui, de asemenea, la îmbunătățirea securității aprovizionării cu materii prime și la creșterea rezistenței economiei UE în fața viitoarelor creșteri ale prețurilor energiei și ale mărfurilor la nivel mondial.

Stabilirea poziției pe care Europa ar urma să o ocupe în 2050 și un cadru de politică pe termen lung pot oferi întreprinderilor și investitorilor o imagine clară a căii pe care trebuie să o urmeze. Este important să ne concentrăm eforturile asupra măsurilor care trebuie adoptate în următorii zece ani pentru a aduce Europa pe calea cea bună și pentru a accelera tranziția.

Folosirea rațională a resurselor energetice presupune unele direcții de acțiune cum ar fi:

a) Valorificarea superioară a resurselor energetice este o necesitate impusă de

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

faptul că solicitările de resurse energetice primare cresc mult mai rapid decât posibilitățile de acoperire din cauza caracterului limitat al acestora și a folosirii lor într-o proporție tot mai mare în scopul prelucrării chimice. Pe de altă parte stadiul actual al tehnicii și al tehnologiilor asigură randamente scăzute, din conținutul de energie al tuturor purtătorilor de energie primară, numai 40% se regăsește sub formă de energie utilă, restul de 60% se pierde. Având în vedere faptul că ponderea formelor de energie intermediară (energie electrică, energie termică etc.) crește tot mai mult în consumul industrial, preocupările pentru valorificarea superioară a resurselor energetice se diversifică și odată cu acestea se realizează o reducere a consumurilor specifice.

b) Îmbunătățirea randamentelor energetice în procesele termice. Reducerea consumului specific de resurse energetice primare folosite pentru producerea energiei termice și în continuare, a energiei electrice presupune în primul rând Pășuri de creștere a randamentelor tuturor instalațiilor industriale. O altă cale de utilizare rațională a resurselor material-energetice prevede utilizarea surselor neconvenționale de energie.

În categoria surselor energetice neconvenționale sunt incluse următoarele:

a) surse regenerabile prin mecanisme naturale, cum sunt: energia solară și eoliană, energia geotermală, biogazul etc.;

b) surse regenerabile prin mecanisme proprii activităților industriale și economico-sociale, cum sunt: căldura conținută în gazele fierbinți sau apele reziduale industriale evacuate, resturi industriale transformabile prin ardere în energie termică.

În activitatea economică, utilizarea resurselor energetice se poate realiza în principal în două modalități

- prin o recuperare primară, adică prin refolosirea căldurii recuperate chiar în instalațiile care au generat-o (recirculare);

- prin o recuperare secundară, adică pentru producerea de apă caldă și agenți termici necesari unui consum energetic în exteriorul instalației.

Ponderea energiei neconvenționale în totalul consumului de energie este în prezent redusă, dar prezintă o tendință de creștere, deoarece aceste surse sunt regenerabile în mod natural și nepoluante.

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

3.4. Evoluția în dinamică a resurselor

Cuprinderea în calculul economic a tuturor categoriilor de resurse derivă din abordarea dinamică și nu statică a resurselor. În acest sens, resursele se pot clasifica astfel:

a) resurse intrate în circuitul economic;

b) resurse neintrate în circuitul economic, respectiv resurse naturale sau potențiale.

O asemenea viziune are în vedere protecția mediului înconjurător, respectiv a resurselor neintrate în circuitul economic.

Urmărirea produselor pe ciclul natură – natură presupune stabilirea tuturor etapelor ciclului de viață a produselor și evaluarea eforturilor și efectelor pe fiecare etapă și pe ansamblu. Într-o formă mai sintetică considerăm oportune următoarele etape: concepție, extracție, fabricație, utilizare, post-utilizare (reciclare, reutilizare și reîncorporare în mediu).

După părerea noastră, dezvoltarea durabilă (viabilă sau reproductibilă) include:

- reducerea degradării mediului;
- conservarea resurselor;
- reutilizarea și reciclarea resurselor.

În contextul dezvoltării durabile, unitatea de măsură a eficienței activităților economice este necesar să includă impactul asupra resurselor mediului sau bunurilor ecologice.

După unele estimări, dacă omenirea nu adoptă măsuri hotărâtoare în domeniul combaterii poluării, în următorii zece, cincisprezece ani se va ajunge la situația ca toate fondurile pentru investiții să fie destinate măsurilor antipoluare. Este o problemă de supraviețuire a speciei umane.

Strategiile privind dezvoltarea durabilă pornesc de la înțelegerea faptului că economia unei țări, ca și a tuturor țărilor, înseamnă mai mult decât suma părților componente, că modificările produse într-un subsistem sau altul antrenează schimbări de ansamblu profunde, în virtutea interdependențelor dinamice existente între componentele acesteia.

În această viziune, factorii care interferează în procesul dezvoltării sunt: populația, resursele naturale, mediul natural, producția agricolă, producția industrială, poluarea. Strategia dezvoltării durabile își propune să găsească criteriile cele mai adecvate de optimizare a raportului nevoi-resurse, obiective de atins – mijloace

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

necesare, pe baza compatibilității lor reciproce, în timp și spațiu. Este vorba de a concepe și realiza un asemenea mediu economic, care, prin intrările și ieșirile sale, să se afle într-o compatibilitate directă, dinamică, cu mediul natural, dar și cu nevoile și cu interesele prezente și viitoare ale generațiilor care coexistă și se succed la dezvoltare.

Deci putem spune că dezvoltarea durabilă este definită de o dimensiune naturală (în sensul că există numai atâta vreme cât mediul creat de om este compatibil cu mediul natural); de o dimensiune social-umană (în sensul că toate ieșirile din mediul creat de om trebuie să răspundă direct nevoilor și intereselor prezente și viitoare ale generațiilor care coexistă și se succed); de dimensiunea națională-statală, regională și mondială (în sensul compatibilității criteriilor de optimizare, atât pe plan național, cât și la nivel regional sau global, mondial).

3.5. Utilizarea eficientă a resurselor. Strategia Europa 2020

3.5.1. De ce este importantă eficiența din punctul de vedere al utilizării resurselor?

Resursele naturale sunt esențiale pentru funcționarea economiei europene și mondiale, precum și pentru calitatea vieții noastre. Aceste resurse, printre care se numără materii prime precum combustibilii, mineralele și metalele, dar și produsele alimentare, solul, apa, aerul, biomasa și ecosistemele, sunt supuse unor presiuni din ce în ce mai mari. Dacă se mențin tendințele actuale, se preconizează că, până în 2050, populația mondială va crește cu 30 %, ajungând la aproximativ 9 miliarde de persoane, iar locuitorii din țările în curs de dezvoltare și din țările cu economii emergente vor aspira, în mod legitim, la nivelurile de bunăstare și de consum existente în țările dezvoltate. După cum am văzut în ultimele decenii, utilizarea intensivă a resurselor mondiale exercită presiuni asupra planetei noastre și amenință securitatea aprovizionării. Menținerea modelelor noastre actuale de utilizare a resurselor este exclusă.

În contextul acestor schimbări, utilizarea mai eficientă a resurselor va fi esențială pentru asigurarea creșterii și a ocupării forței de muncă în Europa. Această creștere a eficienței va crea oportunități economice importante, va duce la îmbunătățirea productivității și la reducerea costurilor și va stimula competitivitatea. Trebuie dezvoltate noi produse și servicii și trebuie identificate noi metode de reducere

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

a resurselor utilizate, de reducere la minimum a cantității de deșeurii produse, de îmbunătățire a gestionării stocurilor de resurse, de modificare a modelelor de consum, de optimizare a proceselor de producție, a metodelor de gestionare și de derulare a activităților comerciale, precum și de ameliorare a logisticii. Va fi astfel stimulată inovarea tehnologică, va fi promovată ocuparea forței de muncă în sectorul tehnologiilor ecologice, aflat în expansiune rapidă, vor fi susținute schimburile comerciale ale UE, inclusiv prin deschiderea unor noi piețe de export, iar consumatorii vor beneficia de produse mai durabile.

O utilizare mai eficientă a resurselor ne va permite să îndeplinim multe dintre obiectivele UE și va fi esențială dacă dorim să înregistrăm progrese în lupta împotriva schimbărilor climatice și în îndeplinirea obiectivului nostru de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră din UE de la 80 la 95 % până în 2050. Această utilizare mai eficientă a resurselor este necesară pentru protejarea resurselor ecologice prețioase și a serviciilor pe care le oferă, precum și pentru menținerea calității vieții generațiilor prezente și viitoare. Aceasta ne va permite să asigurăm soliditatea și viabilitatea sectorului agricol și a sectorului pescuitului, precum și reducerea insecurității alimentare din țările în curs de dezvoltare. Prin reducerea dependenței Europei de combustibili și de materiile prime care sunt din ce în ce mai puține, utilizarea mai eficientă a resurselor poate contribui, de asemenea, la îmbunătățirea securității aprovizionării cu materii prime și la creșterea rezistenței economiei UE în fața viitoarelor creșteri ale prețurilor energiei și ale mărfurilor la nivel mondial.

Stabilirea poziției pe care Europa ar urma să o ocupe în 2050 și un cadru de politică pe termen lung pot oferi întreprinderilor și investitorilor o imagine clară a căii pe care trebuie să o urmeze. Este important să ne concentrăm eforturile asupra măsurilor care trebuie adoptate în următorii zece ani pentru a aduce Europa pe calea cea bună și pentru a accelera tranziția.

3.5.2. Strategia Europa 2020 și inițiativa emblematică „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”

Pentru a beneficia de avantajele pe care le oferă o economie eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și cu emisii reduse de dioxid de carbon, trebuie să îndeplinim trei condiții:

– *în primul rând*, trebuie să întreprindem măsuri coordonate în numeroase domenii de politică, iar aceste măsuri trebuie să beneficieze de vizibilitate și de sprijin politic;

“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_5”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

– în al doilea rând, trebuie să acționăm urgent, având în vedere că investițiile se derulează pe perioade lungi. Dacă unele acțiuni vor avea un impact pozitiv asupra creșterii și asupra creării de locuri de muncă, ce va putea fi constatat pe termen scurt, altele necesită investiții inițiale ale căror rezultate se observă în timp, însă se vor dovedi cu adevărat benefice pentru economia UE în deceniile următoare;

– în al treilea rând, trebuie să le oferim consumatorilor posibilitatea de a adopta un consum eficient din punctul de vedere al resurselor, să favorizăm inovarea continuă și să garantăm că nu se pierd creșterile de eficiență.

Inițiativa „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor” este una dintre cele șapte inițiative emblematice ale Strategiei Europa 2020, care vizează obținerea unei creșteri inteligente, durabile și favorabile incluziunii¹⁹. În prezent, aceasta este principala strategie, susținută de Parlamentul European și de Consiliul European²⁰, pe care se bazează Europa pentru a genera creștere și locuri de muncă.

Statele membre și instituțiile UE cooperează în vederea coordonării acțiunilor menite să realizeze reformele structurale necesare.

Această inițiativă emblematică vizează crearea unui cadru de politici menit să sprijine tranziția către o economie eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și cu emisii reduse de dioxid de carbon, care să ne ajute:

– să stimulăm performanțele economice, utilizând, în același timp, mai puține resurse;

– să identificăm și să creăm noi posibilități de creștere economică și de stimulare a inovării și să consolidăm competitivitatea UE;

– să asigurăm securitatea aprovizionării cu resurse esențiale;

– să combatem schimbările climatice și să limităm impactul utilizării resurselor asupra mediului.

Pentru a avea o Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, trebuie să realizăm progrese tehnologice, să aducem modificări semnificative sistemelor energetice, industriale, agricole și de transport și să ne schimbăm obiceiurile de producție și de consum. Pentru a oferi întreprinderilor securitatea juridică de care au nevoie în prezent pentru a face investiții și pentru a se asigura faptul că generațiile viitoare vor beneficia de pe urma unor investiții inteligente, trebuie să

¹⁹ COM (2010) 2020 „Europa 2020 - O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii”

²⁰ Concluziile Consiliului European din 17 iunie 2010, Document EUCO 13/10.

http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/council_conclusion_17_june_en.pdf

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Întreprindem imediat acțiuni, în baza unui cadru de reglementare care să ofere stabilitate pe termen lung. Utilizarea mai eficientă a resurselor va permite, de asemenea, menținerea sub control a costurilor prin reducerea consumului de materii prime și de energie, stimulând astfel competitivitatea.

UE a arătat deja că resursele pot fi utilizate în mod mai eficient. Reciclarea a început să devină o practică obișnuită pentru întreprinderile și gospodăriile din UE. Din 1990, am redus emisiile de gaze cu efect de seră cu peste 10 %, în condițiile în care economiile noastre au înregistrat o creștere de aproximativ 40 %. Ne reducem dependența de combustibilii fosili prin creșterea eficienței energetice și prin dezvoltarea unor soluții alternative. Cu toate acestea, este necesar ca acum să accelerăm ritmul progreselor, să ne extindem eforturile și în alte domenii și să beneficiem de avantajele pe care o strategie adecvată le poate aduce în ceea ce privește competitivitatea, crearea de locuri de muncă și prosperitatea.

Această inițiativă emblematică va contribui la construirea unei abordări strategice globale, care va garanta că acțiunile concrete deja decise pentru 2020 vor contribui la îndeplinirea obiectivelor pe termen mai lung fixate pentru 2050 și că se vor lua și alte măsuri adecvate pentru a ne îndeplini obiectivele. Acest lucru ne va permite să optimizăm sinergiile inerente unei astfel de strategii globale, precum și să identificăm și să gestionăm soluțiile de compromis rezultate, pentru a elabora politicile în cunoștință de cauză. Pentru aceasta trebuie făcută o analiză coerentă privind motivele care împiedică utilizarea eficientă a anumitor resurse. După efectuarea acestei analize, va fi posibilă prezentarea unor argumente în favoarea includerii eficienței resurselor într-o gamă largă de politici și dezvoltarea unei pachet de instrumente care să permită factorilor de decizie să favorizeze și să monitorizeze progresele. Acest lucru va contribui la obținerea unui sprijin și a unui angajament mai clare din partea autorităților naționale, regionale și locale, a diferitelor părți interesate și a cetățenilor.

3.5.3. Utilizarea eficientă a resurselor - un motiv tot mai important de îngrijorare la nivel mondial

Având în vedere dimensiunea mondială a principalelor probleme legate de mediu, cum ar fi schimbările climatice, biodiversitatea, utilizarea solurilor, despădurirea, efectele externe ale modului de consum și de producție, competitivitatea, securitatea aprovizionării și a accesului, UE trebuie să abordeze problema utilizării eficiente a resurselor la nivel internațional și trebuie să colaboreze

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

strâns cu principalii săi parteneri, inclusiv cu țările candidate și cu țările învecinate. Iată câteva motive întemeiate în acest sens.

În primul rând, se observă, la nivel internațional, o creștere a gradului de sensibilizare a opiniei publice în ceea ce privește importanța strategică a evitării riscurilor legate de aprovizionarea cu anumite resurse, cum ar fi pământurile rare, zonele de pescuit, solul, energia și apa. Evoluțiile tehnologice, cum ar fi utilizarea litiului pentru fabricarea bateriilor pentru autovehiculele electrice, necesită, de multe ori, materii prime esențiale care provin din diverse colțuri ale lumii.

În al doilea rând, o acțiune concertată, la nivel mondial, poate contribui la atenuarea creșterii cererii mondiale. Utilizarea eficientă a resurselor ar trebui, așadar, să ocupe un loc central în relațiile noastre externe, în special în relațiile cu marii consumatori de resurse, cum ar fi țările emergente. De exemplu, una dintre cele mai importante consecințe ale faptului că în țările emergente consumul de energie este în creștere e faptul că aceste țări vor avea un cuvânt tot mai important de spus în ceea ce privește modul de utilizare a energiei la nivel mondial. Acest lucru este valabil și pentru alte mărfuri esențiale. Această situație influențează atât modelele de aprovizionare existente la nivel mondial, cât și interesele fabricantilor europeni și ale investitorilor și consumatorilor din țările emergente.

În al treilea rând, cooperarea internațională poate duce la schimburi de competențe, tehnologie și bune practici. Partenerii noștri fac eforturi importante pentru o utilizare mai eficientă a resurselor lor. Iată câteva exemple în acest sens: conceptul japonez „3R” – „reduce, reutilizează, reciclează”, noul proiect de plan pe 5 ani și investițiile masive în „tehnologii nepoluante”, în China, și „creșterea verde”, pe care o promovează cu succes Coreea de Sud. UE trebuie să își intensifice în continuare activitatea în aceste domenii pentru a-și consolida poziția concurențială și pentru a beneficia de oportunitățile create de această poziție. Există multiple posibilități de cooperare internațională în acest domeniu. De exemplu, Comisia Europeană consolidează cooperarea cu China în ceea ce privește utilizarea eficientă a resurselor în domenii precum rețelele de electricitate, producția de energie electrică și sectorul construcțiilor, pe baza dialogurilor la nivel ministerial, a unor programe de cercetare concrete și a unei cooperări la nivel de experți.

În cadrul relațiilor sale comerciale externe, UE ar trebui să facă în continuare eforturi pentru a garanta condiții egale pentru toate ramurile industriale, pentru a îmbunătăți condițiile de aprovizionare durabilă cu materii prime și pentru a promova liberalizarea comerțului cu bunuri și servicii de mediu, astfel încât să asigure

**„MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

competitivitatea industriei la nivel internațional. Creșterea gradului de utilizare a tehnologiilor verzi ar oferi avantaje în ceea ce privește mediul și ar îmbunătăți eficiența proceselor de producție, favorizând astfel utilizarea, cât mai rațională, la nivel mondial, a resurselor naturale limitate.

UE este foarte interesată de consolidarea cooperării cu partenerii internaționali în ceea ce privește utilizarea eficientă a resurselor. Acest lucru ar contribui la îndeplinirea obiectivului UE privind dezvoltarea durabilă și aplicarea unor strategii de combatere a sărăciei cu impact foarte mare în țările în curs de dezvoltare care depind de resurse. Aceasta ar contribui și la reducerea cererii de resurse mondiale, care este în creștere rapidă, prin încurajarea folosirii unor metode mai nepoluante de producție și transport a energiei. Cu ocazia conferinței internaționale privind dezvoltarea durabilă (Rio+20), care va avea loc în 2012 și va avea ca teme principale „economia verde” și guvernanta în materie de mediu, UE va avea ocazia de a aborda chestiunea utilizării eficiente a resurselor cu partenerii săi internaționali.

3.5.4. Componente necesare pentru îndeplinirea obiectivelor inițiativei emblematice „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”

Unul dintre principalele obiective ale acestei inițiative emblematice este consolidarea siguranței necesare investițiilor și inovărilor prin crearea unui acord privind viziunea pe termen lung, garantând, totodată, că toate politicile relevante integrează, într-un mod echilibrat, chestiunea utilizării eficiente a resurselor. Inițiativa prevede un cadru de acțiune pe termen lung în numeroase domenii de politică, care va veni în sprijinul agendelor de politică în domenii precum schimbările climatice, energia, transporturile, industria, materiile prime, agricultura, pescuitul, biodiversitatea și dezvoltarea regională. Aceste componente diferite vor trebui bine coordonate.

Principalele componente ale cadrului pe termen lung se vor prezenta sub forma unei serii de foi de parcurs coordonate, menite:

- ❖ să prezinte măsurile pe care trebuie să le întreprindă UE pentru ca, în 2050, să aibă o economie cu emisii reduse de dioxid de carbon, reducând emisiile de gaze cu efect de seră cu 80-95 % în cadrul eforturilor de combatere a schimbărilor climatice întreprinse la nivel mondial, ameliorând, în același timp, securitatea energetică și promovând creșterea durabilă și crearea de locuri de muncă;
- ❖ să analizeze modul în care UE poate crea, până în 2050, un sistem

„MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

energetic cu emisii reduse de dioxid de carbon, eficient din punctul de vedere al utilizării resurselor, sigur și competitiv. Acest lucru ar trebui să le ofere investitorilor, cercetătorilor, factorilor de decizie și entităților de reglementare siguranța de care au nevoie;

- ❖ să prezinte un sistem de transport cu emisii reduse de dioxid de carbon, eficient din punctul de vedere al utilizării resurselor, sigur și competitiv, care să fie implementat până în 2050 și care să elimine toate obstacolele existente pe piața internă a transporturilor, să favorizeze tehnologiile nepoluante și să asigure modernizarea rețelelor de transport;
- ❖ să definească obiective pe termen mediu și lung, precum și mijloace care să permită îndeplinirea acestora, principalul scop fiind decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor și de impactul acesteia asupra mediului. Măsurile pe termen mediu ar trebui să corespundă acestui cadru pe termen lung. Au fost identificate o serie de astfel de măsuri, printre care se numără: un plan european privind utilizarea eficientă a energiei pentru 2020, care va identifica măsurile menite să asigure economii de energie de 20 % în toate sectoarele și care va fi urmat de o legislație care să garanteze eficacitatea energetică și economiile de energie;
- ❖ propuneri de reformare a politicii agricole comune, a politicii comune în domeniul pescuitului, a politicii de coeziune, a infrastructurii energetice și a rețelelor transeuropene de transport în cadrul următorului buget al UE, pentru a alinia aceste domenii la cerințele unei economii eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor și cu emisii reduse de dioxid de carbon;
- ❖ nouă strategie UE privind biodiversitatea, pentru 2020, care să pună capăt pierderii diversității și să asigure restaurarea biodiversității și a serviciilor ecosistemice, având în vedere presiunile exercitate asupra ecosistemelor;
- ❖ măsuri care să abordeze provocările existente în ceea ce privește piețele de mărfuri și materiile prime și care, printre altele, să evalueze periodic situația materiilor prime esențiale și să definească o politică comercială menită să asigure aprovizionarea durabilă cu materii prime de pe piețele mondiale. Aceste măsuri vor permite asigurarea coerenței între politica UE privind materiile prime și politica externă a UE, inclusiv promovarea

***MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S*, POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

bunei guvernante, transparența activităților și crearea de valoare adăugată locală în țările în curs de dezvoltare. Acest lucru va promova extracția, reciclarea, cercetarea, inovarea și soluțiile alternative în cadrul UE;

- ❖ strategie menită să transforme Europa într-o „economie circulară”, bazată pe o cultură a reciclării, care să ducă la reducerea cantității de deșeuri produse și care să folosească deșeurile drept resursă;
- ❖ adoptarea rapidă a unor măsuri privind adaptarea la schimbările climatice pentru a minimiza pericolele care planează asupra ecosistemelor și a sănătății umane, pentru a susține dezvoltarea economică și pentru a ne adapta infrastructurile, astfel încât să putem rezista modificărilor inevitabile ale climei;
- ❖ politică în domeniul apei care să acorde prioritate măsurilor de economisire a apei și unei utilizări mai eficiente a acesteia, pentru a garanta că apa este disponibilă în cantitate suficientă, este de bună calitate, este utilizată în mod durabil și necesită resurse minime și, în final, are o calitate acceptabilă atunci când se întoarce în natură.

Descrierea inițiativei emblematică „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor” din comunicarea Comisiei privind Strategia Europa 20205 oferă mai multe informații privind acțiunile care trebuie întreprinse la nivelul UE și la nivelul statelor membre. Următoarea casetă conține exemple specifice privind măsurile UE aflate în desfășurare. Pe site-ul internet al Comisiei⁶ puteți găsi mai multe exemple de măsuri întreprinse de statele membre și de partenerii internaționali, precum și o serie de acțiuni întreprinse de întreprinderi din diverse sectoare care vizează o utilizare mai eficientă a resurselor.

De multe ori, din cauza faptului că nu sunt disponibile informațiile referitoare la adevăratele costuri de consum pe care le suportă societatea, resursele sunt folosite ineficient, întreprinderile și persoanele fizice fiind în imposibilitatea de a-și adapta comportamentul în mod corespunzător.

Măsurile de politică menite să ducă la o utilizare mai eficientă a resurselor și la o mai mare competitivitate economică, în general, trebuie să pună mai mult accentul pe fixarea prețurilor la un nivel corect și pe creșterea transparenței pentru consumatori, de exemplu în domeniile transporturilor, energiei și consumului de apă, astfel încât prețurile să reflecte costurile totale ale utilizării resurselor de către societate (de exemplu, în ceea ce privește mediul și sănătatea) și să nu genereze măsuri de

**“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_5”, POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

stimulare cu efecte negative. În acest context, tehnologiile informației și comunicațiilor pot juca un rol decisiv, de exemplu prin sistemele inteligente de măsurare a consumului de energie.

În plus, la nivelul Uniunii Europene, vor trebui acordate ajutoare publice coordonate pentru cercetare și dezvoltare, precum și pentru inovare, pentru a genera o creștere a disponibilității și a performanței tehnologiilor necesare. Ca în cazul tuturor tehnologiilor, trebuie analizată, în prealabil, gestionarea corectă a eventualelor efecte negative.

Pentru a utiliza mai eficient resursele și pentru a stimula, în același timp, competitivitatea industriilor la nivelul UE, sunt necesare politici bine echilibrate, care să vizeze atât cererea (de exemplu, prin achiziții publice ecologice și o mai bună informare a consumatorilor), cât și oferta. În plus, utilizarea eficientă a resurselor va fi, de multe ori, unul dintre elementele esențiale ale strategiilor sectoriale, însă nu și singurul. Pentru fiecare domeniu și fiecare instrument de politică, trebuie efectuată o analiză corespunzătoare, bazată pe procese de evaluare și de analiză a impactului.

Costurile și avantajele pe care le presupune fiecare acțiune trebuie analizate în profunzime pentru a stabili, pentru fiecare caz în parte, care sunt cele mai potrivite politici.

3.6. Eficiență și creștere economică

Utilizarea mai eficientă a resurselor și controlul poluării pot fi factori majori de creștere economică, așa cum o arată industria ecologică europeană. În ultimii ani, sectorul a crescut cu aproximativ 8% pe an, iar cifra sa de afaceri anuală – 319 miliarde de euro – reprezintă aproximativ 2,5% din PIB-ul Europei.

O mare parte din creșterea recentă s-a concentrat în domeniul gestionării resurselor. Aceasta se datorează unor tehnologii noi precum energia solară și energia eoliană. Piața serviciilor de protecție a mediului este pentru firmele europene o oportunitate la nivel mondial: piața globală a industriilor ecologice, care are în prezent o valoare de aproximativ 1 000 de miliarde de euro pe an, este de așteptat să se tripleze până în 2030. UE deține cam o treime din piața mondială și este un exportator net, mulți producători europeni beneficiind de „avantajul primului venit”. Printre piețele de export importante se numără China și alte țări în curs de dezvoltare care urmăresc o dezvoltare sănătoasă din punct de vedere ecologic. Piața mondială crește cu aproximativ 5% pe an.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

3.7. Utilizarea eficientă a resurselor și economia circulară în viziunea Uniunii Europene

Modelele anterioare și cele actuale de utilizare a resurselor au condus la niveluri ridicate de poluare, la degradarea mediului și la epuizarea resurselor naturale. Politica UE în materie de deșeurii are o lungă istorie și s-a concentrat în mod tradițional pe gestionarea deșeurilor într-un mod mai sustenabil din punctul de vedere al mediului. Foaia de parcurs către o Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și pachetul privind economia circulară ar trebui să schimbe această tendință, transformând economia UE într-o economie sustenabilă până în 2050. Cele patru noi directive referitoare la deșeurii din recentul pachet privind economia circulară introduc noi obiective de gestionare a deșeurilor în ceea ce privește prevenirea, reutilizarea, reciclarea și depozitarea. În cadrul Pactului verde european, noul plan de acțiune pentru economia circulară prevede o agendă orientată spre viitor pentru o UE mai curată și mai competitivă și pentru a contribui pe deplin la neutralitatea climatică.

Toate produsele au o bază naturală. **Economia UE depinde într-o mare măsură de resursele naturale.** Dacă se mențin modelele actuale, degradarea și epuizarea resurselor naturale vor continua, la fel și generarea de deșeurii. Consumul actual de resurse este de o asemenea amploare, încât pune în pericol șansele generațiilor viitoare – și ale țărilor în curs de dezvoltare – de a avea acces la partea care li se cuvine din resursele limitate. Utilizarea rațională a resurselor naturale a fost una dintre primele preocupări legate de mediu aflate la baza primelor tratate europene. Foaia de parcurs către o Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor ([COM \(2011\)0571](#)) este una dintre inițiativele-cheie din cel de al șaptelea program de acțiune pentru mediu (PAM). Unul dintre obiectivele principale îl constituie deblocarea potențialului economic al UE pentru o productivitate mai bună cu resurse mai puține, în direcția unei economii circulare. În plus, recentul pachet privind economia circulară cuprinde măsuri care vor contribui la stimularea tranziției UE către o economie circulară prin creșterea nivelului de reciclare și reutilizare, impulsivând, de asemenea, competitivitatea la nivel global, promovând o creștere economică sustenabilă și creând noi locuri de muncă.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

3.7.1. Utilizarea eficientă a resurselor

Foaia de parcurs către o Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor face parte din inițiativa emblematică privind utilizarea eficientă a resurselor din cadrul Strategiei Europa 2020. Foaia de parcurs încurajează trecerea la un model de dezvoltare sustenabilă, printr-o economie eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor și cu emisii reduse de dioxid de carbon. Foaia de parcurs ține seama de progresele înregistrate în cadrul Strategiei tematice privind utilizarea sustenabilă a resurselor naturale din 2005 (*COM (2005) 0670*) și al Strategiei de dezvoltare durabilă a UE și stabilește un cadru pentru planificarea și implementarea unor noi acțiuni. De asemenea, definește modificările structurale și tehnologice necesare până în 2050, inclusiv obiectivele intermediare care trebuie atinse până în 2020. Propune modalități de a crește productivitatea resurselor și de a decupla creșterea economică de utilizarea resurselor și de impactul său asupra mediului.

3.7.2. Gestionarea și prevenirea generării deșeurilor

Directiva-cadru privind deșeurile (*2008/98/CE*) a venit în continuarea strategiei tematice privind prevenirea și reciclarea deșeurilor (*COM(2005)0666*), abrogând Directiva-cadru anterioară privind deșeurile (*75/442/CEE codificată în 2006/12/CE*), Directiva privind deșeurile periculoase (*91/689/CEE*) și Directiva privind eliminarea uleiurilor uzate (*75/439/CEE*). Directiva urmărește să reformeze și să simplifice politica UE prin introducerea unui nou cadru și prin stabilirea unor noi obiective, axându-se pe prevenire.

Regulamentul (CE) nr. 1013/2006 privind transferurile de deșeuri a stabilit norme pentru transferurile de deșeuri, atât în interiorul UE, cât și între țări din UE și țări terțe, având obiectivul specific de a îmbunătăți protecția mediului. Acoperea practic transferul tuturor tipurilor de deșeuri (cu excepția materialelor radioactive) pe cale rutieră, feroviară, maritimă sau aeriană. Erau interzise mai ales exporturile de deșeuri periculoase în țările din afara Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) și exporturile de deșeuri spre eliminare în afara UE/țărilor din Asociația Europeană a Liberului Schimb. Totuși, transferurile ilegale de deșeuri continuă să fie o problemă gravă. De aceea, noul Regulament (UE) nr. 660/2014 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1013/2006 urmărește să asigure o punere în aplicare mai uniformă a Directivei privind transferurile de deșeuri. Regulamentul (UE) nr. 660/2014a consolidat cerințele legate de inspecții din legislația existentă și a introdus prevederi mai stricte privind inspecțiile și planificarea la nivel național.

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

3.7.3. Legislația specifică producției și fluxului de deșuri

Scopul Directivei 2000/53/CE era de a reduce deșeurile provenite de la vehiculele scoase din uz și de la componentele lor, de exemplu prin creșterea ratei de reutilizare și valorificare la 95 % până în 2015 și a ratei de reutilizare și reciclare la cel puțin 85 %. Directiva încuraja, de asemenea, producătorii și importatorii să limiteze folosirea substanțelor periculoase și să dezvolte integrarea materialelor reciclate. Un raport privind implementarea (COM (2009)0635) arăta că asigurarea respectării Directivei privind vehiculele scoase din uz a fost problematică în multe state membre din cauza diferențelor dintre numărul de mașini radiate și numărul vehiculelor scoase din uz înregistrate, precum și din cauza exporturilor ilegale către țările în curs de dezvoltare.

Regulamentul (UE) nr. 1257/2013 privind reciclarea navelor a intrat în vigoare la 30 decembrie 2013. Obiectivul său principal era de a preveni, a reduce și a elimina accidentele, rănirea și alte efecte negative asupra sănătății umane și asupra mediului ce rezultă din reciclarea și tratarea navelor din UE, mai ales pentru garanta că deșeurile periculoase ce rezultă din reciclarea navelor sunt supuse unei gestionări raționale din punct de vedere ecologic. Regulamentul prevedea o serie de cerințe pentru navele din UE, pentru proprietarii de nave din UE, pentru centrele de reciclare ce intenționează să recicleze nave din UE și pentru autoritățile sau administrațiile competente. Directiva 2002/96/CE, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2008/34/CE, viza protejarea solului, a apei și a aerului, prin îmbunătățirea și reducerea eliminării deșeurilor de echipamente electrice și electronice (DEEE). Directiva 2002/95/CE privind restricțiile de utilizare a anumitor substanțe periculoase în echipamentele electrice și electronice, adoptată în paralel cu Directiva DEEE, viza protejarea mediului înconjurător și a sănătății umane prin restricționarea utilizării plumbului, mercurului, cadmiului, cromului și agenților de ignifugare bromurați în astfel de echipamente. Punerea în aplicare în statele membre a Directivei DEEE și a celei privind restricțiile de utilizare a anumitor substanțe periculoase în echipamentele electrice și electronice s-a dovedit a fi dificilă, doar o treime din toate deșeurile electrice și electronice fiind colectate și tratate corect. Prin urmare, în urma unui proces legislativ de durată, în 2012 au fost adoptate Directivele reformate DEEE (2012/19/UE) și privind restricțiile de utilizare a anumitor substanțe periculoase în echipamentele electrice și electronice (2012/18/UE). Cele două directive impuneau statelor membre să crească cantitatea de deșuri electronice

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

colectate și să le permită consumatorilor să returneze echipamentele la orice magazin care vinde produse electronice, fără a fi obligați să cumpere produse noi.

Directiva 2006/66/CE privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori urmărește îmbunătățirea gestionării deșeurilor și a performanței de mediu a unor astfel de produse prin stabilirea unor norme referitoare la colectarea, reciclarea, tratarea și eliminarea lor. Directiva stabilește și valori-limită pentru anumite substanțe periculoase (în special mercur și cadmiu) care intră în componența bateriilor și a acumulatorilor. Directiva 2013/56/CE de modificare a eliminat derogarea pentru bateriile de tip pastilă cu conținut de mercur de maxim 2 % din greutate.

În conformitate cu Directiva 96/29/Euratom a Consiliului privind deșeurile și substanțele radioactive, fiecare stat membru trebuia să prevadă obligativitatea raportării activităților care implică un pericol ce decurge din radiații ionizante. Transferurile de deșeuri radioactive sunt reglementate de Regulamentul (Euratom) nr. 1493/93 al Consiliului și de Directiva 2006/117/Euratom a Consiliului.

Directiva 94/62/CE viza toate ambalajele introduse pe piața UE și toate deșeurile de ambalaje, utilizate sau provenite din industrie, comerț, birouri, magazine, servicii, gospodării sau din orice alt domeniu. Directiva 2004/12/CE de modificare stabilea criteriile și oferea clarificări privind definiția noțiunii de „ambalaj”. În plus, Directiva (UE) 2015/720 din 29 aprilie 2015 a modificat Directiva 94/62/CE în ceea ce privește reducerea consumului de pungă de transport din plastic subțire, care deseori nu intră în fluxurile de gestionare a deșeurilor și se acumulează în mediu, în special sub formă de deșeuri marine. Directiva își propune să reducă drastic consumul de pungă de plastic subțire, concentrându-se pe toate pungile de transport din plastic cu o grosime mai mică de 50 de microni.

Directiva privind gestionarea deșeurilor din industriile extractive (Directiva privind deșeurile miniere 2006/21/CE) urmărește să răspundă importanțelor riscuri de mediu și de sănătate asociate cu volumul și potențialul de poluare al deșeurilor provenite din activitățile extractive actuale sau din trecut.

3.7.4. Tratarea și eliminarea deșeurilor

Punerea progresivă în aplicare a Directivei privind tratarea apelor urbane reziduale (91/271/CEE) în toate statele membre a condus la o creștere a cantităților de nămoluri de epurare care trebuie evacuate.

Directiva 1999/31/CE privind depozitele de deșeuri urmărește să prevină sau să

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

reducă efectele negative pe care le are depozitarea deșeurilor asupra mediului, în special asupra apelor de suprafață, apelor subterane, solului și aerului, precum și asupra sănătății umane. Punerea în aplicare a rămas nesatisfăcătoare, deoarece nu toate dispozițiile au fost transpuse în toate statele membre și există în continuare un număr mare de depozite de deșeuri ilegale.

Directiva 2000/76/CE privind incinerarea deșeurilor viza prevenirea sau reducerea cât mai mult posibil a poluării aerului, apei și solului cauzate de incinerarea sau co-incinerarea deșeurilor. Din noiembrie 2010, această directivă a fost abrogată și înlocuită cu Directiva 2010/75/UE privind emisiile industriale și Directivele conexe.

3.7.5. Pachetul privind economia circulară 2018

În decembrie 2015, Comisia a prezentat un plan de acțiune privind economia circulară și patru propuneri legislative de modificare a următoarelor acte juridice:

- a) Directiva-cadru privind deșeurile,
- b) Directiva privind depozitele de deșeuri,
- c) Directiva privind ambalajele și deșeurile de ambalaje și (d) directivele privind vehiculele scoase din uz, bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori și DEEE.

Unele dintre aceste propuneri au fost determinate de obligațiile legale de revizuire a obiectivelor privind gestionarea deșeurilor. Directiva-cadru privind deșeurile prevedea obligația Comisiei de a lua următoarele măsuri până la sfârșitul anului 2014: revizuirea obiectivelor pentru 2020 privind reutilizarea și reciclarea deșeurilor menajere și privind deșeurile din construcții și demolări, stabilirea de obiective de prevenire a producerii deșeurilor pentru 2020 și evaluarea unei serii de măsuri, inclusiv a unor scheme de răspundere extinsă a producătorilor.

Directiva privind depozitele de deșeuri prevedea obligația Comisiei de a revizui obiectivele stabilite în aceasta până în iulie 2014, iar Directiva privind ambalajele până la sfârșitul anului 2012.

Adoptate în mai 2018 în urma negocierilor interinstituționale dintre Parlament și Consiliu, cele patru directive [(UE) 2018/849, (UE) 2018/850, (UE) 2018/851 și (UE) 2018/852] includ următoarele elemente principale:

- ❖ un obiectiv comun la nivelul UE de reciclare a 65 % din deșeurile municipale până în 2035 (55 % până în 2025 și 60 % până în 2030);
- ❖ un obiectiv comun la nivelul UE de reciclare a 70 % din deșeurile de ambalaje

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

până în 2030;

- ❖ un obiectiv obligatoriu de reducere a depozitării deșeurilor până la maximum 10 % din deșeurile municipale până în 2035;
- ❖ o interdicție de depozitare a deșeurilor colectate separat, prin care se impune colectarea separată a deșeurilor biologice până în 2023 și a textilelor și a deșeurilor periculoase din gospodăria până în 2025;
- ❖ promovarea unor instrumente economice de descurajare a depozitării deșeurilor;
- ❖ definiții simplificate și îmbunătățite și metode armonizate de calculare a ratelor de reciclare la nivelul UE;
- ❖ măsuri concrete de promovare a reutilizării și de stimulare a simbiozei industriale – transformarea unui subprodus al unei industrii în materie primă pentru o altă industrie;
- ❖ scheme obligatorii de răspundere extinsă a producătorilor pentru ca aceștia să introducă pe piață produse mai ecologice și să sprijine sistemele de valorificare și de reciclare (pentru ambalaje, baterii, echipamente electrice și electronice și vehicule scoase din uz, de exemplu).

3.7.6. Materialele plastice în economia circulară

La 16 ianuarie 2018, Comisia a publicat o comunicare care definește o strategie privind materialele plastice într-o economie circulară. Strategia identifică principalele provocări, inclusiv ratele scăzute de reutilizare și reciclare a deșeurilor din plastic, emisiile de gaze cu efect de seră asociate producției și incinerării materialelor plastice și prezența deșeurilor din plastic în oceane. Comisia propune ca toate ambalajele din plastic să fie proiectate pentru a fi reciclabile sau reutilizabile până în 2030. În vederea atingerii acestui obiectiv, strategia prezintă o gamă largă de măsuri care se axează pe patru domenii:

1. îmbunătățirea aspectelor economice și a calității reciclării materialelor plastice,
2. reducerea aruncării deșeurilor din plastic pe domeniul public,
3. stimularea investițiilor și a inovării în lanțul valoric al materialelor plastice
4. valorificarea acțiunii la nivel mondial.

Ca parte a Strategiei privind materialele plastice de combatere prin măsuri legislative a deșeurilor din plastic care produc risipă și sunt dăunătoare și ca urmare a

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

propunerii Comisiei din 28 mai 2018, Consiliul și Parlamentul au ajuns la un acord pentru reducerea poluării cu materiale plastice prin stabilirea unor noi restricții severe privind anumite produse din plastic de unică folosință [*Directiva (UE) 2019/904*]. Printre produsele care vor fi interzise în UE se numără tacâmurile de plastic (furculițe, cuțițe, linguri și bețișoare), farfuriile și paiele din plastic, recipientele pentru alimente și băuturi din polistiren expandat și bețișoarele din plastic pentru urechi. Începând din 2025, un obiectiv obligatoriu pentru statele membre va fi ca toate sticlele de băuturi de tip PET să conțină cel puțin 25 % plastic reciclat. Până în 2030, toate sticlele din plastic vor trebui să conțină cel puțin 30 % material reciclat.

3.7.7. Noul plan de acțiune pentru economia circulară în cadrul Pactului verde european

Noul plan de acțiune pentru economia circulară pentru o Europă mai curată și mai competitivă a fost publicat în martie 2020 și este unul dintre elementele fundamentale ale Pactului verde european, noua agendă a UE pentru creștere sustenabilă. Planul prevede inițiative pentru întregul ciclu de viață al produselor, vizând, de exemplu, proiectarea, promovând procese ale economiei circulare, încurajând consumul sustenabil și urmărind să asigure menținerea în economia UE cât mai mult timp posibil a resurselor folosite.

Comisia a adoptat documentul pentru primul obiectiv de etapă al planului de acțiune la 10 decembrie 2020. Este vorba despre o propunere de regulament de modernizare a legislației UE privind bateriile. Scopul este ca bateriile introduse pe piața UE să fie sustenabile, circulare, performante și sigure pe parcursul întregului lor ciclu de viață și să fie colectate, transformate și reciclate, devenind o adevărată sursă de materii prime valoroase. Propunerea include cerințe obligatorii pentru toate bateriile (de exemplu, industriale, auto, pentru vehiculele electrice și portabile) introduse pe piața UE. Printre cerințe se numără cele referitoare la folosirea de materiale obținute în mod responsabil, cu limitarea utilizării substanțelor periculoase, la un conținut minim de materiale reciclate, la amprenta de carbon, la performanță și durabilitate, la etichetare și la îndeplinirea obiectivelor de colectare și reciclare.

3.7.8. Rolul Parlamentului European în implementarea unei economii circulare

Parlamentul a solicitat în repetate rânduri o nouă agendă pentru creștere europeană în viitor, care să aibă în centru eficiența utilizării resurselor și care ar

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

necesita anumite schimbări radicale ale modelelor noastre de producție și de consum. Conceptul ciclului de viață complet ar trebui să îmbunătățească folosirea materialelor secundare și să creeze stimulentele economice potrivite pentru evitarea creării de deșeurii și pentru reutilizarea acestora.

În calitate de colegiutor, Parlamentul a dezbătut pachetul privind economia circulară în cadrul Comisiei pentru mediu, sănătate publică și siguranță alimentară (ENVI), depunând 2 000 de amendamente. Poziția Parlamentului a fost adoptată în Comisia ENVI la 24 ianuarie 2017 și, fără modificări majore, în plen la 14 martie 2017 cu o largă majoritate. În urma negocierilor interinstituționale, Parlamentul și Consiliul au ajuns la 18 decembrie 2017 la un acord provizoriu cu privire la toate cele patru propuneri legislative. Textele convenite au fost adoptate de Parlament în sesiunea plenară din aprilie 2018.

Ca urmare a strategiei Comisiei pentru materialele plastice într-o economie circulară din ianuarie 2018, Parlamentul a adoptat o rezoluție cu privire la această strategie în septembrie 2018. În această rezoluție, Comisia este îndemnată, printre altele, să ia în calcul introducerea unor cerințe privind conținutul minim reciclat pentru anumite produse din plastic introduse pe piața UE. Rezoluția pledează pentru crearea unei veritabile piețe unice pentru materialele plastice reciclate, propune măsuri pentru combaterea deșeurilor marine și solicită interzicerea folosirii microplasticului în produsele cosmetice și de curățat până în 2020.

Rezoluția Parlamentului din 15 ianuarie 2020 referitoare la *Pactul ecologic european* solicită un nou plan de acțiune ambițios pentru economia circulară, care trebuie să urmărească reducerea amprentei totale de mediu și de consum de resurse a producției și consumului din UE, oferind, în același timp, stimulente puternice pentru inovare, modele de afaceri sustenabile și piețe pentru produse circulare netoxice și neutre climatic. Rezoluția evidențiază sinergiile puternice dintre acțiunile climatice și economia circulară, în special în industriile mari consumatoare de energie și cu emisii ridicate de dioxid de carbon și solicită stabilirea unui obiectiv la nivelul UE privind utilizarea eficientă a resurselor. (Georgios Amanatidis, 2020, <https://www.europarl.europa.eu/>)

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Capitolul 4. ASPECTE ALE DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN ROMÂNIA

- 4.1. Corelarea acțiunilor de dezvoltare durabilă din România cu politica Uniunii Europene
- 4.2. Legislația românească cu privire la dezvoltarea durabilă și utilizarea durabilă a resurselor
- 4.3. Obiectivele Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României
- 4.4. Energia regenerabilă și eficiența energetică
- 4.5. Schimbările climatice
- 4.6. Dezvoltarea durabilă a agriculturii în România

Capitolul 4. ASPECTE ALE DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN ROMÂNIA

4.1. Corelarea acțiunilor de dezvoltare durabilă din România cu politica Uniunii Europene

Resursele naturale sunt fundamentale pentru sănătatea umană, activitatea economică, bunăstare și calitatea vieții, dar ele sunt limitate. Creșterea economiei mondiale și sporirea populației globale (aproape 8 miliarde în 2020 și până la 9 miliarde în 2050) au ca rezultat consumul rapid al resurselor naturale ale Pământului.

Resurse precum apa, solul, aerul curat și serviciile ecosistemice sunt vitale pentru sănătate și pentru calitatea vieții, însă sunt disponibile doar în cantități limitate.

Concurența tot mai mare pentru anumite resurse va duce la deficite și la creșterea prețurilor, ceea ce va afecta economia Europei.

Resursele trebuie să fie gestionate mai eficient pe durata întregului ciclu de viață, de la extracție, transport, prelucrare și consum până la eliminarea deșeurilor. Acesta este motivul pentru care Comisia insistă pe „eficiența utilizării resurselor”. Eficiența utilizării resurselor înseamnă să producem mai multă valoare cu mai puține resurse și să ne schimbăm obiceiurile de consum. Aceasta va limita riscul apariției de

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

deficite și va menține impactul asupra mediului în limitele naturale ale planetei. Este un principiu general care se aplică tuturor resurselor naturale, de la alimente, lemn și biodiversitate până la energie, metale, sol, apă, minerale, atmosferă și pământ.

Creșterea eficienței utilizării resurselor în Europa reprezintă un mijloc prin care obiectivele de politică economică, socială și de mediu se pot atinge mai ușor, mai sigur și cu costuri mai mici.

Este necesar să folosim resursele limitate ale Pământului într-un mod mai sustenabil. Societatea noastră se bazează pe metale, minerale, combustibili, apă, lemn, sol fertil și aer curat, care constituie în egală măsură factori vitali pentru menținerea funcționării economiei noastre. Am folosit aceste resurse limitate mult mai repede decât se pot ele reface, iar dacă nu ne schimbăm modul de abordare, pot apărea penurii semnificative.

În ultimele decenii, modificarea modelelor de utilizare a resurselor a arătat că este perfect posibil să se facă progrese în ceea ce privește eficiența utilizării resurselor. În ultimii 20 de ani, în UE, reciclarea a devenit o practică standard atât pentru companii, cât și pentru gospodării, cu consecințe majore pentru industrii precum cele ale hârtiei, sticlei și extracției de resurse. De asemenea, legislația UE a impus reducerea emisiilor de carbon: din 1990, emisiile de gaze cu efect de seră din UE au scăzut cu peste 10%, în vreme ce economiile europene au crescut cu aproximativ 40% în aceeași perioadă.

Există **cinci reguli** de aur pentru maximizarea creșterii economice, concomitent cu reducerea presiunii asupra rezervelor de resurse:

- **Economisirea:** trebuie să fructificăm oportunitățile de economisire a resurselor oricând este posibil – unele economii ale UE sunt de 16 ori mai eficiente decât altele;

- **Reciclarea:** este necesar să creștem nivelul de reciclare a materialelor și de reutilizare a elementelor din componența produselor (telefoanele mobile sunt un exemplu recent).

- **Substituirea:** trebuie să înlocuim resursele principale cu unele alternative care oferă o eficiență mai mare și care au un impact mai mic asupra mediului pe durata ciclului lor de viață (de exemplu, prin renunțarea la utilizarea mercurului).

- **Reducerea:** este necesar să schimbăm modul în care satisfacem nevoile oamenilor, prin noi modele de afaceri sau prin bunuri și servicii care necesită un aport de resurse mai mic. Exemple: reducerea greutateii vehiculelor sau descărcarea de muzică și de materiale de divertisment de pe internet, în mod legal, în locul cumpărării unui obiect fizic precum DVD-ul.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

•**Evaluarea:** factorii de decizie trebuie să găsească modalități de a lua în mod corespunzător în considerare valoarea corectă a resurselor naturale în luarea deciziilor, facilitând astfel o gestionare mai bună a rezervelor de resurse naturale. Învățând să evaluăm serviciile ecosistemice și resursele naturale și să stabilim prețul lor corect, vom reduce presiunea asupra mediului.

În lipsa unei gestionări responsabile, există un risc real să se producă schimbări ireversibile ale ecosistemelor. Un exemplu este reducerea dramatică a rezervelor de cod din Oceanul Atlantic, în largul coastei Canadei, în anii '90. Exploatarea părții mai adânci a rezervelor de către traulere de adâncime a avut ca rezultat o creștere substanțială a capturilor, urmată de o scădere abruptă. Ca urmare a absenței unor decizii de guvernare eficiente și oportune, zeci de mii de persoane și-au pierdut sursa de venit, comunitățile locale confruntându-se cu enorme costuri umane și materiale, iar rezervele de cod nu s-au refăcut nici până în ziua de astăzi.

Utilizarea mai eficientă a resurselor și controlul poluării pot fi factori majori de creștere economică, așa cum o arată industria ecologică europeană. În ultimii ani, sectorul a crescut cu aproximativ 8% pe an, iar cifra sa de afaceri anuală – 319 miliarde de euro – reprezintă aproximativ 2,5% din PIB-ul Europei.

O mare parte din creșterea recentă s-a concentrat în domeniul gestionării resurselor. Aceasta se datorează unor tehnologii noi precum energia solară și energia eoliană. Piața serviciilor de protecție a mediului este pentru firmele europene o oportunitate la nivel mondial: piața globală a industriilor ecologice, care are în prezent o valoare de aproximativ 1 000 de miliarde de euro pe an, este de așteptat să se tripleze până în 2030. UE deține cam o treime din piața mondială și este un exportator net, mulți producători europeni beneficiind de „avantajul primului venit”. Printre piețele de export importante se numără China și alte țări în curs de dezvoltare care urmăresc o dezvoltare sănătoasă din punct de vedere ecologic. Piața mondială crește cu aproximativ 5% pe an.

Obiectivele strategice propuse de Uniunea Europeană pentru dezvoltarea durabilă

- ❖ Limitarea schimbărilor climatice a costurilor și efectelor sale negative pentru societate și mediu;
- ❖ Asigurarea că sistemul de transport satisface nevoile economice, sociale și de mediu ale societății noastre, minimizând impactul nedorit asupra economiei, societății și a mediului;

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- ❖ Promovarea modelelor de producție și consum durabile;
- ❖ Îmbunătățirea managementului și evitarea supraexploatării resurselor naturale, recunoscând valoarea serviciilor ecosistemelor;
- ❖ Promovarea unei bune sănătăți publice în mod echitabil și îmbunătățirea protecției împotriva amenințărilor asupra sănătății;
- ❖ Crearea unei societăți a incluziei sociale prin luarea în considerare a solidarității între și în cadrul generațiilor, asigurarea securității și creșterea calității vieții cetățenilor ca o precondiție pentru păstrarea bunăstării individuale;
- ❖ Promovarea dezvoltării durabile pe scară largă, asigurarea ca politicile interne și externe ale UE să fie în acord cu dezvoltarea durabilă și angajamentele internaționale ale acesteia. (<http://www.anpm.ro/dezvoltare-durabila>)

În cadrul UE, începând cu anul 2006, conceptul de dezvoltare durabilă a fost integrat în *Strategia pentru o Europă Extinsă*, într-o viziune strategică unitară și coerentă, având ca obiectiv general îmbunătățirea continuă a calității vieții pentru generațiile prezente și viitoare, pentru crearea unor comunități durabile, capabile să gestioneze și să folosească resursele în mod eficient și să valorifice potențialul de inovare ecologică și socială al economiei, în vederea asigurării prosperității, protecției mediului și coeziunii sociale.

În 2010, ca o continuare a dezvoltării durabile a UE, a fost adoptată *Strategia Europa 2020* de promovare a creșterii inteligente (bazată pe: educație, cercetare, inovare), durabile (bazată pe reducerea emisiilor de carbon, eficiență energetică, resurse regenerabile) și incluzive (crearea de noi locuri de muncă, reducerea sărăciei etc.). Alături de statele membre și respectând principiul subsidiarității UE s-a angajat să devină lider în punerea în aplicare a *Agendei 2030* și, implicit, a celor *17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD)*. Comisia Europeană a prezentat în 22 noiembrie 2016 Comunicarea „*Pașii următori pentru un viitor european durabil*”. Documentul prezintă răspunsul Uniunii Europene la Agenda 2030 și confirmă integrarea obiectivelor de dezvoltare durabilă în cadrul politicii europene și în prioritățile actuale ale Comisiei Europene, evaluarea situației și identificarea celor mai relevante preocupări privind durabilitatea. Răspunsul UE la Agenda 2030 este de a integra cele 17 ODD în politicile publice ale Uniunii, în scopul sprijinirii efortului global de construire a unui viitor durabil în colaborare cu partenerii săi. Cele 17 ODD sunt deja urmărite de multe dintre politicile Uniunii Europene, iar România, ca membră a acestei comunități, își propune prin această strategie abordarea integrată a obiectivelor din Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. Pornind de la ideea că beneficiile dezvoltării economice trebuie

“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

să fie mai mari decât costurile, inclusiv cele legate de conservarea și îmbunătățirea mediului, *prima strategie de Dezvoltare Durabilă a României din 1999* a avut ca obiectiv îmbunătățirea progresivă și menținerea bunăstării populației în corelare cu cerințele folosirii raționale a resurselor naturale și ale conservării ecosistemelor. Prin *Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă. Orizonturi 2013-2020-2030 (SNDD)*, se are în vedere reducerea decalajului socio-economic față de cel al statelor membre ale Uniunii Europene. Pentru ca dezvoltarea durabilă să reușească în România și, prin urmare Agenda 2030, împreună cu angajamentele Uniunii Europene, această strategie este construită în jurul cetățeanului și nevoilor generațiilor viitoare. Strategia pleacă de la premisa că, dezvoltarea durabilă prezintă un cadru de gândire care, odată însușit de către cetățean, va ajuta la crearea unei societăți mai echitabile, definită prin echilibru și solidaritate și care să poată face față schimbărilor aduse de probleme actuale globale, regionale și naționale, inclusiv scăderea demografică. (<https://www.edu.ro/sites/default/files/Strategia-nationala-pentru-dezvoltarea-durabila-a-Rom%C3%A2niei-2030.pdf>)

4.2. Legislația românească cu privire la dezvoltarea durabilă și utilizarea durabilă a resurselor

❖ **Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030** reprezintă unul dintre cele mai importante documente în materia dezvoltării durabile a României. Acest document prevede alinierea țării noastre la modelul de dezvoltare european, respectiv modelul durabilității.

Prin această strategie sunt stabilite o serie de obiective concrete pentru adoptarea modelului european de dezvoltare a societății generator de valoare adăugată înaltă, într-un interval de timp rezonabil și realist, caracterizat de preocuparea pentru cunoaștere și inovare, îmbunătățirea condițiilor de viață ale cetățenilor și a relațiilor dintre ei, în deplină armonie cu mediul natural.

Prin acest document adoptat de autoritățile țării noastre au fost vizate, punctual, pe intervale de timp clare (termen scurt, mediu și lung), o serie de obiective strategice. Astfel, acestea sunt :

- Pentru Orizont 2013

Pentru România, ca stat membru al Uniunii Europene, în acest interval de timp, au fost prevăzute acțiuni de încorporare a principiilor și a metodelor modelului de

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

dezvoltare durabilă, în cadrul politicilor publice și al programelor naționale.

- **Pentru Orizont 2020**

Obiectivul principal al acestei perioade este reprezentat de rezultatele pozitive ale principalilor indicatori ai procesului dezvoltării durabile, obținându-se astfel, un nivel de dezvoltare, apropiat de cel al țărilor medii ale Uniunii Europene.

- **Pentru Orizont 2030**

Obiectivul strategiei pentru anul 2030 vizează realizarea dezideratului de aliniere a țării noastre la nivelul mediu de dezvoltare durabilă al țărilor membre ale Uniunii Europene, cuantificat prin valoarea indicatorilor specifici ai procesului dezvoltării durabile.

Îndeplinirea acestor obiective strategice va asigura, pe termen mediu și lung, o creștere economică substanțială și sustenabilă, creșterea nivelului de trai al populației României, ocrotirea mediului înconjurător, în consecință, o reducere semnificativă a decalajelor economico-sociale dintre România și celelalte state membre ale UE.

❖ **Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030**

Acest document a fost publicat în toamna anului 2018 și **reprezintă versiunea cea mai actuală a cadrului de dezvoltare durabilă a României**. Principiul de bază al acestui document este importanța fundamentală a dezvoltării sustenabile a societății pentru viitorul României și al Europei.

Strategia este formulată ca un document cuprinzător și prevede ca realizarea procesului de dezvoltare durabilă a țării noastre să fie desfășurat pe trei paliere denumiți piloni principali, respectiv **pilonul economic, pilonul social și pilonul de mediu**.

Documentul se dedică fiecărui cetățean român în parte și se bazează pe promovarea cunoașterii și a inovării, pe echitate și bunăstare socială pentru populație, pe promovarea încrederii în autoritățile și instituțiile statului român și pe promovarea unui mediu înconjurător curat și echilibrat ecologic, toate acestea fiind expuse într-un cadru pozitiv, de optimism și încredere într-un viitor mai bun.

Privind domeniul ecologic și al protecției mediului strategia acordă o importanță centrală acestui domeniu și tratează probleme de mediu precum utilizarea rațională a resurselor naturale, prin adoptarea tehnologiilor curate și prietenoase cu mediul, combaterea poluării, a schimbărilor climatice, realizarea unui mediu antropoc durabil, promovarea producerii energiei din surse regenerabile.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

❖ **Strategia Națională privind schimbările climatice**

Problema schimbărilor climatice este un subiect extrem de globalizat, fapt pentru care, *Strategia Națională privind schimbările climatice* prezintă succint și situația existentă la nivelul întregii lumi și sublinează, la fel ca toate celelalte state, nevoia adoptării unor politici de mediu consistente, în vederea prevenirii și a combaterii schimbărilor climatice, precum și a efectelor nefaste acestora. De asemenea, strategia oferă date și informații fundamentale privind și situația României, mai cu seamă referitor la variațiile climatice ce au apărut sau vor apărea, pe termen scurt, mediu și lung.

Subiectul central al Strategiei Națională privind schimbările climatice este construit în jurul problemei emisiilor gazelor cu efect de seră (GES), și a modului în care, activitatea omului, împreună cu procesele naturale, conduc la aceste emisii.

Acest document tratează problema schimbărilor climatice pe două paliere: palierul prevenției și al combaterii efectelor fenomenului schimbărilor climatice, precum și palierul adaptării adecvate a acțiunilor omului la schimbările climatice aflate deja în desfășurare.

În cuprinsul strategiei sunt stabilite obiectivele generale și specifice în vederea îndeplinirii dezideratelor asumate și sunt stipulate principiile fundamentale privind elaborarea planurilor și programelor de acțiune, pe fiecare sector de activitate, în parte.

GES, prevede și o serie de măsuri viabile pentru soluționarea sau îmbunătățirea situațiilor existente. În acest sens sunt prevăzute o serie de soluții ce trebuie implementate în fiecare sector de activitate pentru reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră și pentru adaptarea la efectele schimbărilor climatice.

Strategia prezintă principalele programe de acțiune la nivel național cu impact în domeniul schimbărilor climatice în următoarele domenii: industrie, mediu urban, transporturi, agricultură, silvicultură.

De asemenea, în cadrul documentului este oferit un ghid orientativ privind posibilitatea de accesare a fondurilor europene structurale și de investiții din actualul exercițiu financiar (2014 – 2020), pentru implementarea măsurilor în materia schimbărilor climatice.

Este necesar să precizăm faptul că, adoptarea acestei strategii a fost considerată obligatorie de către Comisia Europeană, ea reprezentând una din condițiile necesare pentru semnarea Acordului de Parteneriat în vederea absorbției fondurilor europene pentru perioada 2014-2020.

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

❖ Strategia energetică a României 2019-2030 cu perspectiva anului 2050

Acest document este important în ceea ce privește protecția mediului în România și trasează direcțiile domeniului energetic ale țării noastre pentru viitor, având drept **obiectiv principal, asigurarea energiei curate și a eficienței energetice pentru consumatori, contribuind astfel la asigurarea securității energetice, la creșterea economică sustenabilă, la îmbunătățirea calității vieții cetățenilor, toate acestea reprezentând componentele procesului de dezvoltare durabilă a societății românești.**

Totodată, o deosebită atenție se acordă și sectorului energiilor regenerabile, țara noastră având un potențial real în producerea energiei din surse regenerabile, cunoscută a fi prietenoasă cu mediul înconjurător.

Capacitățile depășite de producție și integrarea europeană destul de târzie a țării noastre au condus la un anumit decalaj în ce privește situația energetică a României și politicile de mediu europene în privința energiei.

Totuși, avântul economiei țării noastre, datorat revigorării sectorului industrial, precum și creșterea nivelului de trai au dus, totodată la creșterea cererii pentru energie.

Astfel, s-au creat premisele necesare pentru adoptarea unor măsuri viabile de încurajare a producerii și utilizării energiei regenerabile în țara noastră.

Producția de energie electrică a României pe anul 2016, în funcție de sursa primară de energie este structurată conform tabelului 2. 1.

Tabelul 2. 1

Sursa primară pentru producția de energie electrică în România (%)

Nr. crt.	Sursă primară de energie	Producția de energie electrică în România (2016)
Surse convenționale		57,62
1	-cărbune	24,47
2	-nuclear	17,49
3	-gaze naturale	14,99
4	-păcură	0,28
5	-alte surse convenționale	0,06
Surse regenerabile		42,38
6	-hidroelectric	28,86
7	-eolian	10,13
8	-biomasă	0,75
9	-solar	2,60
10	-alte surse regenerabile	0,05

Sursa: ANRE, 2016, citat de David-Feier S. și Mateoc-Sîrb N. în 2020

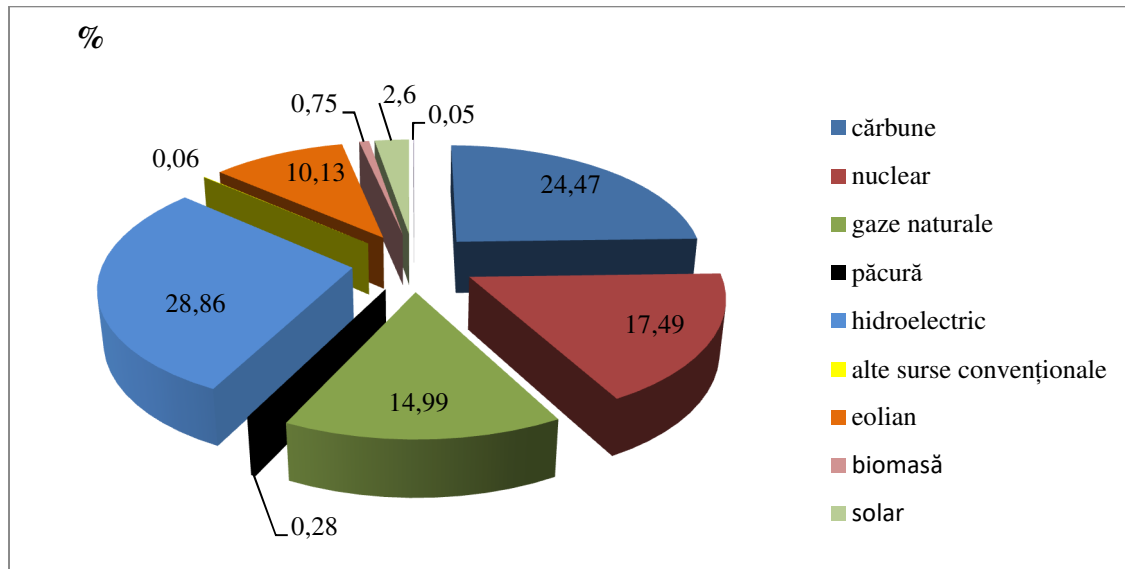

Figura 2. 1. Sursa primară pentru producția de energie electrică în România

Sursa: ANRE, 2016, citat de David-Feier S. și Mateoc-Sîrb N. în 2020

În România utilizarea energiei regenerabile devine un subiect tot mai popular, în principal prin mediatizarea politicilor europene de protecție a mediului.

În acest sens, în ultimii ani au fost acordate fonduri europene prin Programul Operațional Sectorial – creșterea eficienței energetice și Programul Operațional Regional, prin Axa prioritară 3: „Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon”.

Unul din cele mai importante programe românești este programul Casa Verde lansat de către Guvernul României, care subvenționează, pe lângă panourile solare și instalarea pompelor de căldură, atât pentru persoanele fizice, cât și pentru persoanele juridice. Finațarea disponibilă în acest sens este de aproximativ 8.000 de lei, ceea ce înseamnă, aproximativ 1778 de euro/beneficiar.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

4.3. Obiectivele Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României

a) Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei.

Pentru a prospera, ecosistemele planetei, societatea și economia au nevoie de apă proaspătă și curată, în cantități suficiente. De mai mulți ani, unul dintre elementele politicii UE este protecția sănătății cetățenilor săi prin accesul sigur la apă potabilă de calitate. CE recunoaște faptul că apele din Uniunea Europeană sunt sub presiune, din cauza, poluării apei, a cererii sporite de apă, a vitezei și intensității utilizării terenurilor și a efectelor schimbărilor climatice, care compromit securitatea apelor și amplifică efectele negative ale secetei și deficitului de apă, în special în regiunea mediteraneeană, dar, din ce în ce mai mult, și în alte regiuni ale UE;

Politicile UE aduc în atenție importanța reducerii într-o manieră durabilă a consumului de apă al sectoarelor economice ale UE și al cetățenilor UE și INVITĂ statele membre să pună în aplicare, după caz, măsuri de promovare a utilizării eficiente a apei în toate sectoarele economice relevante, printre altele prin:

- asigurarea faptului că politicile de stabilire a prețului apei oferă stimulente adecvate consumatorilor pentru ca aceștia să folosească eficient resursele de apă;
- investiții în reducerea pierderilor și scurgerilor de apă;
- îmbunătățirea sistemelor de alocare a apei, inclusiv punerea în aplicare a contabilizării apei;
- Crearea și dezvoltarea unei infrastructuri complementare de alimentare cu apă, luând în considerare măsuri relevante de prevenire și adaptare la deficitul de apă și la secetă, precum și de promovare a eficienței apei și a gestionării cererii de apă;
- promovarea unor tehnologii și practici inovatoare care să permită o utilizare durabilă și eficientă și reutilizarea apei, inclusiv pentru sistemele de irigare, agricultură, industrie și turism;
- sporirea sensibilizării utilizatorilor privind necesitatea de a optimiza utilizarea apei, consolidând astfel cultura de economisire a apei;
- aprofundarea cunoștințelor și îmbunătățirea colectării și analizei datelor, inclusiv în ceea ce privește impactul schimbărilor climatice și sistemele de alertă timpurie;
- îmbunătățirea guvernantei apei la nivelul bazinelor și la nivel local;

Gestionarea apei în România se face în sistem descentralizat. Conform INS, apa este utilizată în cea mai mare proporție pentru consumul casnic, respectiv 76,1%. Tendința consumului total la nivelul României a fost de scădere cu 28,5%, de la

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

1.035,4 milioane m³ în 2012, la 740,7 milioane m³ în 2016, concomitent cu scăderea ponderii apei potabile consumate pentru alți utilizatori de cca. 33% în 2012, respectiv 23,9% în 2016. Acest fapt s-a datorat reducerii și restructurării activității industriale și agricole, contorizării consumului și creșterii gradului de educație a cetățeanului privind eradicarea risipei*. (* INS – Ape uzate generate pe sectoare de activitate) Securitatea alimentării cu apă potabilă este un principiu recunoscut la nivel internațional, care stă la baza producției, distribuției, monitorizării și analizei parametrilor apei potabile.

b) Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.

Viața marină, clima, economia și bunăstarea socială depind de existența unor mări sănătoase. Schimbările climatice și concurența pentru resursele naturale adaugă presiuni suplimentare asupra mediului marin. Schimbarea climei și exploatarea nedurabilă a mediului acvatic constituie principalele amenințări pentru oceane și mări. Strategia își propune prevenirea și reducerea poluării marine, gestionarea și protecția durabilă a ecosistemelor marine, conservarea zonelor costiere și asigurarea unui pescuit durabil.

Fluviul Dunărea este colectorul și emisarul către Marea Neagră al tuturor evacuărilor/ emisiilor de poluanți din țările riverane, afectând calitatea apelor Dunării, ale Deltei Dunării, precum și ale zonei costiere a Mării Negre. Astfel, starea corpurilor de apă costiere este determinată în mare parte de fluviul Dunărea, dar și de sursele de poluare locale situate pe țărmul românesc al Mării Negre, precum și pe țărmul ucrainean al Mării Negre. Emisiile de azot și fosfor în fluviul Dunărea contribuie la eutrofierea părții de nord-vest a Mării Negre. Cantitățile semnificative de poluanți colectate de către Dunăre din tot bazinul, reprezintă o presiune semnificativă pentru apele costiere românești și, ca urmare, analiza corpurilor de apă costiere a indicat încadrarea în clasa ecologică moderată și proastă, respectiv în potențialul ecologic moderat și prost. O altă amenințare pentru apele marine o constituie deversările de petrol și poluările accidentale, ca urmare a rolului regiunii Mării Negre de rută de tranzit pentru principalele exporturi de petrol și gaze naturale.

România a desemnat pentru zona sa costieră atât arii naturale protejate de interes național (rezervații naturale), cât și arii naturale protejate de interes European (situri Natura 2000) și internațional (rezervații ale biosferei, zone umede de importanță internațională). Pentru menținerea și îmbunătățirea stării favorabile de conservare a speciilor și habitatelor se vor implementa planurile de management ale ariilor naturale

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

protejate din zona marină, care vor contribui la atingerea stării ecologice bune a corpurilor de apă costiere și a stării bune a mediului marin. Datorită importanței economice a zonei costiere, a întinselor sale habitate naturale protejate (Rezervația Biosferei Delta Dunării, lacuri și lagune) și a poziției geografice, ca principal coridor de transport (șosele, căi ferate și căi navale) la frontiera estică a Europei sunt necesare, în continuare, măsuri de protecție și gestionare adecvate în vederea dezvoltării durabile. România, alături de alte țări membre a UE au propus acțiuni specifice pentru protejarea mediului în regiunea Dunării care se referă la protecția și calitatea apei, prevenirea riscurilor la inundații, precum și conservarea biodiversității, a peisajelor, protecția solului și calitatea aerului (<https://www.edu.ro/sites/default/files/Strategia-nationala-pentru-dezvoltarea-durabila-a-Rom%C3%A2niei-2030>).

c) Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern- este un alt obiectiv al Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României.

La nivel global cererea de energie este în continuă creștere și numai prin eficientizarea și promovarea energiei regenerabile se poate face față nevoilor actuale și ale generațiilor viitoare. În mod esențial la dezvoltarea României sectorul energetic contribuie prin influența profundă asupra competitivității economiei, a calității vieții și a mediului. Sectorul energetic românesc pentru a susține pe termen lung așteptările consumatorilor, trebuie să devină mai robust din punct de vedere economic, mai avansat și mai flexibil din punct de vedere tehnologic și mai puțin poluant.

Acest sector este principalul emitent de gaze cu efect de seră (GES), motiv pentru care îi revine rolul central în atenuarea încălzirii globale, atât prin tranziția treptată de la utilizarea combustibililor fosili către utilizarea surselor cu emisii reduse de GES, cu preponderență a celor solare și eoliene, cât și prin creșterea eficienței energetice a clădirilor și autovehiculelor și trecerea la transportul electric.

În context regional și European, România se poziționează destul de bine din acest punct de vedere. Gradul de independență energetică în 2016 era de 78,4%: la cărbuni (inclusiv coals)

80,3%, la țiței 33,1% și la gaz natural 86,4%. Avantajul dat de deținerea unor surse proprii de

energie primară se reflectă și într-un mix energetic echilibrat, în producția de electricitate, între cărbune, nuclear, gaze naturale, surse regenerabile: hidro, eolian, fotovoltaic și biomasă.

Contextul internațional actual al piețelor de energie este însă dinamic, iar

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

evoluția tehnologiilor poate avea efecte imprevizibile pe piețele de energie. Comportamentul investițional în domeniul energetic și tiparele de consum energetic vor fi influențate de politicile ambițioase în domeniul energiei și schimbărilor climatice la nivel european, centrate pe diminuarea emisiilor de gaze cu efect de seră, creșterea ponderii surselor regenerabile de energie și orientarea atitudinii publicului înspre „energiile curate”. (<https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/clean-energy-all-europeans>)

În sectorul energetic prioritățile actuale vizează corectarea unor disfuncționalități și rămăneri în urmă față de media UE: extinderea conectivității rețelelor de transport pentru electricitate și gaze naturale în plan regional și European până la eliminarea congestiilor, decarbonizarea și electrificarea progresivă a consumului final de energie în toate sectoarele economiei, inclusiv în mediul rezidențial, înlocuirea instalațiilor tehnologice depășite fizic și moral, abordarea integrată a politicilor energetice și a celorlate sectoare cu obligațiile de respectare a mediului și cu efortul de limitare a consecințelor schimbărilor climatice.

4.4. Energia regenerabilă și eficiența energetică

În privința aportului politicilor energetice la reducerea impactului schimbărilor climatice, România a atins țintele stabilite la nivelul UE pentru 2020.

La angajamentul de reducere cu 20% a emisiilor de gaze cu efect de seră față de anul de referință 1990, România a înregistrat în 2012 o reducere cu 47,96%, față de nivelul UE de 82,14%. România înregistra în 2016 o creștere cu 25,03% a ponderii energiei din surse regenerabile în consumul brut și o reducere a consumului de energie cu 41,6%, față de 20% asumat.

La nivelul asumat de România, pentru menținerea ponderii din surse regenerabile s-au produs o serie de modificări legislative, asupra **Legii nr. 220/2008** pentru stabilirea sistemului de promovare a producerii energiei din surse regenerabile de energie, cu modificările și completările ulterioare, care fac referire inclusive la integrarea producătorilor mici în sistemul energetic național.

Consumul de energie primară reprezintă un indicator fundamental în monitorizarea progreselor făcute de UE și de fiecare stat membru, în atingerea țintelor stabilite de Directiva 2012/27/UE. Din cele 28 de state membre UE, România avea cea mai redusă valoare a consumului de energie primară pe locuitor, de 1,582 tep (tone

“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

echivalent petrol)/locuitor în anul 2016, de aproape două ori mai mică decât media UE-28 în același an, de 2,997 tep/locuitor.

Politicile de eficiență energetică au avut o contribuție importantă la această evoluție (Raport privind progresul înregistrat în îndeplinirea obiectivelor naționale de eficiență energetică, A.N.R.E, aprilie 2018). Consumul final de energie a crescut în anul 2016, față de anul precedent, cu 1,8%, volumul PIB, fiind cu 4,8 % mai mare⁵⁴, dar valoarea consumului din perioada 2014 -2016 s-a situat sub nivelul consumurilor din anii 2011-2012.

Sectorul casnic a avut cea mai mare pondere în consumul de energie finală la nivel național, de 34,5% în anul 2011 și 33,2% în anul 2016. Acest fapt conduce la ideea că în acest sector trebuie focalizate în continuare eforturi spre creșterea eficienței energetice prin programe de izolare termică a blocurilor de locuințe, etichetarea receptoarelor electrocasnice sau Programul Casa Verde.

Prin Programul Casa Verde economia de energie a fost sprijinită pentru persoane fizice, pentru instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă. Sistemul de promovare a energiei electrice produse din surse regenerabile prin certificate verzi a fost stabilit încă din 2005. Cu toate acestea, România se află în stadiul de adaptare la economia/energia verde.

În acest sens țintele stabilite pentru 2030 sunt reprezentate de:

- Extinderea rețelelor de transport și distribuție pentru energie electrică și gaze naturale în vedea asigurării accesului consumatorilor casnici, industriali și comerciali la surse sigure de energie la prețuri acceptabile;
- Asigurarea securității cibernetice a platformelor de monitorizare a rețelelor de producție, transport și distribuție a energiei electrice și gazelor naturale;
- Decuplarea creșterii economice de procesul de epuizare a resurselor și de degradare a mediului prin sporirea considerabilă a eficienței energetice (cu minimum 27% comparativ cu
- scenariul de status-quo) și folosirea extinsă a schemei EU ETS în condiții de piață previzibile și stabile;
- Creșterea ponderii surselor de energie regenerabilă și a combustibililor cu conținut scăzut de carbon în sectorul transporturilor (autovehicule electrice), inclusiv combustibili alternative;
- Asigurarea unui cadru de reglementare stabil și transparent în domeniul eficienței energetice în vederea atragerii investițiilor;
- Susținerea strategică a ponderii energiei electrice în totalul consumului casnic,

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_5", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

industrial și în transporturi prin stabilirea unor norme de performanță pentru instalații și aparatură.

Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor reprezintă un alt obiectiv pe ordinea de zi a guvernelor statelor membre UE și nu numai.

România de astăzi este tot mai mult afectată de impactul schimbărilor climatice, inclusive schimbarea tiparelor climei, creșterea nivelului mării și a evenimentelor meteorologice extreme. Fără luarea unor măsuri de adaptare și diminuare a efectelor acestora, amenințările actuale, cum ar fi siguranța alimentară și deficitul de apă, pot lua amploare.

4.5. Creșterea capacității de adaptare a României la efectele schimbărilor climatice

Schimbările climatice aduc două mari provocări: reducerea drastică a emisiilor de gaze cu

efect de seră și adaptarea, prin dezvoltare durabilă, cu trecerea la o economie decuplată de carbon care să asigure, în același timp, o calitate bună a vieții cetățenilor și o protecție eficientă a vieții și proprietății lor, în cazul noilor vulnerabilități și riscuri de dezastre naturale.

Politica integrată a UE privind schimbările climatice și energia are ca țintă globală menținerea creșterii temperaturii medii globale sub 2°C (preferabil sub 1,5°C) în comparație cu nivelurile perioadei preindustriale. În cazul depășirii limitei de 2°C (sau chiar a pragului de 1,5°C), riscurile sunt numeroase, periculoase și imprevizibile, determinând o creștere exponențială a costurilor adaptării comparativ cu cheltuielile pentru intervenția și încetinirea acestui fenomen.

În România, temperatura medie anuală la nivelul perioadei 1981–2010 a înregistrat o creștere cu 0,5°C față de perioada climatică 1961-1990. De asemenea, din 1901 până în prezent, România a avut în fiecare deceniu de la unul până la patru ani extremi de secetoși/ploioși, un număr tot mai mare de secete fiind identificate după anul 1981. Evoluția intensității arșiței din România, în perioada 1961 – 2010, a arătat o tendință de creștere, mai ales după anul 1981.

Sub aspect pluviometric, tendințe de creștere ale cantităților de precipitații sezoniere sunt prezente în mare parte a țării în anotimpul de toamnă. Iarna, primăvara și vara au fost identificate

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

cate tendințe semnificative de descreștere a cantității de precipitații în unele regiuni din estul și sud-vestul țării, alternate de episoade cu precipitații zilnice peste 20 litri/mp care generează la nivel local viituri rapide, care sunt din ce în ce mai frecvente, pe fondul creșterii ratei intensității ploii în intervale scurte de timp.

Schimbările climatice afectează din ce în ce mai mult sectoare precum energia, transportul, mediul urban, resursele de apă, agricultura și silvicultura, dezvoltarea rurală.

Agricultura și dezvoltarea rurală sunt foarte vulnerabile la impactul schimbării climatice, iar riscurile asociate nu sunt egal distribuite. Există diferențieri regionale atât în probabilitatea de producere a fenomenelor extreme, cum sunt seceta și episoadele cu precipitații abundente, cât și în vulnerabilitatea, reziliența și capacitatea adaptivă a comunităților rurale la schimbarea climei. Diferențele sunt accentuate, mai departe, de polarizarea în dimensiunile fermelor agricole, caracteristică României. Cea mai afectată categorie este și va fi cea a fermierilor care practică agricultura de subsistență și de semi-subsistență.

Din punct de vedere al rezilienței și capacității de adaptare, orașele au nevoie acută de planificare atentă pentru a face față impactului schimbărilor climatice, amplificate de insulele de căldură ale orașului și de impermeabilizarea solului urban.

Impactul schimbării climatice va accentua și dezechilibrul dintre cererea și furnizarea de resursă de apă la nivelul bazinelor de alimentare ceea ce va face necesare fie măsuri de reducere a cererii, fie identificarea unor noi surse în România următoarelor decenii.

Adaptarea trebuie să reprezinte un element important al politicii naționale, deoarece reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră într-un orizont de timp apropiat reprezintă un proces complex, ținând seama de creșterea evidentă a frecvenței și intensității fenomenelor meteorologice extreme. Capacitatea de adaptare cuprinde totalitatea instrumentelor, resurselor și structurilor instituționale necesare implementării în mod eficient a măsurilor de adaptare. Creșterea capacității de adaptare a României la efectele actuale și potențiale ale schimbărilor climatice, presupune monitorizarea impactului provocat de schimbările climatice, precum și a vulnerabilității socioeconomice asociate; integrarea măsurilor de adaptare la efectele schimbărilor climatice în strategiile și politicile de dezvoltare sectorială și armonizarea lor intersectorială prin dezvoltarea de sinergii; identificarea măsurilor speciale privind adaptarea sectoarelor critice din punct de vedere al vulnerabilității la schimbările climatice.

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- Tintele propuse pentru următorul interval 2020-2030 sunt reprezentate de :
- Consolidarea rezilienței și capacității de adaptare a României la riscurile legate de climă și dezastre naturale;
 - Îmbunătățirea capacității de reactive rapidă la fenomene meteorologice extreme intempestive de mare intensitate;
 - Îmbunătățirea educației, sensibilizării și capacității umane și instituționale privind atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea, reducerea impactului și alerta timpurie;
 - Intensificarea eforturilor României pentru a realiza tranziția la o economie „verde”, cu emisii reduse de dioxid de carbon, rezilientă la schimbările climatice și pentru integrarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice în sectoarele vulnerabile economice, sociale și de mediu, în conformitate cu politicile UE. (<https://www.edu.ro/sites/default/files/Strategia-nationala-pentru-dezvoltarea-durabila-a-Rom%C3%A2niei-2030>).

O societate durabilă este acea societate care își modelează sistemul economic și social astfel încât resursele naturale globale și sistemele de suport ale vieții să fie menținute. Agenda 2030 a ONU, adoptată de liderii mondiali în 2015, reprezintă noul cadru global de dezvoltare durabilă și stabilește 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD). Ea constituie un angajament de a eradică sărăcia și de a asigura dezvoltarea durabilă peste tot în lume, până în 2030.

Agenda 2030 prezintă care sunt trăsăturile cheie pentru Dezvoltare Durabilă și anume *universalitatea și indivizibilitatea*. Ea se adresează tuturor țărilor – de la Sudul Global la Nordul Global – ca țări țintă. Toate țările care subscriu la Agenda 2030 trebuie să-și alinieze propriile lor eforturi de dezvoltare cu scopul de promovare a prosperității, protejând în același timp planeta pentru a realiza o dezvoltare sustenabilă. Astfel, în ceea ce privește ODD, toate țările pot fi considerate în curs de dezvoltare și toate țările trebuie să ia măsuri urgente.

ODD își propun să echilibreze cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – cea economică, cea socială și componenta de mediu – prin acțiuni concrete prevăzute pentru următorii 15 ani, axate, printre altele, pe: • demnitate umană • stabilitate regională și globală • planetă sănătoasă • societăți reziliente și echitabile • economii prospere. Cu alte cuvinte, obiectivele contribuie la sporirea convergenței între țările UE, în cadrul societăților și în restul lumii.

Dezvoltarea durabilă urmărește și încearcă să găsească un cadru teoretic stabil

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

pentru luarea deciziilor în orice situație în care se regăsește un raport de tipul om - mediu, fie că este vorba de mediul înconjurător, mediul economic sau mediul social. Deși inițial dezvoltarea durabilă s-a vrut a fi o soluție la criza ecologică determinată de intensă exploatare industrială a resurselor și degradarea continuă a mediului și a căuta deci în primul rând prezervarea calității mediului înconjurător, în prezent conceptul s-a extins asupra calității vieții în complexitatea sa, și sub aspect economic și social. Obiect al dezvoltării durabile este acum și preocuparea pentru dreptate și echitate între state, nu numai între generații.

Principiile care stau la baza politicii de mediu au fost formulate de primul Program de Acțiune pentru Mediu. Acestea se referă la:

- ❖ principiul prevenirii poluării în cel de-al patrulea program de acțiune a devenit principiu de baza;
- ❖ în procesul de adoptare a deciziei cu privire la un nou proiect trebuie avut în vedere încă din faza inițială, impactul realizării acestuia asupra mediului;
- ❖ exploatarea resurselor naturale trebuie redusă deoarece se produce un dezechilibru major la nivelul ecosistemelor ;
- ❖ trebuie aprofundate informațiile științifice legate de mediu în vederea îmbunătățirii deciziilor care trebuie adoptate în legătura cu acțiunile;
- ❖ principiul "poluatorul plătește", care prevede că plata costurilor cauzate de poluare să fie suportată de cei care o generează. (Scopul principiului este de a încuraja operatorii economici care poluează să își îmbunătățească procesele de producție astfel încât să fie redus impactul negativ asupra mediului înconjurător);
- ❖ activitățile dintr-un stat membru nu trebuie să cauzeze deteriorări ale mediului în alt stat;
- ❖ politicile de mediu din statele membre trebuie să țină cont de interesele țărilor în curs de dezvoltare;
- ❖ prin intermediul organizațiilor internaționale, Comisia Europeană și statele membre trebuie să inițieze acțiuni de promovare a problemelor legate de protecția mediului cu efecte globale;
- ❖ responsabilitatea privind protecția mediului revine fiecăruia dintre noi, de aceea educația ecologică este esențială;
- ❖ principiul subsidiarității: măsurile de protecția mediului trebuie adoptate la nivelul cel mai adecvat, ținând cont de tipul de poluare, de acțiunile

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

necesare și de zona geografică ce trebuie protejată;

- ❖ programele naționale de protecția mediului trebuie armonizate cu programul Comisiei Europene, având la bază un concept comun dezvoltat pe termen lung.

Pentru sănătate și pentru calitatea vieții sunt vitale, resurse precum apa, solul, aerul curat și serviciile ecosistemice, însă acestea sunt disponibile doar în cantități limitate. Economia Europei deficite și creșterea prețurilor acestor produse datorita concurenței tot mai mari pentru anumite resurse. Pe durata întregului ciclu de viață resursele trebuie să fie gestionate mai eficient, de la extracție, transport, prelucrare și consum până la eliminarea deșeurilor. Acesta este motivul pentru care Comisia insistă pe „eficiența utilizării resurselor”. *Eficiența utilizării resurselor înseamnă să producem mai multă valoare cu mai puține resurse și să ne schimbăm obiceiurile de consum.* Aceasta menține impactul asupra mediului în limitele naturale ale planetei și va limita riscul apariției de deficite.

Este un principiu general care se aplică tuturor resurselor naturale, de la alimente, lemn și biodiversitate până la energie, metale, sol, apă, minerale, atmosferă și pământ. Creșterea eficienței utilizării resurselor în Europa reprezintă un mijloc prin care obiectivele de politică economică, socială și de mediu se pot atinge mai ușor, mai sigur și cu costuri mai mici. (https://asociatia-partener.ro/sanform/wp-content/uploads/Ghid-Dezvoltare-durabila_w.pdf)

Accesul la apă este o necesitate umană de bază. De asemenea, apa este o resursă economică importantă și este fundamentul biodiversității, al climei și al reglării ecosistemelor. Protejarea ecosistemelor hidrice împotriva poluării și a transformărilor hidromorfologice și utilizarea durabilă a apei sunt esențiale pentru a răspunde nevoilor generațiilor actuale și viitoare, precum și pentru a menține stabilitatea politică la nivel național și regional. În cadrul UE, o politică cuprinzătoare în domeniul apei urmărește să asigure disponibilitatea unei cantități suficiente de apă de bună calitate, atât pentru nevoile cetățenilor, cât și pentru mediu, prin reglementarea presiunilor principale (agricultură, industrie, apele reziduale urbane), a utilizărilor apei (apa de îmbăiere, apa subterană, apa potabilă) și a gestionării integrate a apei. Marea majoritate a cetățenilor europeni au acces la instalații sanitare de bază și sunt conectați cel puțin la un sistem secundar de epurare a apelor uzate. De asemenea, cetățenii europeni beneficiază de o calitate foarte ridicată a apei potabile. Cu toate acestea, presiunile apărute ca urmare a urbanizării, poluarea difuză cauzată de agricultură și industrie și schimbările climatice influențează calitatea apei și securitatea

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

apei pe termen lung. La nivel mondial, UE promovează disponibilitatea și gestionarea durabilă a apei și a salubrității pentru toți prin intermediul Consensului european privind dezvoltarea și al politicilor UE de vecinătate și de extindere. (https://ec.europa.eu/commission/sites/betapolitical/files/reflection_paper_sustainable_annexii_ro.pdf)

În perioada 2000 și 2014 s-a observat o creștere semnificativă a calitatii apei râurilor europene, a fost observată o tendință de scădere a concentrațiilor medii de fosfat în râurile europene.

În 2015 doar aproximativ 40 % din apele de suprafață au atins o stare ecologică bună deși se înregistrează progrese în diverse domenii; apele subterane se află într-o stare mai bună, cu 74 % dintre acestea având o stare chimică bună și 89 % o stare cantitativă bună.

Deși poluarea cu nitrați proveniți din agricultură a scăzut în ultimele două decenii, există în continuare probleme. Nitrații sunt poluanții cei mai comuni care cauzează o stare chimică deficitară a apelor subterane din UE. Acest lucru este deosebit de problematic deoarece apele subterane, pe lângă apele de suprafață, sunt o sursă importantă de apă potabilă în Europa.

Stresul hidric este scăzut în majoritatea țărilor din UE, însă în câteva dintre ele, în principal în țările din sudul Europei, acesta este ridicat, iar fenomenul este în creștere și în vestul și nordul Europei.

Pentru a reduce deficitul de apă, toate sectoarele relevante trebuie să utilizeze în mod eficient apa dulce. Captarea apei a scăzut în Europa în ultimii zece ani, în timp ce eficiența utilizării apei a crescut. Consumul mediu de apă potabilă a scăzut în ultimii 20 de ani de la circa 200 l pe persoană pe zi la circa 120 l.

Din punct de vedere al gestionării durabilă a apei și a salubrității, se estimează că în următorii ani UE va face în continuare progrese. Aproape toți cetățenii vor beneficia de un acces bun la serviciile legate de utilizarea apei, cum ar fi apa potabilă și epurarea apelor uzate, precum și la instalații sanitare. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a se asigura accesul deplin al tuturor cetățenilor UE, pentru a se asigura faptul că apele reziduale sunt tratate în conformitate cu standardele impuse pe întregul teritoriu și pentru a se atinge o stare ecologică bună în cazul tuturor corpurilor de apă din Europa.

În următorii ani o atenție specială ar trebui să primească poluanții emergenți problematici, cum ar fi microplasticul și medicamentele.

Trebuie redusă în continuare poluarea difuză generată de agricultură. Trebuie

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

să fie îmbunătățită și mai mult eficiența utilizării apei.

În fine, schimbările climatice și agravarea efectelor acestora asupra secetei și a inundațiilor în unele regiuni din UE accentuează necesitatea ca gestionarea apei să devină mai durabilă.

Schimbările climatice vor spori stresul hidric resimțit deja în corpurile de apă, în special în sudul Europei, dar tot mai mult și în alte părți ale continentului.

Caracterul global al schimbărilor climatice necesită cea mai largă cooperare internațională posibilă pentru a determina accelerarea reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră la nivel mondial și abordarea adaptării la efectele negative ale schimbărilor climatice. Există o profundă îngrijorare privind decalajul semnificativ dintre efectul cumulat al emisiile anuale globale de gaze cu efect de seră până în 2020 și căile de reducere a gazelor de emisie agregate în concordanță cu o posibilă șansă de a menține creșterea temperaturii medii globale sub 2 grade Celsius , sau 1,5 grade Celsius peste nivelurile pre industriale

Punerea în aplicare a legislației existente în domeniul apei și elaborarea de noi acte legislative, cum ar fi propunerile recente privind apa potabilă și reutilizarea apei, vor contribui la soluționarea acestor provocări. Verificarea în curs a adecvării unei părți substanțiale a legislației UE privind apa va permite să se stabilească dacă este necesar să se adapteze cadrul de reglementare pentru îndeplinirea integrală a ODD relevante.

S-au realizat progrese semnificative în ceea ce privește consolidarea cadrelor de politică și a bazei de cunoștințe în temeiul legislației UE privind natura și al strategiei UE 2020 privind biodiversitatea. După secole de pierderi de fond forestier și de degradări ale pădurilor, pădurile Europei s-au refăcut astfel încât acoperă în prezent mai mult de 40 % din teritoriul UE, însă stadiul lor de conservare trebuie îmbunătățit. Resursele naturale au stabilit limitele ecologice pentru sistemele noastre socioeconomice („limite planetare”). Rapoartele recente ale Platformei interguvernamentale științifico-politice privind biodiversitatea și serviciile ecosistemice demonstrează în mod clar efectele persistente și devastatoare asupra societăților umane atât ale degradării solului, cât și ale declinului biodiversității.

În ciuda progreselor înregistrate, presiunile asupra capitalului natural al Europei și al lumii care rezultă din modelele noastre de producție și de consum rămân ridicate și vor continua probabil să crească. Depășirea limitelor planetare amenință să submineze sau chiar să anuleze progresele realizate în ceea ce privește nivelul de trai. La nivel internațional, UE își utilizează agenda de politică externă în vederea

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

promovării acestei agende. UE sprijină în mod activ acordurile multilaterale de mediu, încurajează schimbarea politicilor în țările partenere, promovează responsabilitatea socială a întreprinderilor/comportamentul responsabil în afaceri și integrează preocupările legate de mediu în toate acțiunile sale. (https://ec.europa.eu/commission/sites/betapolitical/files/reflection_paper_sustainable_annexii_ro.pdf).

4.6. Dezvoltarea durabilă a agriculturii în România

Discursurile publice, politica agricolă, organismele profesionale, serviciile de răspândire a cunoștințelor agricole și instituțiile de învățământ superior agricol, pe scurt toate instituțiile care girează sub diferite aspecte agricultura, difuzează modele de exploatare care prezintă tehnici de înaltă performanță, subliniind eventualele lor modele de producție industrială intensificatoare, a căror logică implacabilă este aceea a competitivității, cerință imperativă a economiei de piață, urmărindu-se continuu câștiguri în productivitate, substituirea capital-muncă, obținerea unei rentabilități ridicate.

Modelul orientat spre producție care a permis saltul formidabil al agriculturilor din vestul Europei, din anii '70, a atins un prag care repune în discuție întreg sistemul. Scăderea veniturilor, a productivității consumurilor intermediare, calitatea mediocră a produselor alimentare, accentuarea disparităților interne, caracterul elitist al **agriculturii moderne**, o puternică dependență de exterior, toate acestea ridică problema dacă nu este oare timpul să ieșim din era risipei și să încercăm alte forme de dezvoltare, pe care deja omenirea le cunoaște, forme care în agricultură înseamnă mai multă economie, mai multă severitate, mai multă autonomie?

Această agricultură diversificată, adesea ignorată și neglijată de tehn-structură, dar adulată de ecologiști, este departe a fi eliminată, ba dimpotrivă importanța sa începe să crească, să se dezvolte funcția socială a agriculturii mai ales din rațiuni de autoregenerare la nivel micro-regional.

Această agricultură refuză dispariția definitivă, se vrea disidentă în raport cu media. O asemenea agricultură adoptă o strategie de supraviețuire, dezvoltându-se pe mai multe direcții, recuperând o parte din activitatea industrială din amonte și de asemeni o parte din funcțiile exercitate în aval, în special cea de transformare, prelungind ciclurile de producție pentru ameliorarea calității produselor, sprijinindu-se pe circuitele comerciale originare. Aceste prototipuri se regăsesc în **agricultura**

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

biologică, în agricultura terțiară cu vocație turistică, în agricultura de tip fermier, foarte specializată în produse naturale.

În rezumat această agricultură cu multiple fațete, promovând autosuficiența, tinde să economisească mijloacele de producție rare sau importate utilizând subprodusele. Ea pretinde a fi înscrisă ca o modalitate de a pune în valoare mai bine teritoriul național, conservând valorile adevărate, dând o dimensiune mai umană activității agricole propriu-zise, generând o viață mai bună din punct de vedere calitativ.

Dacă dezvoltarea societății omenești, creșterea populației, progresul culturii, științelor și tehnologiilor au dus la o mare bogăție de cunoștințe, la un arsenal complex de activități tehnice și la diversificarea producției bunurilor materiale, pe un alt plan această civilizație a determinat apariția și creșterea vertiginoasă a numeroase noxe care acționează negativ asupra echilibrului ecologic al naturii, asupra vieții, degradând factorii vitali ai vieții, aerul și solul.

Această stare de-a dreptul paradoxală, evidentă mai ales în ultimele decenii, arată că de fapt omul a devenit un factor important al poluării mediilor de viață. Paralel cu unele realizări deosebit de importante în dezvoltarea social-economică a omenirii cum sunt: mărimea suprafețelor de teren pentru agricultură, administrarea de îngrășăminte chimice pentru ridicarea fertilității solului, combaterea dăunătorilor naturali care reduc producția vegetală până la proporții compromițătoare, industrializarea – care a ridicat omenirea pe trepte superioare de civilizație, transporturile – care servesc la desfășurarea dinamică a schimbului de mărfuri și care au redus considerabil distanțele terestre și cosmice ș.a. omul în activitatea agricolă a acționat și spre dezechilibrarea unor sisteme naturale, ceea ce a creat probleme ecologice. Prin degradarea progresivă a apei, aerului și solului sunt influențate plantele și animalele, lanțul efectelor negative sfârșindu-se în om, cu repercusiuni grave asupra existenței sale.

Nu trebuie neglijat faptul că alimentele au o valoare deosebită și dacă prin intermediul lor se introduc în corpul omenesc elemente distructive se poate agrava sensibilitatea organismului uman la diferite condiții, poate scădea rezistența la boli sau chiar organismul se poate îmbolnăvi.

Poluarea prin activități agricole este în mare parte urmare a aplicării neraționale a unor tehnologii de cultură intensivă care, pe lângă o mecanizare dinamică, presupun cantități excesive de îngrășăminte chimice și pesticide, așa încât agricultura apare un numai ca o victimă a poluării, ci și ca o cauză a acesteia. Utilizând mecanizarea și tehnologii de tip industrial, înlocuind omul și animalele prin energia combustibililor fosili

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_5", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

și sporind capacitatea productivă a solului și randamentul culturilor prin folosirea îngrășămintelor chimice și a pesticidelor (insecticide, erbicide, fungicide etc.), agricultura postbelică a ajuns la o înaltă rentabilitate pe termen scurt, dar în schimb a poluat mediul înconjurător.

În etapa actuală își face loc tot mai mult conceptul de “*dezvoltare durabilă*”, adoptat la Conferința Mondială de la Rio de Janeiro, în 1992. Deși unanim recunoscută ca necesară de toate statele, materializarea sa este dependentă de capacitatea diferită de a acționa, în funcție de puterea economică a fiecărui stat. În țările dezvoltate, există elaborată o strategie națională pentru dezvoltarea durabilă – sunt legi în acest sens, ce acționează în direcția modernizării tehnologiilor, eficiența creșterii economice apreciindu-se prin prisma obiectivului strategic “*dezvoltarea durabilă*”.

Conceptul de dezvoltare durabilă a fost pus în valoare în lucrările lui Bruntland, la sfârșitul anilor 1981, devenind ulterior un obiectiv prioritar după conferința de la Rio de Janeiro din 1992.

Pentru a răspunde cererii tot mai crescânde a populației în ceea ce privește satisfacerea diferitelor necesități, oamenii exploatează mediul în care trăiesc din ce în ce mai intensiv. Aceste impacturi antropice pot avea consecințe extrem de periculoase asupra stării resurselor naturale și a stării de calitate a mediului înconjurător.

Dezvoltarea economică care a fost practică până acum s-a tradus prin activități ca: extracția minieră până la epuizarea stocurilor, exploatarea resurselor acvatice vii, până la supraexploatarea stocurilor de pește și alge, exploatarea forestieră putând antrena importante despăduriri cu consecințele multiple pe care le cunoaștem (alunecări de teren, eroziune etc.). Rezultatele deturnării anumitor cursuri de apă, emisia de gaze poluante, manipulările genetice sunt foarte bine cunoscute acum.

Una din problemele care se pun din ce în ce mai des este cea a disponibilității de resurse naturale și a calității mediului pentru generațiile viitoare. În plus, numeroși autori pun problema repartiției echitabile a beneficiilor dezvoltării durabile între oamenii din perioada actuală dar și raportarea la nevoile generațiilor viitoare (beneficii intragenerației).

Regula conservacionistă definește dezvoltarea durabilă ca o dezvoltare maximală care poate fi atinsă fără diminuarea activului dat de capitalul natural al unei națiuni, considerat ca resursă de bază. În materie de politică economică în mod frecvent se pune problema ocrotirii mediului înconjurător în strânsă legătură cu exigențele economice. Aceasta se situează între o slabă sau o puternică

**“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

sustenabilitate.

Dezvoltarea durabilă propune mai multe reguli de sustenabilitate, bazate pe menținerea unui nivel minimal al capitalului natural:

- o aceeași resursă naturală are funcțiuni multiple (economice, biologice, recreative), progresul tehnic nu poate fi aplicat în mod unitar tuturor acestor funcțiuni. Trebuie definit un capital natural critic care trebuie supus unor norme minimale de salvare determinând astfel un prag de utilizare al acestui capital, în scopul prezervării unui anumit stoc natural;
- utilizarea de resurse naturale reînnoibile nu trebuie să fie mai mare decât rata de reînnoire uzuală proprie a resursei respective;
- resursele epuizabile trebuie a fi tratate în permanență prin prisma eventualei lor înlocuiri de către resursele reînnoibile;
- emisiile de deșeuri trebuie să fie inferioară capacității de asimilare a acestora de către mediu;
- motivul precauției apare ca primordial în adoptarea diferitelor opțiuni (dintre cele mai prudente), pentru a permite prezervarea potențialelor de alegere oferite generațiilor viitoare.

Acest principiu este cu atât mai justificat cu cât scara pericolelor potențiale la care este supus capitalul natural se lărgeste tot mai mult.

Între creșterea economică și calitatea mediului există o relație biunivocă. Pe de o parte creșterea economică pe termen lung este îngrădită de necesitatea conservării și dezvoltării mediului ambiant, iar pe de altă parte ameliorarea calității mediului nu se poate face fără resurse, ceea ce presupune o creștere economică susținută.

În ansamblul conceptului de dezvoltare durabilă se înscrie și cel referitor la **agricultura durabilă**, elaborat de cercetarea științifică și validat de practica din țările dezvoltate, care în esență se referă la armonizarea dezvoltării agriculturii cu păstrarea echilibrului ecologic.

Agricultura durabilă este cea care poate funcționa profitabil din punct de vedere economic, dar compatibil cu constrângerile de natură ecologică. Cunoașterea mai îndeaproape a mecanismelor intime ale agriculturii durabile, perfect integrate în armonia generală a naturii, poate constitui un atu de loc neglijabil în lupta pentru asigurarea securității alimentare a populației.

În elaborarea politicilor agricole îndreptate spre armonizarea agriculturii cu protecția mediului, este indispensabil să se țină seama de câteva elemente esențiale, dependente unele de celelalte: necesitatea de a spori contribuția pozitivă a agriculturii

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

față de mediul înconjurător; reducerea la maximum a poluării provocate de **agricultură mediului**; politica agricolă să țină seama de mediul înconjurător (*C. Răuță, 1992*).

În ultima perioadă în țara noastră situația spațiului agrar a fost abordată în mod sistematic prin luarea în discuție a interrelațiilor existente între oferta ecologică a acestuia (condiții de climă și sol în principal) și necesitățile diferitelor plante de cultură, conturându-se în acest mod conceptul de agroecosistem .

Dacă până nu demult practica agricolă curentă viza în principal tamponarea elementelor naturale nefavorabile unei anumite culturi prin crearea în mod artificial, mai mult sau mai puțin agresiv, a unor condiții propice dezvoltării acesteia, în etapa actuală se caută găsirea unor soluții noi în concordanță cu principiile unei **agriculturi economic-ecologice**, care trebuie să aibă în vedere, pe lângă obținerea de randamente ridicate la culturile agricole, și elemente de protecție și conservare a fondului funciar și a mediului ambiant.

Activitatea agricolă presupune o modificare conștientă a unui ecosistem în direcția sporirii capacității componente utile productive, prin valorificarea fondului fizic de viață, a factorilor fizico-chimici, a mediului înconjurător și a comunității biologice, esența activității agricole fiind în ultimă instanță dirijarea conștientă a echilibrului în cadrul agroecosistemului, pentru atingerea scopurilor dorite.

În ultima vreme începe să-și facă loc din ce în ce mai mult, concepția ecologică îmbinată cu cea economică (concepția economico-ecologică) de abordare a problemelor în agricultură, punându-se accentul pe menținerea și mărirea capacității de producție a agroecosistemelor, pe împiedicarea poluării sub diversele ei forme, pe realizarea – în asemenea condiții – de profituri.

Optimizarea repartizării teritoriale (amplasării) culturilor în cadrul unui agroecosistem trebuie realizată în așa fel încât pământul, acest input specific al producției agricole, să-și mențină și să-și sporească fertilitatea. Toate aspectele trebuie privite prin prismă economico-ecologică, pornind de la ideea că în cadrul agroecosistemelor exploatarea economică trebuie să fie compatibilă cu reproducția naturală.

Ca atare atenția trebuie să fie îndreptată, în viziunea economico-ecologică, spre relevarea unor aspecte referitoare la funcțiile și rolul solului în cadrul agroecosistemului; la locul și rolul asolamentului și rotației într-o agricultură ce se cere a fi tot mai mult ecologică; la tehnologiile de cultivare a plantelor ca modalitate principală de acțiune antropică, în vederea realizării dezideratului de a obține cantități sporite de produse agricole la un anumit nivel de eficiență, în condițiile menținerii și

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

amplificării fertilității solului și a diminuării sau chiar a anihilării riscurilor de poluare a sa, toate acestea pe fundalul amplasării teritoriale judicioase a culturilor.

Avantajele ecologice fac parte din rândul avantajelor economice pe termen lung. Deoarece sistemele ecologice reprezintă fundamentul activităților economice prin care are loc o transformare activă a resurselor naturale, avantajele ecologice sunt avantaje economice pe termen lung, care limitează avantajele economice pe termen scurt. Avantajele ecologice se corelează pozitiv cu avantajele economice, dar nu totdeauna și viceversa (Jansson, Annmari; Wu, D., 1992).

Agricultura conservativă

Agricultura are contribuție majoră în dezvoltarea durabilă a economiei și societății prin oportunitățile economice și sociale pe care le conferă generației actuale și viitoare. Agricultura nu constituie doar suportul pentru producerea biomasei, ori sectorul care asigură hrana omului, ci reprezintă însăși baza existenței vieții. În același timp, însă agricultura trebuie să-și asume și responsabilitatea protecției solului și a altor resurse ale mediului înconjurător pe care le poate degrada.

Fără nici o îndoială, producerea hranei depinde, de numeroși factori, dar calitatea terenului și implicit a solului sunt hotărâtoare.

Numeroase statistici arată că, pe de o parte, populația globului este în continuă creștere, apreciind ca până în anul 2050 se va ajunge la 9 miliarde locuitori, iar pe de alta, suprafața arabilă productivă este în continuă scădere, ajungând doar la 0,10 ha/persoana (Lal, 1995). În aceste condiții, capacitatea globală de producere a hranei în agricultură va fi puternic încercată, presiunea exercitată de către populație va fi în continuă creștere datorită cerințelor și nevoilor, care vor deveni tot mai mari.

Rapoarte recente precizează că, datorită diferitelor forme ale degradării, aproximativ 1 ha de teren productiv este pierdut la fiecare șase secunde, multe țări atingând deja valoarea limită a suprafeței cu soluri arabile. De aceea, în viitor, continua expansiune a agriculturii în plan "orizontal" nu mai este posibilă, practic la nivel mondial rezervele terenurilor productive sunt epuizate, iar suprafața necultivată nu mai este corespunzătoare pentru dezvoltarea agriculturii performante, profitabile, viabilă, durabilă.

În consecință, trebuie, să existe interes major pentru tehnologii inovative, pentru sisteme de folosință durabilă a terenurilor agricole, care să prevină sau să minimizeze degradarea solului, să restaureze capacitatea productivă și procesele vitale ale solurilor degradate.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

În ciuda acumulării acestor cunoștințe, degradarea entropică este în continuă creștere, reprezentând pericol evident pentru sănătatea ecosistemelor terestre.

Conceptul de “durabilitate”, în agricultură, implică alegerea pentru viitor a acelor tehnologii care să nu compromită deciziile luate în prezent.

Managementul durabil al resurselor de sol trebuie să se bazeze pe vechiul îndemn „să lăsăm generațiilor viitoare terenul agricol într-o formă mai bună decât l-am primit” bazându-ne pe conceptul “folosește, îmbunătățește, restaurează” capacitatea productivă a solului (Lal și Stewart, 1992).

Agricultura durabilă are ca obiective majore optimizarea productivității, și în același timp conservarea resurselor naturale de bază. Aceasta înseamnă că, în sistemele de producție agricolă se va păstra echilibrul între inputuri și outputuri, între investiții și beneficii, în condițiile asigurării calității mediului înconjurător și ale promovării, în ansamblu, a unei economii durabile.

Creșterea nivelului de productivitate a solului, și în același timp păstrarea unui mediu înconjurător sănătos, sunt două concepte compatibile, în ciuda percepției promovate până de curând, care susținea că sunt în “conflict”.

Aceasta dilemă a fost generată, la început, în principal, de utilizarea în agricultură a îngrășămintelor chimice în cantități exagerate pentru asigurarea unor recolte mari și mai ieftine, care în același timp, a condus la grave consecințe asupra echilibrului diferitelor elemente din sol, determinând degradarea altor resurse ale mediului înconjurător, cu precădere calitatea apelor de suprafață și de adâncime.

Dezvoltarea tehnicilor agricole mecanizate, respectiv utilizarea de tractoare și mașini din ce în ce mai mari și mai grele, cu avantaje privind productivitatea și eficiența economică, a condus, de asemenea, la apariția, intensificarea și extinderea unor procese în degradarea fizică a solului, în special a destructurării și compactării antropice.

O problemă deosebită este cea care are loc în zonele cu climat mai uscat, unde lucrarea intensivă a solului și îndepărtarea resturilor vegetale contribuie la pierderea apei din sol, accentuând procesele de secetă și desertificare.

În țările, sau zonele industrializate, cu inputuri ridicate, diferitele comunități de politicieni, specialiști, fermieri au fost fascinate de tractoarele și echipamentele agricole puternice, acestea fiind considerate ca un simbol vizibil al progresului, al fermei moderne, susținând utilizarea acestora în agricultură pe scară largă! Chiar și în agricultură cu resurse reduse din micile gospodării țărănești, tractorul a devenit rapid simbolul bunăstării, conferind un statut social mai ridicat.

**“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S”, POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Mecanizarea în agricultură, ca de altfel și în alte domenii, reprezintă modalitatea cea mai evidentă, care este asociată cu progresul, cu dezvoltarea economiei și a unei societăți prospere.

Intensificarea mecanizării însă, ca și în cazul fertilizării excesive, a determinat apariția acelei stări „conflictuale” între efectele pozitive imediate ale afânării și mobilizării excesive a solului și efectele negative pe termen lung.

Lucrarea de bază a solului, în afara unui bun control al buruienilor, chiar al diferiților dăunători din sol și facilitati pentru semănat, are efecte pozitive imediate de necontestat, prin: mărirea rugozității suprafeței solului, eliminarea stratului compact de la suprafață, creșterea vitezei de infiltrație a apei în sol și reducerea riscului excesului de apă și a eroziunii, intensificarea ritmului mineralizării azotului în procesele descompunerii materiei organice și stimularea rapidă a creșterii și dezvoltării plantelor, efecte, care din păcate, sunt doar pe termen scurt.

Totuși, comunitatea științifică susține că între cele două concepte există compatibilitate, care se bazează pe faptul ca, atât productivitatea ecosistemelor, cât și vulnerabilitatea lor la degradare sunt practic controlate de aceeași factori, cum ar fi: climatul, solul, relieful sau topografia, hidrologia și managementul agricol și de aceleași procese.

Asigurarea unui mediu înconjurător sănătos și armonios, adică a calității: solului, apelor, aerului, vegetației și hranei în cantitate suficientă și de calitate, reprezintă drepturi fundamentale ale omului, chiar dacă mare parte din populația globului nu poate beneficia de ele în prezent.

Această problemă este deosebită, mai ales în țările, în zonele sărace, unde domină agricultura extensivă cu resurse limitate, agricultura de subzistență, chiar primitivă, zone în care și populația este în continuă creștere.

În aceste condiții, procesele degradării solului și ale mediului înconjurător sunt provocate de inputuri reduse, care determină adesea dezechilibre de nutriție, și/sau de componentele sistemelor tehnologice agricole care nu sunt aplicate corect în raport cu gradul de pretabilitate a terenului, și/sau față de cerințele plantelor cultivate.

România, deși nu face parte din categoria țărilor foarte sărace, se confruntă totuși cu probleme deosebite, întrucât pe mari suprafețe tehnologiile agricole sunt extensive, cu resurse limitate, bazându-se pe nivel minim de mecanizare, pe forța de muncă umană și pe tracțiune animală. Adesea, așa numitele “tehnologii agricole” sunt aplicate pe loturi uneori mai mici de 1-2 ha, iar acolo unde sunt utilizate în regim intensiv, în ferme cu suprafețe mari, nu întotdeauna sunt în acord cu specificul local:

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

cu cerința solului față de lucrare, cu starea sa de umiditate, cu nivelul său de aprovizionare în elemente nutritive, ori cu cerințele plantelor cultivate etc.

În agricultura energo-intensivă, cu inputuri mari: lucrare excesivă a solului, mașini agricole grele, doze foarte mari de fertilizanți minerali și alte produse agrochimice utilizate în combaterea bolilor, dăunătorilor și buruienilor, este posibilă accentuarea și chiar provocarea unor noi forme ale degradării solului și altor resurse.

În aceste condiții, dintre cele mai răspândite procese negative menționăm: mișcarea și levigarea în adâncime a nutrienților și a altor compuși chimici determinând contaminarea resurselor freactice, translocarea lor din sol în masa vegetativă, și de aici în întregul lanț trofic; creșterea excesivă a stării de compactitate a solului, a excesului de apă de suprafață și a riscului erozional; creșterea emisiilor din sol conducând la degradarea și încălzirea globală a atmosferei. Nu poate fi neglijată nici influența negativă a sistemului tehnologic agricol asupra modificării și reducerii biodiversității datorată modului excesiv de afânare a solului, eliminării resturilor vegetale de la suprafață, fertilizării minerale excesive, scăderii conținutului și degradării materiei organice din sol.

Acum, este unanim acceptat, de către diferitele comunități: științifice, practicieni, politicieni, etc., că agricultura poate avea impact major negativ asupra diferitelor resurse ale mediului înconjurător indiferent de nivelul dezvoltării societății.

De aceea, agricultura trebuie să-și asume și responsabilitatea pentru protecția, ameliorarea și conservarea stării de calitate a acelor resurse pe care le afectează. Aceasta se poate realiza doar printr-o strategie la nivel național și printr-o legislație coerentă și adecvată, care să îi încurajeze și să îi stimuleze pe cei care procedează corect, dar în același timp și să-i sancționeze pe cei ce greșesc.

Numeroase studii și cercetări pe plan internațional, dar și în țara noastră, au arătat că între sistemele tehnologice agricole de cultivare a plantelor, starea mediului înconjurător, nivelul dezvoltării economice și calitatea vieții există strânse relații de interdependență.

Continua intensificare a agriculturii va intensifica efectele negative asupra mediului înconjurător prin degradarea diferitelor sale componente: sol, atmosferă, ape de suprafață și de adâncime, etc., afectând dezvoltarea și promovarea economiei durabile și a unei societăți sănătoase.

De aceea, obiectivul managementului agricol durabil trebuie să vizeze minimizarea și chiar eliminarea efectelor adverse ale intensificării agriculturii.

Privind la resursa edafică, utilizarea durabilă presupune reducerea până la

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

eliminarea impactului negativ al proceselor de degradare, creșterea capacității de reziliență a solului și restaurarea stării sale de calitate.

Factorul hotărâtor al stării de calitate a solului și în același timp, cea mai importantă sursă de nutrienți pentru plante, în special pentru zonele care practică agricultura cu resurse limitate, de subsistență, este carbonul organic.

În consecință, diferitele sisteme tehnologice agricole trebuie să-și impună, prin verigile lor tehnologice sporirea și conservarea materiei organice, adică a rezervei de humus de calitate din sol.

În politicile agrare ale diferitelor țări, cu precădere în ultimii 50 de ani, au fost depuse eforturi uriașe pentru modernizarea agriculturii în scopul sporirii productivității, al creșterii aportului agriculturii la dezvoltarea economică, dar, din păcate, tocmai aceasta dezvoltare a fost însoțită de o multitudine de efecte negative grave asupra mediului înconjurător.

În Uniunea Europeană este apreciat, că aproape 30 % din teritoriu este destinat silviculturii și 50,5 % agriculturii; cel mai răspândit sistem de agricultură, practic generalizat a fost cel convențional. Acesta a fost caracterizat în principal prin: lucrări de afânare și prelucrare excesivă a solului cu întoarcerea brazdei, eliminare totală a resturilor vegetale de la suprafață sau chiar arderea miriștii, fertilizare intensă și rotații scurte.

Intensificarea, practic industrializarea agriculturii convenționale de-a lungul unei perioade relativ îndelungate de timp nu a făcut decât să contribuie substanțial la accelerarea proceselor degradării diferitelor componente ale mediului înconjurător, crescând riscul deșertificării în zonele vulnerabile.

Pentru protecția mediului înconjurător, prima și cea mai simplă măsură luată în diferite state ale lumii, inclusiv la nivelul Uniunii Europene, a fost interzicerea prin lege a arderii resturilor vegetale de la suprafața solului după efectuarea recoltatului culturilor agricole și păstrarea lor în mare parte la suprafața solului. Desigur, această măsură a creat agriculturilor numeroase probleme, mai ales pentru semănat, dar s-a considerat benefică din diferite alte puncte de vedere.

De asemenea, în ultimele decade au avut loc modificări semnificative în modul de folosință, de utilizare a terenului, a solului, înregistrându-se progrese importante în tehnicile corespunzătoare sistemului tehnologic agricol pentru conservarea solului și apei.

La ora actuală există cerința crescândă și interes deosebit pentru sistemul de agricultură conservativă, care permite gospodărirea mai eficientă a resturilor vegetale,

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

asigură pe termen lung folosirea durabilă a terenului, prevenind și/sau minimizând degradarea solului, restaurând, atât capacitatea sa productivă și de reziliență, cât și procesele suport ale vieții.

Agricultura conservativă este privită ca un concept holistic al producției vegetale, care ia în considerare toate componentele sistemului tehnologic agricol: lucrarea solului, managementul resturilor vegetale, rotația culturilor, fertilizarea, irigația, protecția culturilor, recoltarea și transportul.

Agricultura conservativă exclude lucrarea convențională a solului prin arătură cu întoarcerea totală a brazdei, impune ca suprafața solului în tot cursul anului să fie acoperită și astfel protejată printr-un covor vegetal viu sau mulci vegetal, cere asolamente de lungă durată incluzând culturi amelioratoare (*Lolium multiflorum*, specii de *Medicago* sau *Trifolium*, plante contrastante cum sunt cerealele alături de leguminoase fixatoare de azot și/sau crucifere) pe fondul fertilizării moderate și echilibrate, un control eficient al buruienilor, bolilor și dăunătorilor.

Se apreciază, că numai așa agricultura poate contribui pe termen lung la îmbunătățirea și conservarea diferitelor resurse de mediu, inclusiv a biodiversității, conducând la progresul economic al societății.

O astfel de agricultură poate fi promovată, din păcate, doar în acele țări sau zone care dispun de resursele necesare: naturale, tehnico-financiare, dar în același timp și de politici și strategii agrare corespunzătoare, și nu în ultimul rând, de nivel ridicat de cunoștințe de specialitate pentru practicieni.

Agricultura conservativă, ca formă a agriculturii durabile, ar trebui să devină parte componenta a oricărei strategii și politici agrare și de protecție a mediului înconjurător, a oricărei strategii și politici ce prevede asigurarea pe termen lung a hranei și apei în cantități suficiente, de calitate și la preturi rezonabile pentru întreaga populație.

Agricultura durabilă (sustenabilă)

Conceptul de dezvoltare durabilă a economiei a fost lansat, pentru prima dată, prin „Conferința ONU pentru Mediu și Dezvoltare” de la Rio de Janeiro (1992), la care au participat delegații din toate țările lumii.

Cea mai cunoscută definiție a dezvoltării durabile este cea dată de Comisia Brundtland, în raportul „Viitorul nostru comun”:

„dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi”.

**“MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_5”, POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Dezvoltarea durabilă - concept relativ nou – se află în atenția a numeroși specialiști din întreaga lume.

Acest concept a fost generat de necesitatea rezolvării problemelor economice, sociale și ambientale apărute în ultimii 30 de ani, ca o consecință directă a realizării progresului economic în aproape toate țările lumii.

Progresul, care a determinat evidente avantaje și beneficii pentru majoritatea populației, a determinat și un revers cu o serie de dezavantaje reflectate - în principal - în diminuarea resurselor naturale, afectarea calității mediului înconjurător și a ritmului de viață.

În acest context, a apărut necesitatea de a găsi căi și soluții optime de îmbinare a ritmului progresului economic cu cel de menținere a calității resurselor naturale. Acestea din urmă reprezintă baza susținerii agriculturii și, implicit, a asigurării calității vieții. Din această perspectivă, a apărut conceptul de agricultură durabilă care se impune a fi implementat cât mai urgent în economia națională, afectată în mare măsură de schimbări majore de orientare.

Agricultura durabilă urmărește realizarea și menținerea unui echilibru între necesitatea conservării valorilor materiale și morale ale spațiului rural și ritmul schimbărilor determinate de modernizarea acestui sector.

Totuși, considerăm că pentru a promova concret și corect conceptul de „**agricultură durabilă**” în rândul tuturor entităților interesate și implicate în această orientare, este nevoie de stabilirea unei relații de feed-back cu privire la condițiile necesare pentru implementarea acestui concept în practică și recunoașterea existenței sau nu a acestor condiții la nivelul țării noastre.

Din acest punct de vedere, se constată că în România încă există serioase dificultăți în realitatea agricolă curentă, care fac ca noțiunea de „**agricultură durabilă**” să aibă, deocamdată, un caracter predominant teoretic.

Agricultura durabilă este un concept larg care prevede:

1. complexitatea acestui sistem de producție;
2. stabilitatea biologică a plantelor și soiurilor cultivate, conservarea și protejarea resurselor naturale;
3. generalizarea tehnologiilor moderne cât mai productive.

Bonnie Sylvie (1994) consideră că agricultura durabilă trebuie să aibă în vedere următoarele aspecte:

- menținerea potențialului de producție pe o perioadă îndelungată de

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

- timp,
- folosirea practicilor agricole raționale,
 - gestionarea și protejarea resurselor naturale,
 - menținerea biodiversității agricole,
 - asigurarea profitabilității activității specifice a fermierilor,
 - realizarea unei alimentații suficiente și de calitate pentru întreaga populație,
 - echitatea socială și umană, promovarea eticii.

Problematika ridicată de **FAO prevede promovarea agriculturii durabile având în vedere următoarele acțiuni:**

Tehnologice:

- ✓ combaterea integrală a paraziților vegetali,
- ✓ realizarea sistemelor integrate de nutriție plantelor,
- ✓ conservarea și ameliorarea terenurilor cultivate,
- ✓ adoptarea măsurilor agrotehnice durabile;

Biologice:

- ✓ conservarea și folosirea resurselor genetice vegetale,
- ✓ crearea de soiuri și hibrizi cu valoarea productivă și nutritivă ridicată;

Ecologice:

- ✓ protecția și ameliorarea mediului agricol înconjurător;

Social-economice:

- ✓ aplicarea unor politici agrare compatibile, la scara națională sau sectorială, cu obiectivele agriculturii durabile,
- ✓ gestionarea eficientă a solului și apei,
- ✓ elaborarea la nivel național și local de programe viabile de dezvoltare agricolă;
- ✓ participarea comunităților, administrațiilor și organizațiilor rurale la elaborarea și implementarea acestor programe;
- ✓ încurajarea sistemelor de management și informaționale;

Cercetare-tehnică:

- ✓ dezvoltarea cercetării științifice și tehnologiei printr-o rețea națională și regională, precum și promovarea rezultatelor obținute în aceste două domenii în rândul agricultorilor;
- ✓ monitorizarea tuturor acțiunilor enunțate mai sus ca ele să ajungă cât mai repede la producător și cu costuri cât mai convenabile.

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

În condițiile României, cu greu se poate impune imediat dezvoltarea unei agriculturi durabile. În România doar 3,7 milioane ha de soluri întrunesc condițiile pentru o agricultură durabilă. Pe 12 milioane ha din cele 16 milioane ha solurile sunt supuse factorilor antropici. Astfel, aproape 7 milioane ha de teren agricol sunt vulnerabile la eroziunea de suprafață și de adâncime și la alunecările de teren. Pe circa 3,5 milioane ha din această suprafață, eroziunea este puternică, ajungând ca în județele Vrancea și Buzău la 20-25 tone/ha pe an, față de capacitatea de regenerare a solului de 2-3 tone/ha pe an.

Sustenabilitatea în agricultură reprezintă asigurarea unor producții ridicate, fără a submina însă resursele de care depinde productivitatea.

Între principalele probleme cu care se confruntă agricultura țării noastre și care fac ca transpunerea conceptului de dezvoltare durabilă în realitatea practică să se realizeze mai anevoios, se numără:

- practicarea pe o durată extinsă (circa 50 de ani) a unei agriculturi în sistem intensiv;
- existența simultană a unor zone foarte bogate și a altora foarte sărace la nivel național;
- degradarea mediului înconjurător cauzată de: accelerarea progresului într-un ritm necontrolat prin extinderea nerațională a unor sectoare industriale, practicarea agriculturii în sistem intensiv, depășirea limitelor ecologice ale industriei agroalimentare etc;
- migrația urban-rural în ritm alert și, în ultimii ani, producerea procesului în sens invers care determină grave dezechilibre în structura populației rurale, fenomen multiplicat și de migrația înafara granițelor țării;
- nerecunoașterea la adevăratele standarde ale valorilor tradiționale și perimarea acestora prin înlocuirea cu valori care aparțin sistemelor industriale și tehnologiilor avansate;
- lipsa din contextul cercetărilor de profil a elementelor de profunzime legate de aplicabilitatea și performanțele agriculturii durabile;
- necunoașterea deplină a mecanismelor specifice economiei de piață;
- productivitatea mai redusă a sistemelor caracteristice agriculturii durabile;
- lipsa interesului din partea producătorilor, precum și a gradului de instruire privind practicarea unei agriculturi durabile.

Pentru analiza riguroasă a problemelor care diminuează șansele de promovare rapidă a durabilității în agricultură, am realizat o selecție a punctelor tari care trebuie

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

fructificate, respectiv a punctelor slabe care trebuie corijate, astfel încât să poată fi identificate principalele direcții care să stimuleze practicarea unei agriculturi durabile în România.

Puncte forte:

- resurse materiale de calitate;
- terenuri fertile și mediu ambiant propice;
- perfecționarea continuă a specialiștilor și lucrătorilor din agricultură, precum și asigurarea consultanței de specialitate;
- existența programelor europene cu finanțare nerambursabilă;
- influența favorabilă a organismelor europene asupra factorilor decizionali din România;
- diversificarea instrumentelor de comunicare;
- forță de muncă abundentă.

Puncte slabe:

- lipsa resurselor materiale și financiare;
- acces redus la unele mijloace de comunicare;
- lipsa implicării cercetării științifice (din motive financiare);
- sistem deficitar de salarizare care duce la migrația specialiștilor și a forței de muncă autohtone către alte țări;
- lipsa motivației și manifestarea dezinteresului;
- costuri ridicate pentru modernizarea tehnologiilor;
- mentalitate învechită.

Pentru a putea depăși problemele și situațiile nefavorabile care încă afectează promovarea principiilor de agricultură durabilă în economia națională, este mai mult decât necesară reconsiderarea obiectivelor de dezvoltare rurală durabilă, cu adaptarea la condițiile specifice locale și regionale.

Dintre aceste obiective se pot enumera:

- ❖ sporirea competitivității activităților din spațiul rural, cu scopul de a maximiza contribuția la accentuarea progresului economic și social;
- ❖ crearea de oportunități populației din mediul rural, pentru creșterea standardului de viață, aflat mult în urma economiei europene;
- ❖ protejarea mediului înconjurător și conservarea resurselor naturale;
- ❖ menținerea și promovarea valorilor culturale recunoscute din aceste zone;
- ❖ menținerea populației în spațiile rurale, prin eliminarea exodului

"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

populației spre centrele urbane și țările vestice.

Realizarea practică a unei agriculturi durabile în economia românească se poate realiza prin apelarea la strategii care să permită depășirea problemelor existente, odată cu aplicabilitatea unor mecanisme specifice de acțiune :

- favorizarea penetrării și propagării comunicării și difuzării ideilor privind mijloacele de ameliorare a agriculturii și a vieții întregii comunități rurale;
- mobilizarea și investirea capitalurilor disponibile în cadrul comunității rurale, orientate spre investiții productive în agricultură și în agroindustriale din centrele rurale;
- facilitarea accesului comunității rurale la utilizarea creditului și la procesele de comercializare;
- mobilizarea resurselor umane ale comunității rurale, dotarea populației cu mijloacele necesare pentru a se exprima în afacerile locale și naționale și încurajarea participării sale active la dezvoltare;
- planificarea și reglementarea utilizării resurselor.

Practicarea unei agriculturi durabile în România va aduce modificări pozitive substanțiale, din următoarele considerente:

- ✓ utilizarea unor tehnologii specifice care să nu ducă la afectarea calității solului sau care să determine apariția dezechilibrelor ecologice;
- ✓ reciclarea elementelor esențiale vieții, prin utilizarea unor produse secundare, rezultate din zootehnie, producția vegetală, precum și a unor materiale naturale;
- ✓ menținerea stării de maximă fertilitate a solului;
- ✓ asigurarea coexistenței plantelor, animalelor și omului în agro-ecosistem;
- ✓ utilizarea la maxim de eficiență a resurselor specifice zonelor geografice.

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

**"MĂSURI ACTIVE PENTRU CREȘTEREA PARTICIPĂRII LA ÎNVĂȚĂMÂNTUL TERȚIAR ANTREPRENORIAL A STUDENȚILOR
DIN MEDII DEFAVORIZATE ANTRE_S", POCU/379/6/21/124388**

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020